

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

เรื่อง

การศึกษาการเผยแพร่ข้อมูลสุขภาพผ่านอินเทอร์เน็ต

**A STUDY OF DISSEMINATION
OF HEALTH INFORMATION VIA INTERNET**

ผศ. ดร. สุกัญญา ประจุศิลป์

ผศ. ดร. อารีย์วรรณ อ่วมตานี

อาจารย์ อนิรุทธิ์ สติมัน

อาจารย์ ครรชิต จามรมาน

สนับสนุนการวิจัย

โดย

สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.)

ชันวาคม 2547

ISBN 974-13-3378-1

บทคัดย่อ

จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้ข้อมูลข่าวสารมีการเผยแพร่ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมากขึ้น โดยเฉพาะเว็บไซต์ข้อมูลสุขภาพ ที่มีทั้งการให้ความรู้ การตอบคำถามจากประสบการณ์ของตนเอง การโฆษณาขายผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ และ การประชาสัมพันธ์สถานพยาบาลต่าง ๆ ข้อมูลดังกล่าวมีจำนวนมากขึ้น แต่ไม่มีผู้ใคร่รูได้ว่าเป็นข้อมูลที่มีความถูกต้องมากน้อยเพียงใด และยังมีหน่วยงานใด ทำการสำรวจความน่าเชื่อถือได้ของเว็บไซต์สุขภาพเหล่านั้น ในการศึกษาการเผยแพร่ข้อมูลสุขภาพผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตนี้ เป็นการศึกษาเบื้องต้น โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ (1) สำรวจความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์สุขภาพไทย และ (2) วิเคราะห์กระบวนการจัดทำเว็บไซต์สุขภาพในประเทศไทย

การวิจัยครั้งนี้ แบ่งการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ส่วน คือ (1) การวิจัยเชิงปริมาณ โดยทำการสำรวจเว็บไซต์สุขภาพของไทยทั้งหมด 1,888 เว็บไซต์ มีเว็บไซต์สุขภาพผ่านเกณฑ์การคัดเลือกเว็บ 255 เว็บไซต์ วิเคราะห์หาความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์สุขภาพที่ให้บริการบนอินเทอร์เน็ต ข้อมูลที่ได้วิเคราะห์หาความถี่ และ ร้อยละ และ (2) การวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษากระบวนการจัดทำเว็บไซต์สุขภาพ โดยวิธีการสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบเว็บ จำนวน 30 คน ข้อมูลจากการสัมภาษณ์นำมาวิเคราะห์เนื้อหา สรุปเป็นขั้นตอนการสร้างเว็บไซต์สุขภาพ

ผลการศึกษา พบว่า

จากการสำรวจความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์สุขภาพ เว็บไซต์สุขภาพส่วนมากร้อยละ 99.20 เป็นเว็บที่มีเนื้อหาในเว็บไม่ขัดต่อกฎหมาย ศีลธรรม/จริยธรรม รองลงมาคือ การให้ที่อยู่ (E-mail address) ที่ผู้อ่านสามารถติดต่อได้ มีช่องทางให้ผู้อ่านแสดงความคิดเห็นได้ สามารถทำการเชื่อมโยงข้อมูลที่ระบุไว้ได้ ร้อยละ 77.30, 71.80 และ 67.50 ตามลำดับ แต่อย่างไรก็ตามเว็บไซต์สุขภาพส่วนมากยังขาดการให้ข้อมูลเกี่ยวกับ เรื่อง 1) การมีข้อมูลเตือนให้ใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจใช้ข้อมูลมากที่สุด คือ เพียงร้อยละ 9.0 มีข้อมูลเตือนให้ใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจใช้ข้อมูลที่เผยแพร่บนเว็บ 2) รองลงมาคือ การระบุวันที่ในการเผยแพร่ข้อมูล 3) การระบุวันเวลาในการปรับปรุงข้อมูล 4) การอ้างอิงหรือระบุแหล่งข้อมูลของเนื้อหาที่ปรากฏบนเว็บ และ 5) การระบุชื่อผู้เขียนบทความหรือข้อความบนเว็บ ร้อยละ 12.20, 13.70, 32.20 และ 33.30 ตามลำดับ

ส่วนการสัมภาษณ์ผู้ดูแลเว็บเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำเว็บไซต์สุขภาพประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ดังนี้ (1) ความสนใจในอินเทอร์เน็ต การสร้างเว็บไซต์สุขภาพเกิดจากความสนใจส่วนตัวในการใช้คอมพิวเตอร์และการท่องเที่ยวเว็บไซต์สุขภาพผ่านอินเทอร์เน็ต ทำให้เกิดความสนใจในการสร้างเว็บไซต์สุขภาพของตนเอง (2) การริเริ่มการสร้างเว็บ ผู้ดูแลเว็บจะเริ่มศึกษาวิธีการสร้างเว็บจากผู้เชี่ยวชาญหรือศึกษาด้วยตนเองโดยการอ่านจากหนังสือ (3) การกำหนดวัตถุประสงค์ วัตถุประสงค์ของเว็บส่วนมากจะเป็นการจัดทำเพื่อเผยแพร่ความรู้เรื่องสุขภาพสู่ประชาชน ในขณะที่ผู้ดูแลเว็บบางราย

สร้างเว็บไซต์เพื่อให้ความรู้และประชาสัมพันธ์ธุรกิจของตนควบคู่ไปด้วย สำหรับกลุ่มเป้าหมายของเว็บไซต์ที่ได้จากการสัมภาษณ์ จะสอดคล้องกับผลการสำรวจ กล่าวคือกลุ่มเป้าหมายจะมีกลุ่มประชาชนและทั้งกลุ่มประชาชนและเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ (4) การดำเนินการสร้างเว็บไซต์สำหรับระยะนี้ จะประกอบด้วย 2 ลักษณะ คือ ผู้ดูแลเว็บไซต์เอง และอีกส่วนหนึ่งจะว่าจ้างผู้อื่นสร้างเว็บไซต์ให้ (5) การหาข้อมูล ในส่วนของเนื้อหาสุขภาพ ผู้ดูแลเว็บไซต์จะเป็นผู้รับผิดชอบ จัดหาเนื้อหา โดยการเขียนจากประสบการณ์ของตนเอง การศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ รวมถึงการสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญ (6) การแปลงข้อมูล ข้อมูลที่ได้มา ผู้ดูแลเว็บไซต์มีการนำเสนอข้อมูลเป็นหลายรูปแบบ ได้แก่ การเสนอเป็นบทความที่เขียนขึ้นใหม่ ซึ่งเป็นบทความสั้น ๆ ใช้ภาษาที่ประชาชนทั่วไปเข้าใจได้ง่าย บทความที่คัดลอกจากแหล่งข้อมูลอื่น ๆ การถาม-ตอบซึ่งมักจะเป็นการใช้กระดานข่าวเป็นสื่อในการถาม-ตอบปัญหาสุขภาพและการเชื่อมโยง (Link) ถึงแหล่งข้อมูลอื่น และ (7) การปรับปรุงข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มที่กำหนดระยะเวลาในการปรับปรุงข้อมูล และกลุ่มที่ไม่ได้กำหนดระยะเวลาแน่นอนในการปรับปรุงข้อมูล

จากการสำรวจเว็บไซต์และการสัมภาษณ์ผู้ดูแลเว็บไซต์ พบว่าเว็บไซต์สุขภาพไทย ยังมีความน่าเชื่อถือ น้อย และจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จะมีข้อมูลบางส่วนที่สอดคล้องกับการสำรวจข้อมูลในเว็บไซต์สุขภาพคือผู้ดูแลเว็บไซต์ยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับข้อมูลที่ควรระบุให้ผู้ใช้อ้างอิงข้อมูลทราบ เช่น การระบุชื่อผู้เขียนบทความ การระบุวันเวลาในการเผยแพร่ข้อมูล การระบุวันเวลาในการปรับปรุงข้อมูล และการให้แหล่งอ้างอิงข้อมูลสุขภาพบนเว็บไซต์ นอกจากนี้จากการสำรวจเว็บไซต์ พบว่า ยังมีบางเว็บไซต์ไม่ได้คัดกรองข้อมูลให้จำกัดอยู่เฉพาะข้อมูลสุขภาพ ที่สอดคล้องกับตามวัตถุประสงค์ของเว็บ ทำให้มีบางข้อความที่เป็นการโฆษณาขายสินค้า การประกาศรับสมัครงาน รวมถึงการใช้ภาษาที่ไม่สุภาพเผยแพร่บนอินเทอร์เน็ตด้วย

Abstract

According to the advanced technology information, varieties of information are increasing disseminated on the Internet. In particular, health information is contained in website in order to gain knowledge, give opinions from experience and advertise health products and clinics. Although those webs are rapidly increased on the Internet but there is no guarantee that how credible the health information or health web is. Thus the purposes of this research were 3 folds: to (1) survey the credibility of Thai health webs, and (2) analyze the process of health web development. This study was employed 2 research approaches: (1) survey approach by examining credibility of 255 webs, based on study criteria from 1,888 Thai health webs. These data were analyzed by using frequency and percentage (2) qualitative approach by interviewing 30 webmasters regarding how to develop health web. The qualitative data were analyzed by using content analysis method to explore the process of web development.

The majors' findings were as follows:

1. Findings from the survey, twelve criteria of a web credibility were used to examine the webs. There were 99.20 % of health webs via the Internet proposed health information with legal or/and ethical contents. There were 77.30, 71.80, and 71.80 % of health webs giving an e-mail address of a webmaster and contacting channel for users, and provide successful links to other sources respectively. However, few health webs (9%) were given a disclaimer. Other criteria including date of creation, date of last update, references, and authors were disclosed on the webs only 12.20, 13.70, 32.20, and 33.30% respectively. 2. According to interviews, webmasters reported 7 steps of web development: (1) Beginning with individual interest, the initiation of developing a health web was started with an interest to create Thai health web after exploring health webs from other countries via the Internet. (2) Learning to create web, webmasters learned how to create a web by asking experts or self studying. (3) Letting aims and target group, some webmasters developed health webs for providing health information to public while some wanted to advertise their health products or clinics. Thus, the target groups of those health webs are general people and health care personnel. (4) Developing web patterns, some webmasters created a web by themselves whereas some hired experts to develop it. (5) Searching information, webmasters used variety of sources, such as individual expertise, experience, and other experts, and so on to collect health information. (6) Transforming data, after collecting enough health information, webmasters would transform those data from using

technical terms to be general terms for people understandable in the patterns of new articles, cut and paste articles, and questions and answers column. (7) Updating information, this step, webmasters would regularly or irregularly update their health information.

Comparing data between from survey and interviews, it was found that most webmasters less realized to show the credibility of health information and health web. In addition, some webs were not screened inappropriate language and or disconnected contents before posing new information on the Internet.

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัย การศึกษาการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสุขภาพผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) นี้ สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ประกอบ คุปรัตน์ หัวหน้าชุดโครงการการสื่อสารข้อมูลสุขภาพ ที่ให้โอกาส คณะผู้วิจัยรับผิดชอบการวิจัยดังกล่าว ขอขอบพระคุณนายแพทย์วิพุธ พูลเจริญ ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข และ ดร.โกทม อาริยา ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ และขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา ชูนิพันธุ์ คณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่เป็นกำลังใจและให้การสนับสนุนด้านเวลาและสถานที่แก่คณะผู้วิจัย เพื่อให้งานวิจัยนี้สำเร็จภายในเวลาที่กำหนด

ขอขอบคุณที่ปรึกษาโครงการ คือ ผศ. ดร. อนุชัย ชีระเรืองไชยศรี รศ. นพ. พรณรงค์ โชติวรรณ และ ผศ. ดร. กฤษณา กฤติยาธิศัย ที่ให้คำปรึกษา และให้ข้อคิดเห็น เพื่อปรับปรุงโครงการให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่เข้าร่วมประชุม เพื่อพัฒนาเครื่องมือประเมินความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์สุขภาพ ผู้รับผิดชอบดูแลเว็บไซต์สุขภาพ (Webmaster) ทุกท่านที่กรุณาสละเวลาในการให้สัมภาษณ์และให้ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำเว็บไซต์สุขภาพ รวมทั้งเข้าร่วมประชุมกลุ่มในการอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน

ท้ายที่สุด คณะผู้วิจัยขอขอบคุณกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ที่อ่านและให้ข้อคิดเห็นในการปรับปรุงรายงานวิจัยฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมถึงขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ของสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุขทุกท่านที่ประสานงาน ติดตามความก้าวหน้างานวิจัยอย่างสม่ำเสมอตลอดมา คุณค่าของงานวิจัยนี้ ขอมอบให้สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุขและทุกคนที่มีส่วนร่วมให้การวิจัยนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

คณะผู้วิจัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ

กิตติกรรมประกาศ

สารบัญตาราง

สารบัญภาพ

บทที่

1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
ขอบเขตของการวิจัย	2
คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4

2

การทบทวนวรรณกรรม	5
------------------	---

3

วิธีการดำเนินการวิจัย	17
การวิจัยเชิงปริมาณ	17
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	20
การวิจัยเชิงคุณภาพ	22
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	22
การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง	23

4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	25
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ	25
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ	30

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5	
สรุปและอภิปรายผล	40
ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย	42
ข้อเสนอแนะจากการสำรวจความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์สุขภาพ	42
ข้อเสนอแนะจากการศึกษากระบวนการสร้างเว็บไซต์สุขภาพ	43
บรรณานุกรม	45
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก. รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการสนทนากลุ่ม	48
ภาคผนวก ข. รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา	49
ภาคผนวก ค. แบบสำรวจความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์สุขภาพ	50
ภาคผนวก ง. รายชื่อเว็บไซต์สุขภาพที่สำรวจ	54
ภาคผนวก จ. ตัวอย่างคำถามสัมภาษณ์	65
ภาคผนวก ฉ. ใบยินยอมของประชากรตัวอย่างหรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย	66
ประวัติผู้วิจัย	67

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงรายชื่อเว็บค้นหา (Search Engine) ในประเทศไทยและต่างประเทศ	17
2	แหล่งข้อมูลเว็บสุขภาพและจำนวนเว็บสุขภาพที่ใช้สำรวจความน่าเชื่อถือ	18
3	จำนวน และ ร้อยละ วัตถุประสงค์หลักของเว็บสุขภาพ	25
4	จำนวน และ ร้อยละ ของกลุ่มเป้าหมาย	25
5	จำนวนและร้อยละของลักษณะเนื้อหาบนเว็บสุขภาพ	26
6	จำนวนและร้อยละของเว็บสุขภาพที่มีเนื้อหาการแพทย์แผนปัจจุบัน	26
7	จำนวนและร้อยละของการนำเสนอข้อมูลเว็บสุขภาพ	27
8	จำนวนคะแนนข้อคำถามในการประเมินความน่าเชื่อถือของเว็บสุขภาพ	28
9	จำนวนและร้อยละของคะแนนความน่าเชื่อถือของเว็บสุขภาพ	29
10	จำนวน และร้อยละของลักษณะส่วนบุคคลของผู้ดูแลเว็บ	30

สารบัญภาพ

ภาพ

หน้า

แสดงกระบวนการสร้างเว็บไซต์สุขภาพจากการวิเคราะห์เนื้อหา

31

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ และเทคโนโลยีโทรคมนาคม ทำให้มีการติดต่อสื่อสารและให้ข้อมูลข่าวสารกันทางเครือข่ายคอมพิวเตอร์มากขึ้น รวมถึงข้อมูลสุขภาพที่มีการเผยแพร่ตามเว็บไซต์สุขภาพต่าง ๆ บนอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่า ข้อมูลบนอินเทอร์เน็ตเติบโตรวดเร็ว แต่การตรวจสอบความถูกต้องหรือความน่าเชื่อถือของข้อมูลบนอินเทอร์เน็ตกระทำได้ยาก เนื่องจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นระบบอิสระ ไม่มีผู้ควบคุม ข้อมูลบางอย่างอาจไม่เป็นจริงหรือเป็นจริงแต่เพียงบางส่วน โดยเฉพาะถ้าเป็นข้อมูลทางสุขภาพด้วยแล้ว ถ้าไม่สามารถตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูลได้หรือเป็นข้อมูลที่ไม่ถูกต้องหรือถูกบิดเบือนไปจากความเป็นจริง ก็จะเกิดอันตรายต่อผู้บริโภคอย่างร้ายแรง ทั้งผู้ที่นำข้อมูลไปใช้โดยตรงคือผู้บริโภค และผู้ที่นำข้อมูลไปสื่อสารต่อหรือที่เรียกว่านักสื่อสารสุขภาพ จากการวิจัยของ Crocco และ คณะ (2002) พบว่า ข้อมูลที่สืบค้นได้จากอินเทอร์เน็ตบางเว็บ เป็นข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง ทำให้ผู้นำข้อมูลไปใช้อาจเกิดอันตรายถึงชีวิต และจากการวิจัยเกี่ยวกับการประเมินความถูกต้องของข้อมูลโภชนาการบนอินเทอร์เน็ตของ Davison (1996) และ Miles, Petrie, & Steel (2000) พบว่า ร้อยละ 45.5 และ ร้อยละ 88.9 ของเว็บโภชนาการยังให้ข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง

สำหรับในประเทศไทยนั้น จำนวนเว็บไซต์สุขภาพมีจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ คงตอบแน่นอนไม่ได้ เพราะไม่ได้มีการสำรวจ หรือมีหน่วยงานใดรับผิดชอบขึ้นทะเบียนเว็บไซต์สุขภาพโดยเฉพาะ และการสืบค้นข้อมูลในเว็บค้นหา (Search engine) ก็ยังขึ้นกับปัจจัยอื่นอีก เช่น การใช้คำค้น หรือ Keyword เช่น ถ้าใช้คำค้นว่า “สุขภาพ” กับคำว่า “ข้อมูลสุขภาพ” ก็จะได้จำนวนเว็บไซต์ที่แตกต่างกัน ยกตัวอย่าง ถ้าใช้คำค้นว่า “สุขภาพ” จากเว็บค้นหา Google เพียงเว็บเดียวจะพบจำนวน 13,000 รายการ แต่ถ้าใช้คำค้นว่า “ข้อมูลสุขภาพ” จะพบจำนวน 11,400 รายการ หรือจำนวนรายการที่เว็บค้นหาหรือ Search engine แต่ละฐานข้อมูลรวมรวบไว้ ก็แตกต่างกัน ยกตัวอย่างเช่น ถ้าใช้คำค้นว่า “ข้อมูลสุขภาพ” ในเว็บค้นหา ทรูสุขภาพคอม จะพบจำนวน 894 รายการ แต่เข้าไปที่เว็บค้นหา Siamguru จะพบจำนวน 131 รายการ เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังมีข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพอย่างหลากหลาย เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับโภชนาการ ข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพเพื่อผู้หญิง ฯลฯ ซึ่งขณะนี้ ยังไม่มีการจำแนกประเภทของเว็บไซต์สุขภาพไทยที่ชัดเจน แต่สามารถจะพิจารณาได้จากวัตถุประสงค์ของผู้จัดทำเว็บสุขภาพ และกลุ่มเป้าหมายที่ผู้จัดทำเว็บสุขภาพต้องการสื่อข้อมูลสุขภาพไปให้ จากการสำรวจและวิเคราะห์เว็บสุขภาพไทยในปัจจุบัน พบว่า ผู้จัดทำเว็บสุขภาพมีวัตถุประสงค์ในการจัดทำ เพื่อเป็นการให้ความรู้สุขภาพทั่วไป ความรู้สุขภาพ

เฉพาะเรื่อง / เฉพาะกลุ่มโรค / กลุ่มอาการ หรือกลุ่มที่สนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ โดยกลุ่มเป้าหมายกลุ่มใหญ่ คือ ประชาชนทั่วไป กลุ่มต่อมาที่ผู้จัดทำเว็บไซต์สุขภาพต้องการสื่อข้อมูลสุขภาพไปให้ คือ ทั้งประชาชนและหรือเจ้าหน้าที่ / บุคลากรด้านสุขภาพ และกลุ่มสุดท้าย คือ ประชาชนที่สนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น ชมรมวิ่งเพื่อสุขภาพ ฯลฯ นอกจากนี้ ในแต่ละเว็บไซต์สุขภาพยังให้ข้อมูลที่สามารถสืบค้น (Link) ต่อไปยังเว็บไซต์สุขภาพอื่น ๆ จำนวนมากได้อีกด้วย จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า จำนวนเว็บไซต์ไทยที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพมีจำนวนมาก ผู้บริโภคและนักสื่อสารสุขภาพสามารถสืบค้นและนำข้อมูลไปใช้ได้อย่างรวดเร็ว แต่ความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูลสุขภาพบนอินเทอร์เน็ตนั้น ยังไม่มีการรายงานการศึกษา

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะดำเนินการศึกษา เพื่อสำรวจปริมาณเว็บไซต์สุขภาพในประเทศไทยและนำมาหาวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์สุขภาพ และเพื่อศึกษากระบวนการจัดทำเว็บไซต์สุขภาพในประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจปริมาณเว็บไซต์สุขภาพในประเทศไทยและนำมาหาวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์สุขภาพ
2. เพื่อศึกษากระบวนการจัดทำเว็บไซต์สุขภาพในประเทศไทย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้แบ่งการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ส่วน คือ

1. การวิจัยเชิงปริมาณ โดยทำการสำรวจจำนวนเว็บไซต์สุขภาพของไทยทั้งหมดที่ให้บริการบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และนำมาวิเคราะห์หาความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์สุขภาพ
2. การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษากระบวนการจัดทำและปรับปรุงเว็บไซต์สุขภาพ โดยวิธีการสัมภาษณ์เจ้าของหรือผู้รับผิดชอบหลักในการพัฒนาเว็บไซต์สุขภาพ

คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

ข้อมูลสุขภาพ หมายถึง ข้อความหรือเนื้อหาเกี่ยวกับสุขภาพที่เผยแพร่บนเว็บ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความรู้แก่ประชาชนทั่วไป ในการปรับพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเอง ทั้งด้านการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค รักษาพยาบาลฟื้นฟูสมรรถภาพ รวมทั้งการแสวงหาบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขที่เหมาะสม ทั้งนี้ไม่รวมเว็บไซต์สุขภาพที่จัดทำขึ้นเพื่อประชาสัมพันธ์การให้บริการสุขภาพ หรือการขายผลิตภัณฑ์ โดยหวังการโฆษณาหรือผลประโยชน์ทางธุรกิจเป็นประเด็นหลัก

ความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์สุขภาพ หมายถึง การกำหนดเกณฑ์หรือองค์ประกอบเพื่อประเมินความมั่นใจ ความมีหลักฐาน ความทันสมัย ความเหมาะสม ความถูกต้อง ความสามารถในการมีปฏิสัมพันธ์ (Interactive)/ การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) และการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล (Reference) ของเว็บไซต์สุขภาพ องค์ประกอบความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์สุขภาพในการวิจัยนี้ ได้มาจากการประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ (Focus group) จำนวน 8 คน โดยเกณฑ์ในการประเมินความน่าเชื่อถือมี 12 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์ของเว็บไซต์สุขภาพบอกไว้อย่างชัดเจน 2) การเสนอเนื้อหาตรงตามวัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาไม่ขัดต่อ กฎหมาย ศิลธรรม และจริยธรรม 4) การระบุชื่อผู้เขียนบทความหรือข้อความบนเว็บ 5) การให้ที่อยู่ (E-mail address) ที่ให้ผู้อ่านติดต่อกับผู้ดูแลเว็บได้ 6) มีการอ้างอิงหรือระบุแหล่งข้อมูลของเนื้อหาที่ปรากฏบนเว็บ 7) สามารถเชื่อมโยง (Link) ถึงเว็บที่อ้างอิงได้ 8) การระบุวันเวลาในการเผยแพร่ข้อมูล 9) การระบุวันเวลาในการปรับปรุงข้อมูลครั้งล่าสุด 10) การมีช่องทางให้ผู้อ่านแสดงความคิดเห็น 11) การมีข้อมูลเตือนให้ผู้อ่านใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจใช้ข้อมูล และ 12) การระบุว่าเป็นเว็บส่วนตัวหรือแหล่งที่ได้รับการสนับสนุนในการสร้างเว็บไซต์สุขภาพ

สำหรับเกณฑ์ในการแปลผลคะแนนการประเมินความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์สุขภาพ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้ คือ เมื่อได้คะแนนครบทุกข้อแล้ว นำคะแนนของการประเมินทุกข้อมารวมกัน แล้วหาค่าเฉลี่ย ใช้หลักเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยตามการให้ความหมายค่าคะแนนของแบบประเมินเว็บไซต์สุขภาพที่ดัดแปลงมาจากวิธีคิดค่าคะแนนและการให้ความหมายค่าคะแนนของการประเมินเว็บไซต์สุขภาพของ Emory University (www.sph.emory.edu/WELLNESS/instruments.html, 2004) ประเทศสหรัฐอเมริกา ดังนี้

ค่าคะแนน

ความหมาย

ร้อยละ 90 ขึ้นไป	เว็บน่าเชื่อถือมาก : เป็นเว็บไซต์สุขภาพที่ผ่านเกณฑ์การสำรวจความน่าเชื่อถือ อย่างน้อย 11 ข้อ
หรือ 11 คะแนนขึ้นไป	
ร้อยละ 75 ขึ้นไป	เว็บน่าเชื่อถือปานกลาง : เป็นเว็บไซต์สุขภาพที่ผ่านเกณฑ์การสำรวจความน่าเชื่อถือ อย่างน้อย 9 ข้อ
หรือ 9 คะแนนขึ้นไป	
น้อยกว่าร้อยละ 75	เว็บน่าเชื่อถือน้อย : เป็นเว็บไซต์สุขภาพที่ผ่านเกณฑ์การสำรวจความน่าเชื่อถือ น้อยกว่า 9 ข้อ
หรือน้อยกว่า 9 คะแนน	

กระบวนการพัฒนาเว็บไซต์ข้อมูลสุขภาพ หมายถึง ขั้นตอนการจัดการหรือวิธีดำเนินการในการจัดทำเว็บไซต์สุขภาพ โดยเริ่มตั้งแต่เหตุผลในการริเริ่มสร้างเว็บไซต์สุขภาพ การได้มาซึ่งเนื้อหาข้อมูลสุขภาพ การออกแบบ ขั้นตอน/ วิธีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล การปรับปรุงข้อมูล งบประมาณที่ใช้ และรวมถึงการดูแลเว็บอย่างต่อเนื่อง

ผู้ดูแลเว็บไซต์ หมายถึง เจ้าของหรือผู้รับผิดชอบหลักในการพัฒนาเว็บไซต์ เป็นผู้รับผิดชอบเนื้อหาข้อมูลสุขภาพ และ ปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการหาแนวทางการพัฒนาเว็บไซต์ไทยให้มีความน่าเชื่อถือ
2. เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการศึกษาวิจัยการเผยแพร่ข้อมูลสุขภาพทางเว็บในระยะต่อไป
3. เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการเผยแพร่ข้อมูลสุขภาพที่น่าเชื่อถือ

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

ในการศึกษาครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เสนอตามลำดับ ดังนี้

ความเป็นมาของอินเทอร์เน็ตและเวิลด์ไวด์เว็บ

อินเทอร์เน็ต เป็นเครือข่ายที่สำคัญต่อการสื่อสารในระบบเวิลด์ไวด์เว็บ (World Wide Web) หรือการสื่อสารแบบไฮเพอร์เมียม ซึ่งการสื่อสารแบบนี้สามารถเชื่อมโยงกับแหล่งข้อมูลในเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้อย่างกว้างขวางและทั่วโลก ดังนั้นความรู้โดยพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ตจึงเป็นสิ่งสำคัญในการเรียนรู้และเข้าใจในการสื่อสารระบบเวิลด์ไวด์เว็บ

อินเทอร์เน็ตเป็นระบบที่ประกอบด้วยเครือข่ายจำนวนมากกระจายอยู่เกือบทั่วทุกมุมโลก เครือข่ายนี้เติบโตมาจากเครือข่าย “อาร์ปาเน็ต” (ARPANET) ซึ่งเป็นเครือข่ายทางทหารของกระทรวงกลาโหม ประเทศสหรัฐอเมริกา เครือข่ายอาร์ปาเน็ตก่อตั้งภายใต้โครงการความร่วมมือระหว่างกระทรวงกลาโหมกับมหาวิทยาลัยในมลรัฐแคลิฟอร์เนีย เมื่อปี ค.ศ. 1969 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการสื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านการศึกษาและวิจัย ต่อมา มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ให้ความสนใจในโครงการอาร์ปาเน็ต และขอเข้าร่วมโครงการโดยเชื่อมต่อระบบคอมพิวเตอร์ของตนเข้ากับเครือข่ายอาร์ปาเน็ต เพื่อประโยชน์ในการศึกษาและวิจัย ต่อมาเมื่อเครือข่ายอาร์ปาเน็ตมีขนาดใหญ่มากขึ้น ทำให้เกิดปัญหาในการบริหารเครือข่าย ดังนั้นหน่วยงานทางการทหารของสหรัฐอเมริกาจึงขอแยกตัวออกเป็นเครือข่ายย่อย ซึ่งมีชื่อว่า “มิลเน็ต” (MILNET) โดยเชื่อมต่อเข้ากับเครือข่ายอาร์ปาเน็ตด้วยเทคนิคการโต้ตอบที่เรียกว่า “ทีซีพี / ไอพี” (TCP / IP) นับตั้งแต่นั้นมา ได้มีเครือข่ายย่อยของสถาบันและองค์กรต่าง ๆ ทั้งในประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์ทางการทูตกับสหรัฐอเมริกา ได้ขอเชื่อมต่อเข้ากับเครือข่ายอาร์ปาเน็ต ทำให้เครือข่ายอาร์ปาเน็ตมีสมาชิกเพิ่มมากขึ้น และเนื่องจากการเชื่อมโยงของเครือข่ายย่อยต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นการเชื่อมต่อด้วยระบบ “อินเทอร์เน็ตโปรโตคอล” ต่อมาผู้ใช้จึงนิยมเรียกเครือข่ายนี้ว่า “ระบบอินเทอร์เน็ต” หรือ “ไซเบอร์สเปซ” (Cyberspace)

เวิลด์ไวด์เว็บ เป็นการใช้งานอินเทอร์เน็ตในลักษณะของการติดต่อสื่อสาร สืบค้นข้อมูลต่าง ๆ ที่มีอยู่ในเครือข่าย ซึ่งมีการพัฒนาให้ง่ายต่อการใช้งานในลักษณะของกราฟิกในระบบไฮเพอร์เท็กซ์ และไฮเพอร์มีเดีย โดยมีขีดความสามารถในการเชื่อมโยงข้อมูล ทั้งแบบตัวอักษร รูปภาพ และ เสียง เวิลด์ไวด์เว็บ ถูกพัฒนาขึ้นครั้งแรก โดยนักฟิสิกส์ ชื่อ ทิม เบอร์เนอรส์ลี เมื่อปี ค.ศ. 1989 และในปี ค.ศ. 1992 ได้มีการพัฒนาโปรแกรมการส่งผ่านข้อมูลเอฟทีพี (File Transfer Protocol: FTP) ต่อมา ในปี ค.ศ. 1993 มีการพัฒนาโปรแกรมบราวเซอร์ (Browser) เพื่อเรียกดูข้อมูลแบบกราฟิก (Graphic) ขึ้น

ตัวแรกคือ Mosaic และพัฒนามาเป็น Internet explorer และ Netscape communicator ในปัจจุบัน โปรแกรมบราวเซอร์นี้ เป็นเครื่องมือที่ใช้สำหรับการท่องเที่ยวไปบนโลกของ เวิลด์ไวด์เว็บ (ชัยยุทธ์ ลิ้มลาวัลย์, 2544) ซึ่งได้มีการขยายฐานการใช้งานอินเทอร์เน็ตจากกลุ่มนักวิทยาศาสตร์ นักศึกษาไปยัง ผู้ใช้ตามบ้านทั่วไป นอกจากนี้ยังมีการสร้างโฮมเพจและเว็บเพจทั้งในลักษณะส่วนบุคคล องค์กร และธุรกิจเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก

ความสำคัญและประเภทของเว็บเพจ

เว็บเพจ เป็น เอกสารในเว็บไซท์ หรือเวิลด์ไวด์เว็บ ไม่ได้มีเฉพาะข้อความเพียงอย่างเดียว แต่สามารถแสดงได้ทั้งรูปภาพ ภาพเคลื่อนไหว วิดีโอ และเสียงประกอบด้วยและมีความสามารถพิเศษคือ มี ไฮเปอร์ลิงค์ (Hyperlink) ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงให้ผู้ใช้สามารถเชื่อมต่อ (Link) จากเอกสารฉบับหนึ่ง ไปยังอีกฉบับหนึ่งได้ทันที ในปัจจุบันเว็บเพจมีความสำคัญต่อชีวิตประจำวันและมีประโยชน์มากในด้านต่าง ๆ ซึ่ง เจนวิทย์ เหลืองอร่าม (2541) ได้กล่าวถึงความสำคัญของเว็บเพจไว้ดังนี้

1. ด้านการศึกษา อาจารย์และนักเรียนสามารถค้นคว้าสารสนเทศต่าง ๆ ทั่วโลกอย่างไร้ขอบเขต การศึกษานอกระบบโรงเรียนจะมีมากขึ้นเรื่อย ๆ แต่ละโรงเรียนสามารถจัดทำเว็บเพจ เพื่อประชาสัมพันธ์ พัฒนาการศึกษา และเผยแพร่วิทยาการต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้ประหยัดค่าใช้จ่ายและเวลาได้มาก
2. ด้านการตลาด โลกปัจจุบันและอนาคตมีการแข่งขันซื้อขายต่าง ๆ ผ่านเว็บมากขึ้นทุกวัน และกำลังเป็นที่นิยมทั่วโลก เจ้าของกิจการสามารถจัดทำเว็บเพจเพื่อช่วยโฆษณาและขายสินค้าโดยตรงกับลูกค้ากลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่มีจำนวนมาก พร้อมทั้งสั่งซื้อสินค้าผ่านอินเทอร์เน็ตได้ จะช่วยให้ผู้ประกอบการทั้งหลายสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ได้มาก
3. ด้านการเงินการธนาคาร ปัจจุบันค่าสกุลเงินต่าง ๆ ในแต่ละประเทศมีการเคลื่อนไหวตลอดเวลา ในการเปลี่ยนแปลงของค่าเงินและหุ้นต่าง ๆ จะเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ การค้นหาข้อมูลด้านนี้จะทำให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบข่าวสารได้รวดเร็ว และช่วยในการตัดสินใจในการดำเนินธุรกรรมได้มาก
4. ด้านการรับส่งไปรษณีย์และเอกสารต่าง ๆ การรับส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ และเอกสารต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตจะช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายและเวลาให้ผู้ใช้บริการ ตลอดจนองค์กรของภาครัฐและเอกชนจำนวนมาก ที่ใช้บริการรับ-ส่งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต
5. ด้านการเมือง พรรคการเมืองต่าง ๆ สามารถจัดทำเว็บเพจ เพื่อใช้ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ความรู้ต่าง ๆ ให้ประชาชนได้อย่างทั่วถึง ทำให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน ซึ่งจะช่วยให้มีความมั่นคงและสื่อสารข้อมูลไปยังชุมชนต่าง ๆ ทั้งภายในและต่างประเทศได้

6. ด้านการเข้าร่วมสนทนา การอ่านข่าวและบทความจากเว็บไซต์ ซึ่งเป็นที่รวมสารสนเทศต่าง ๆ ที่มีประโยชน์ไว้มากมาย พร้อมให้ผู้ให้บริการได้เข้าไปค้นหาหาความรู้ข้อใดข้อหนึ่ง นอกจากนี้ยังสามารถเข้าร่วมกลุ่มสนทนาเรื่องต่าง ๆ กับบุคคลได้ทั่วโลก เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

กระบวนการสร้างเว็บเพจ

สุวัฒน์ ปุณณชัยยะ (2540) กล่าวถึงขั้นตอนการสร้างเว็บไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดวัตถุประสงค์ของการสร้างเว็บไซต์ ก่อนลงมือสร้างเว็บไซต์ ต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนเสียก่อนว่าต้องการสร้างเว็บเกี่ยวกับอะไร และกลุ่มเป้าหมายคือใคร

ขั้นที่ 2 เตรียมเนื้อหา เนื่องจากสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นสื่อที่จัดอยู่ในประเภทสื่อข้อมูลข่าวสาร (Information based media) ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ ตัวอักษร รูปภาพ ภาพเคลื่อนไหว เสียง และมีความสามารถในการติดต่อ 2 ทาง ผู้ใช้สามารถโต้ตอบกันได้ (Interactive communication) การเตรียมเนื้อหาจะต้องใส่ใจเป็นพิเศษ ไม่เหมือนเนื้อหาที่เผยแพร่ในสื่อสิ่งพิมพ์ทั่วไป ซึ่งโดยทั่วไป ข้อมูลในเว็บจะแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ลักษณะ คือ (1) เนื้อหาสาธารณะ (Public content) ซึ่งเป็นเนื้อหาที่เปิดเผยมอบให้ผู้เยี่ยมชมทุกคน และ (2) เนื้อหาหวงห้าม (Restrict content) เป็นเนื้อหาหรือข้อมูลหวงห้ามอนุญาตให้ดูได้เฉพาะบุคคลที่เกี่ยวข้องเท่านั้น

ขั้นที่ 3 กำหนดแผนการจัดทำ มี 2 แนวทางให้เลือก คือ (1) การจัดทำด้วยตนเอง มีข้อดี คือ การปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงข้อมูลใด ๆ จะทำได้สะดวก แต่ต้องมีบุคลากรที่มีความรู้ทางเทคนิคที่ดีพอควร และ (2) การจ้างมืออาชีพซึ่งมีประสบการณ์และความชำนาญสูง จะได้รูปแบบการจัดวางที่ดูดีกว่า ช่วยให้เว็บน่าสนใจมากขึ้น

ขั้นที่ 4 จัดเตรียมเครื่องมือในการจัดทำ ประกอบด้วย งบประมาณ กำลังคน ซอฟต์แวร์ที่ใช้ในการจัดทำเว็บไซต์ ในกรณีที่จ้างเป้าหมายให้เว็บไซคนั้นมีความสามารถพิเศษ เช่น มีการปฏิสัมพันธ์ (Interactive) มีภาพเคลื่อนไหว ก็ต้องมีการจัดเตรียมเครื่องมือพิเศษด้วย

ขั้นที่ 5 ตัดสินใจว่าจะนำเว็บไซต์ไปฝากไว้กับคอมพิวเตอร์แม่ข่าย (Server) ซึ่งมี 2 ทางเลือก คือ (1) ฝากกับผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ซึ่งมีข้อดี คือ ทราบรายละเอียดในการให้บริการและได้รับ คำแนะนำความช่วยเหลือดี แต่มีข้อเสีย คือ ราคาแพง เทคโนโลยีจะล่าช้ากว่าผู้ให้บริการต่างประเทศ (2) ผู้ให้บริการต่างประเทศ ข้อดีคือ ราคาถูก ค่าใช้จ่ายต่ำ ไม่มีข้อกำหนดมาก แต่ข้อเสีย คือ การติดต่อยุ่งยาก ห่างไกล เมื่อมีปัญหาจะแก้ไขได้ลำบาก เพราะไม่มีการช่วยเหลือจากผู้ให้บริการ

การออกแบบเว็บเพจ

การออกแบบเว็บที่ดี นอกจากจะมีความสวยงามแล้วยังต้องมียอดประกอบอื่น ๆ ดังนี้ (จิตเกษม พัฒนศิริ, 2539)

1. มีรายการสารบัญแสดงรายละเอียดของเว็บเพจ ผู้สร้างควรแสดงรายการทั้งหมดที่เว็บเพจนั้นมีอยู่ให้ผู้ใช้งานทราบ โดยอาจจัดทำในรูปของสารบัญ หรือลิงค์ การสร้างสารบัญนี้จะช่วยให้ผู้ใช้งานสามารถค้นหาข้อมูลภายในเว็บเพจได้อย่างรวดเร็ว แนวทางที่จะป้องกันไม่ให้ผู้ใช้หลงทาง คือ การจัดสร้างแผนที่การเดินทาง (Site map) ขึ้นพื้นฐานที่เว็บเพจนั้นก่อน ซึ่งได้แก่ การสร้างสารบัญให้ผู้ใช้งานได้เลือกที่จะเดินทางไปยังส่วนใดของเว็บเพจได้จากจุดเริ่มของเว็บเพจที่สร้างขึ้น

2. เชื่อมโยงข้อมูลไปยังเป้าหมายได้ตรงกับความต้องการมากที่สุด ถ้าผู้สร้างเว็บทราบแหล่งข้อมูลอื่นว่าสามารถให้ความกระจ่างแก่ผู้ใช้งานได้ ควรที่จะนำเอาแหล่งข้อมูลนั้นมาเขียนเป็นลิงค์ (Link) ซึ่งอาจสร้างอยู่ในรูปของตัวอักษร หรือรูปภาพก็ได้ แต่ควรที่จะแสดงจุดเชื่อมโยงกลับมายังหน้าแรก (Homepage) ของเว็บไซต์ที่กำลังใช้งานอยู่ด้วย เพื่อให้ผู้ใช้งานมีหนทางกลับสู่จุดเริ่มต้นได้

3. เนื้อหา กระชับ สั้นและทันสมัย เนื้อหาควรเป็นเรื่องที่กำลังมีความสำคัญ อยู่ในความสนใจของผู้คนหรือเป็นเรื่องที่ต้องการให้ผู้ใช้งานทราบ การปรับปรุงเนื้อหา มีบริการใหม่เพิ่มขึ้น การปรับเปลี่ยนเว็บไซต์จึงเป็นเรื่องที่ต้องทำอยู่เสมอ เนื้อหาไม่ควรที่จะยาวเกินไป ขนาดที่ดูดีที่สุด คือ กำหนดคำให้ในแต่ละเว็บเพจแสดงผลได้เพียงหน้าเดียวเท่านั้น หรือให้แสดงได้ในจำนวนหน้าน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้

4. สามารถตอบโต้กับผู้ใช้ได้อย่างทันท่วงที ควรกำหนดจุดที่ผู้ใช้สามารถแสดงความคิดเห็น หรือให้คำแนะนำกับผู้สร้างได้ เช่น ใส่อีเมล (E-mail address) ลงในเว็บเพจ ตำแหน่งที่ควรเขียนเป็นส่วนบนสุดหรือล่างสุดของเว็บเพจนั้น ๆ ไม่ควรเขียนแทรกไว้ในตำแหน่งใด ๆ ของจอภาพ เพราะผู้ใช้อาจหาไม่พบ

5. มีรูปภาพประกอบการนำเสนอที่ดี แต่ไม่ควรมีรูปภาพมากเกินไป ควรเป็นรูปที่สื่อความหมายและตรงกับเนื้อหา ที่นิยมใช้กันมากที่สุด ได้แก่ การนำรูปภาพมาประกอบพื้นฉากหลัง ภาพที่นำมาประกอบนั้นไม่ควรจะมีสีสรรที่ฉูดฉาดมากนัก เนื่องจากจะไปลดความเด่นของเนื้อหาลง ควรใช้ภาพที่มีสีอ่อน ๆ ไม่สว่างมาก เป็นรูปเรียบ ๆ ตัวอักษรที่นำมาแสดงบนจอภาพก็เช่นกัน ควรเลือกขนาดที่อ่านง่าย ไม่มีสีสรรและลวดลายมากเกินไป ไม่ควรที่จะนำรูปภาพขนาดใหญ่ หรือมีจำนวนรูปภาพมากเกินไป บางเว็บจะมีการออกแบบเว็บเพจที่เน้นความสวยงามเป็นหลักจนละเลยความสำคัญของเนื้อหาไป

6. เข้าสู่กลุ่มเป้าหมายได้อย่างถูกต้อง เว็บเพจจำนวนมากที่สร้างขึ้นมาแล้วกลับไม่ได้รับความสนใจจากผู้ใช้งาน มีหลายสาเหตุที่ทำให้ผู้ใช้ไม่เข้ามาใช้บริการ แต่การกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจนย่อมทำให้ผู้สร้างสามารถกำหนดเนื้อหา และเรื่องราวเพื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ได้มากกว่า

7. ใช้งานง่าย ประเด็นนี้เป็นประเด็นที่ผู้สร้างต้องให้ความสำคัญเป็นรายการแรกสุด เพราะไม่ว่าอะไรก็ตามถ้ามีความง่ายในการใช้งาน โอกาสที่จะประสบความสำเร็จย่อมสูงขึ้นเป็นลำดับ ทำอย่างไรจึงจะสร้างเว็บเพจให้ใช้งานได้ง่าย สิ่งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับเทคนิคและประสบการณ์ของผู้สร้างแต่ละคน

8. เป็นมาตรฐานเดียวกัน กำหนดข้อมูลให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยอาจจะต้องมีการแบ่งเนื้อหาของข้อมูลออกเป็นส่วน ๆ ไป จัดชุดข้อมูลให้เป็นกลุ่มเป็นหมวดหมู่ จะทำให้ข้อมูลทุกอย่างดูเป็นระเบียบน่าอ่าน

จากที่กล่าวมาทั้งหมดเกี่ยวกับการพัฒนาเว็บ จะเห็นได้ว่าเป็นการกล่าวถึงการพัฒนาเว็บโดยทั่วไป ที่มุ่งประเด็นถึงความน่าสนใจของเว็บซึ่งเป็นการเตรียมการด้านคุณภาพของการออกแบบเว็บมากกว่าที่จะกล่าวถึงคุณภาพของข้อมูลที่นำมาเผยแพร่บนเว็บ อย่างไรก็ตามประเด็นของการตรวจสอบคุณภาพและความน่าเชื่อถือของเว็บก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่ต้องการการพัฒนา และการตระหนักถึงทั้งผู้พัฒนาเว็บและผู้ใช้อินเทอร์เน็ตด้วย

ความน่าเชื่อถือของเว็บสุขภาพ

จากการทบทวนวรรณกรรมต่างประเทศ พบว่า การรับรู้ข้อมูลทางสุขภาพที่นำเสนอทางเว็บไซต์จำนวนมากที่ให้ข้อมูลไม่ถูกต้อง ในการให้คำแนะนำการดูแลสุขภาพ การใช้ยา หรือการขายผลิตภัณฑ์ทางสุขภาพ ที่มีการโฆษณาสรรพคุณเกินจริงก่อให้เกิดผลเสียต่อผู้บริโภค เช่น เสียทรัพย์สินโดยไม่จำเป็น ที่สำคัญคือการเสียโอกาสที่จะได้รับการรักษาอย่างถูกต้อง ทันเวลา ในปี ค.ศ. 1998 ผู้เชี่ยวชาญด้านกุมารเวชศาสตร์ของมหาวิทยาลัยโอไฮโอได้นำสารานุกรมสุขภาพและยาได้สำรวจเว็บไซต์ด้านการแพทย์ประมาณ 60 เว็บไซต์ ผลการสำรวจพบว่า มีเพียง 12 เว็บไซต์เท่านั้นที่ให้ข้อมูลถูกต้องที่เหลืออีก 48 เว็บไซต์ หรือ ประมาณร้อยละ 80 ของเว็บไซต์สุขภาพที่ทำการสำรวจยังให้ข้อมูลไม่ถูกต้องครบถ้วน (<http://pediatrics.appublications.org/cgi/content/full/101/6/e2>, 2004)

การสำรวจเว็บสุขภาพในต่างประเทศมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและปัจจุบัน มูลนิธิเฮลธออน (HON: Health on the Net Foundation) ได้กำหนดองค์ประกอบพิจารณาเว็บไซต์ทางด้านสุขภาพ 8 หลักเกณฑ์ ดังนี้

หลักเกณฑ์ที่ 1 การรับรองจากผู้มีอำนาจหน้าที่ (Authority) หมายถึง ข้อมูลใด ๆ ก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นการให้คำปรึกษาหรือคำแนะนำด้านสุขภาพหรือการใช้ยานั้นจะต้องเป็นคำแนะนำจากผู้ที่เป็นแพทย์หรือบุคลากรในทีมสุขภาพ หากไม่เช่นนั้นแล้วจะต้องมีการระบุอย่างชัดเจนว่า ข้อมูลดังกล่าวไม่ได้รับการรับรองจากผู้ที่เป็นแพทย์หรือองค์การแพทย์

หลักเกณฑ์ที่ 2 การส่งเสริมทางการแพทย์ (Complementarity) หมายถึง ข้อมูลที่ให้กับเว็บไซต์สุขภาพ เป็นข้อมูลที่ใช้ในการส่งเสริมหรือสนับสนุนการดูแลสุขภาพเท่านั้น แต่ไม่ใช่ข้อมูลเพื่อการรักษา (Cure) และไม่ใช่ข้อมูลที่เข้ามาแทนที่ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ป่วยกับแพทย์

หลักเกณฑ์ที่ 3 การรักษาความลับของข้อมูล (Confidentiality) หมายถึง การตกลงระหว่างผู้บริโภครที่ให้ข้อมูลทางการแพทย์หรือข้อมูลทางสุขภาพของตนกับผู้ดูแลเว็บ (Webmaster) ในการที่จะรักษาความเป็นส่วนตัวของข้อมูล โดยผู้ที่เป็นเจ้าของเว็บไซต์จะต้องซื่อสัตย์และปฏิบัติตามข้อบังคับของกฎหมายของประเทศหรือของรัฐ เกี่ยวกับความเป็นส่วนตัวหรือการรักษาความลับของข้อมูลนั้น

หลักเกณฑ์ที่ 4 คุณลักษณะของข้อมูล (Attribution) หมายถึง ข้อมูลที่ปรากฏบนเว็บจะต้องระบุถึงแหล่งที่มาของข้อมูลและถ้าเป็นไปได้ต้องมีการระบุถึงการเชื่อมโยง (Link) ไปยังแหล่งที่มาของข้อมูล มีการระบุวันที่ปรับปรุงข้อมูลครั้งล่าสุด (Last modified date) ไว้ให้ชัดเจน

หลักเกณฑ์ที่ 5 ความสมเหตุสมผลในการอ้างถึงประโยชน์ (Justifiability) หมายถึง มีการกำหนดแนวทางการปฏิบัติในการอ้างถึงผลิตภัณฑ์ หรือบริการที่ให้การสนับสนุน ตามความเหมาะสม มีหลักฐานตามสารครบถ้วนที่ควรจะมี

หลักเกณฑ์ที่ 6 ความโปร่งใสของเจ้าของเว็บ (Transparency of authorship) หมายถึง ผู้รับผิดชอบเว็บไซต์สุขภาพจะต้องให้หรือเปิดเผยข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับตนเองและให้ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ เช่น ระบุ ชื่อ นามสกุล ตำแหน่ง สาขาความเชี่ยวชาญ สถานที่ปฏิบัติงาน เบอร์โทรศัพท์ หรือ e-mail address ให้ชัดเจนบนเว็บไซต์ เพื่อให้ผู้เข้าชมเว็บไซต์ที่ต้องการหาข้อมูลเพิ่มเติมสามารถติดต่อเจ้าของหรือผู้ดูแลเว็บได้

หลักเกณฑ์ที่ 7 ความโปร่งใสของผู้ให้การสนับสนุน (Transparency of sponsorship) หมายถึง การสนับสนุนเว็บไซต์สุขภาพ ต้องระบุชัดเจนว่าผู้ให้การสนับสนุนให้การสนับสนุนด้านใดบ้าง เช่น ด้านการเงิน ด้านการให้บริการหรืออุปกรณ์สำหรับเว็บไซต์ ฯลฯ และระบุว่าผู้ให้การสนับสนุนดังกล่าวเป็นองค์กร / หน่วยงานที่ให้การสนับสนุนสังกัดหน่วยงานใด เป็นหน่วยงานของรัฐ หรือ องค์กรธุรกิจ

หลักเกณฑ์ที่ 8 ความซื่อสัตย์ในการโฆษณาและนโยบายของบรรณาธิการ (Honesty in advertising & editorial policy) หมายถึง หลักการโฆษณาบนเว็บไซต์ ซึ่งหากการโฆษณานั้นเป็นแหล่งที่มาของเงินทุนควรมีการระบุให้ชัดเจน และแสดงให้เห็นปรากฏชัดเจนบนเว็บ มีการสรุปนโยบายโฆษณาที่ได้รับโดยผู้รับผิดชอบเว็บไซต์ ทั้งนี้ การโฆษณาและการส่งเสริมผลิตภัณฑ์จะต้องนำเสนอต่อผู้อ่านในรูปแบบและเนื้อหาที่สามารถแยกความแตกต่างระหว่างผลิตภัณฑ์ที่จะนำเสนอเพื่อการโฆษณา กับเนื้อหาข้อเท็จจริงของข้อมูลสุขภาพที่ต้องการสื่อถึงผู้ใช้ข้อมูล

สำหรับในประเทศไทย ยังไม่มีหน่วยงานหรือองค์กรใดที่รับผิดชอบในการพิจารณาความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์ แม้ว่าจะมีการรวมกลุ่มของผู้ดูแลเว็บไซต์ตั้งเป็นสมาคมผู้ดูแลเว็บไซต์ไทยแต่วัตถุประสงค์ของสมาคมก็ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการพิจารณาความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์ สมาคมผู้ดูแลเว็บไซต์ไทยจัดตั้งขึ้นมาเพื่อส่งเสริมวิชาชีพผู้ดูแลและพัฒนาเว็บไซต์ เพื่อเป็นการส่งเสริมวิชาชีพการทำเว็บไซต์ต่อไป และสมาคมได้จัดโครงการ Web Award ขึ้นโดยมอบรางวัลให้กับผู้ที่ชนะเลิศในแต่ละประเภท เพื่อเป็นเกียรติประวัติและเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้ประกอบวิชาชีพเว็บมาสเตอร์มุ่งมั่นทำงานในวิชาชีพ และเพื่อพัฒนาเว็บไซต์ให้มีประโยชน์ต่อสังคมไทยต่อไป โดยมีประเภทของรางวัลและเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้ (<http://www.webmaster.or.th>, 2004)

1. รางวัลเว็บบริการประชาชนดีเด่น จะมอบให้กับเว็บไซต์ ที่มีเนื้อหาเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนโดยรวม มีการใช้เว็บไซต์เป็นช่องทางในการนำเสนอบริการขององค์กร หน่วยงาน อันก่อให้เกิดประโยชน์ กับประชาชนทั่วไปซึ่งเป็นผู้ใช้งาน ทั้งในด้าน ความสะดวก การลดขั้นตอน การลดค่าใช้จ่าย
2. รางวัลเว็บส่งเสริมประชาสังคมดีเด่น จะมอบให้กับเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาในลักษณะของการส่งเสริมกระบวนการประชาสังคม (NGO) ทั้งในระดับรากหญ้าและระดับมหภาค โดยส่งเสริมให้กลุ่มหรือองค์กรประชาสังคม ได้มีโอกาสใช้เว็บไซต์เป็นช่องทางในการสื่อสารกับสาธารณะ เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงพลัง ของประชาสังคมในทุกระดับ
3. รางวัลเว็บท่องเที่ยวดีเด่น จะมอบให้กับเว็บไซต์ที่ส่งเสริมและให้ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในสถานที่ต่าง ๆ และรวมถึงการให้บริการรูปแบบต่างๆภายในเว็บไซต์ ที่จะช่วยอำนวยความสะดวกให้กับผู้ใช้บริการ ในการหาข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ
4. รางวัลเว็บส่งเสริมสถาบันครอบครัวดีเด่น จะมอบให้กับเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาและบริการ อันส่งเสริมความสัมพันธ์อันดี และมีรูปภาพในครอบครัวในหลายกลุ่มอายุ ทั้ง เด็ก วัยรุ่น วัยทำงาน และ วัยชรา หรือ เว็บไซต์ที่ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการสร้างความสัมพันธ์อันดีของบุคคลในครอบครัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ
5. รางวัลเว็บ SME ดีเด่น จะมอบให้กับเว็บไซต์ผู้ประกอบการที่ใช้เว็บไซต์เป็นเครื่องมือส่งเสริมและช่วยทำการค้าขายสินค้า หรือให้ข้อมูลสินค้าผ่านเว็บไซต์ เพื่อลดค่าใช้จ่ายและเพิ่มผลประกอบการให้กับผู้ประกอบการ ทั้งทางตรงและทางอ้อม
6. รางวัลเว็บ บริการลูกค้าดีเด่น (Best customer service) จะมอบให้กับเว็บไซต์ที่ให้บริการให้บริการต่าง ๆ กับลูกค้าผ่านทางเว็บไซต์ โดยเป็นบริการ ที่ช่วยอำนวยความสะดวก และให้เป็นช่องทางใหม่ในการให้บริการลูกค้านอกเหนือ จากทางช่องทางอื่น ๆ และเป็นการนำเทคโนโลยี อินเทอร์เน็ตเข้ามา

7. รางวัลเว็บส่งเสริมการเรียนรู้ดีเด่น จะมอบให้กับเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาและบริการ อันส่งเสริมให้ผู้ใช้งานเกิดความกระตือรือร้น ในการศึกษาหาความรู้ ทั้งจากภายในเว็บไซต์เอง ในเว็บไซต์อื่น ๆ หรือจากแหล่งความรู้อื่น ๆ หรือเว็บไซต์ที่เป็นศูนย์รวมขององค์ความรู้ ในแขนงวิชาต่าง ๆ วิชาใดวิชาหนึ่ง หรือหลายวิชาก็ได้

8. รางวัลเว็บออกแบบยอดเยี่ยม (Best design) จะมอบให้กับเว็บไซต์ธุรกิจที่มีการออกแบบกราฟิกดีไซน์ และการจัดวาง (Layout & navigation) ได้สวยงาม มีลีลา (Theme) ที่เหมาะสมและสะดวกต่อการเข้าชมของกลุ่มเป้าหมาย ของเว็บไซต์นั้น ๆ

9. รางวัลเว็บส่งเสริมสุขภาพดีเด่น จะมอบให้กับเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมให้ประชาชนได้ดูแลสุขภาพของตนเองอย่างถูกวิธี โดยเน้นการป้องกันรักษาสุขภาพ มากกว่าการรักษาอาการเจ็บป่วย และเน้นความน่าเชื่อถือของข้อมูลบนเว็บไซต์เป็นสำคัญ

10. รางวัลเว็บโปรแกรมมิ่งยอดเยี่ยม (Best programming) จะมอบให้กับเว็บไซต์ธุรกิจที่เลือกใช้เทคนิคด้านโปรแกรมมิ่ง ได้เหมาะสมและสามารถประยุกต์ ใช้เทคนิคโปรแกรมมิ่งให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อกลุ่มลูกค้า ไม่ว่าจะเป็นการเขียนโปรแกรม ขึ้นมาใหม่ หรือ การพัฒนาต่อขยายโปรแกรมที่มีอยู่เดิม หรือ แม้แต่การเลือกนำเทคโนโลยีที่ เหมาะสมมาใช้กับเว็บไซต์ธุรกิจของตน

11. รางวัลเว็บนวัตกรรมยอดเยี่ยม (Best innovation) จะมอบให้กับเว็บไซต์ธุรกิจที่นำเสนอ นวัตกรรมใหม่ ๆ อันหมายถึงรูปแบบใหม่ ๆ ในการนำเสนอเนื้อหา หรือบริการใหม่อันเป็นประโยชน์ ด้วยความคิดสร้างสรรค์ ที่จะส่งผลต่อลูกค้า หรือพันธมิตรธุรกิจ ที่เห็นประโยชน์ที่ได้รับจาก นวัตกรรมนั้นอย่างเป็นรูปธรรม โดยยังไม่มีเนื้อหา หรือบริการลักษณะนี้ ในเว็บประเภทเดียวกันมาก่อน ทั้งนี้เนื้อหา หรือบริการใหมดังกล่าว อาจเกิดขึ้นด้วย

จากที่กล่าวมาข้างต้น แม้ว่าสมาคมผู้ดูแลเว็บไทย จะมีการพิจารณาให้รางวัลเว็บส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งพิจารณาเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมให้ประชาชนได้ดูแลสุขภาพของตนเองอย่างถูกวิธี โดยเน้นการป้องกันรักษาสุขภาพ มากกว่าการรักษาอาการเจ็บป่วย และเน้นความถูกต้องของข้อมูลบนเว็บไซต์เป็นสำคัญ ซึ่งความถูกต้องของข้อมูลบนเว็บสุขภาพนั้น เป็นเพียงส่วนหนึ่งของความน่าเชื่อถือของเว็บเท่านั้น (Kim, Eng, Deering, & Maxfield, 1999) และมีข้อจำกัดที่ขอบเขตของเนื้อหาว่า จะต้องเป็นเรื่องของการป้องกันรักษาสุขภาพ มากกว่าการรักษาอาการเจ็บป่วย เกณฑ์การพิจารณาดังกล่าวจึงยังไม่ครอบคลุมเว็บสุขภาพที่เผยแพร่บนอินเทอร์เน็ตทั้งหมด ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงต้องการหาคำตอบว่าความน่าเชื่อถือของเว็บสุขภาพควรมีการพิจารณาด้วยองค์ประกอบอะไรบ้าง และเว็บสุขภาพไทยจำนวนเท่าไรที่มีความน่าเชื่อถือ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Kim, Eng, Deering, & Maxfield (1999) เสนอหลักเกณฑ์ในการประเมินเว็บไซต์ โดย ทบทวนเกณฑ์ต่าง ๆ จากบทความและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องที่สืบค้นจาก World wide web เช่น ฐานข้อมูล Medline, Lexis-Nexis และ Search engines เช่น Yahoo, Excite, Altavista, Webcrawler, Hotbot, Infoseek, Magellan, Internet guide และ Lycos จากการสืบค้นเว็บต่าง ๆ ดังกล่าว พบว่ามี เครื่องมือในการประเมินเว็บทั้งหมด 29 เครื่องมือ เครื่องมือทั้งหมดถูกนำมาพิจารณาแยกเกณฑ์ต่าง ๆ ออกเป็น 165 เกณฑ์ แล้วนำเกณฑ์ดังกล่าวมาจัดเป็นหมวดหมู่ได้ 132 หมวดหมู่ ภายใต้อีก 12 หัวข้อใหญ่ และ 33 หมวดหมู่ที่อยู่ภายใต้หัวข้ออื่น ๆ ดังนั้นเกณฑ์หลักในการประเมินเว็บไซต์มีทั้งหมด 13 เกณฑ์ ดังนี้ (1) เนื้อหา (Content of site), (2) การออกแบบ (Design and aesthetics), (3) การเปิดเผยข้อมูลผู้แต่ง แหล่งทุน และผู้พัฒนาเว็บ (Disclosure of authors, sponsors, developers), (4) การปรับปรุงข้อมูล (Currency of information), (5) ความน่าเชื่อถือและชื่อเสียงของแหล่งข้อมูล (Authority of source), (6) ใช้ข้อมูลได้ง่าย (Ease of use), (7) การเข้าถึงข้อมูล (Accessibility and availability), (8) การเชื่อมต่อ (Links), (9) การอ้างอิงข้อมูล (Attribution and documentation), (10) ผู้ใช้ข้อมูล (Intended audience), (11) ที่อยู่สำหรับการติดต่อ (Contact address), (12) การสนับสนุนของผู้ใช้ข้อมูล (User support) และ (13) อื่น ๆ (Miscellaneous)

Winker et al. (2000) กล่าวถึงการพัฒนาหลักเกณฑ์การพิจารณาบทความที่เผยแพร่บนเว็บ ของ American Medical Association ซึ่งประกอบด้วยหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ (1) Principles for content ได้แก่ ลักษณะของเนื้อหา ชื่อผู้แต่ง การเข้าถึงข้อมูล ผู้สนับสนุนหรือแหล่งทุนในการสนับสนุนการเผยแพร่บทความ คุณภาพของข้อมูล เป็นต้น (2) Principles for advertising and sponsorship ได้แก่ เกณฑ์การโฆษณา และ แหล่งทุนที่จะสนับสนุนเว็บ (3) Principles for privacy and confidentiality ได้แก่ เกณฑ์ในการรักษาความลับและข้อมูลส่วนตัวของผู้เยี่ยมชมเว็บ และ (4) Principles for e-commerce ได้แก่ เกณฑ์ในการแลกเปลี่ยนเพื่อการค้า

Brann & Anderson (2002) ดำเนินการความคิดเห็นของผู้ใช้ข้อมูลสุขภาพบนอินเทอร์เน็ตในประเทศสหรัฐอเมริกา ผลการสำรวจพบว่า ผู้ใช้ข้อมูลต้องการประเมินคุณภาพของข้อมูล โดยเฉพาะคุณภาพเกี่ยวกับด้านจริยธรรม ระบบการจัดอันดับและตราประทับแสดงว่าผ่านการตรวจสอบแล้ว ในส่วนสรุปงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยเสนอแนะให้ผู้ป่วยได้มีส่วนในการกำหนดมาตรฐานระบบการประกันคุณภาพของข้อมูลสุขภาพบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตด้วย

Commission of the European Communities Brussels (2002) ได้พัฒนาข้อตกลงในการ กำหนดเกณฑ์ในการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลสุขภาพจากเว็บไซต์ โดยจัดให้มีการประชุมผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานรัฐบาล องค์กรนานาชาติ องค์กรการกุศลและองค์กรภาคเอกชนเพื่อร่วมกัน พิจารณาเกณฑ์คุณภาพที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน ผู้เชี่ยวชาญ 30 คนจากทั้งหมด 60 คนมาจากโรงงาน

อุตสาหกรรม การแพทย์ และกลุ่มผู้ป่วยที่ให้ความสนใจคุณภาพของเว็บไซต์สุขภาพ นอกจากนี้รัฐบาลยังได้เชิญผู้แทนจากหน่วยงานจริยธรรมข้อมูลทางสุขภาพมาร่วมแสดงความคิดเห็นด้วย การประชุมจัดขึ้นหลายครั้งในปี ค.ศ. 2001 เพื่อรวบรวมแนวคิดในการสร้างหลักเกณฑ์การตรวจสอบคุณภาพของเว็บไซต์สุขภาพ ซึ่งสรุปได้ดังนี้ หัวข้อหลักในการพิจารณาคุณภาพของข้อมูลสุขภาพประกอบด้วย ความโปร่งใสและความซื่อสัตย์ (Transparency and honesty) มีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ (Authority) การรักษาความลับและการปกป้องข้อมูล (Private and data protection) การปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัย (Updating of information) ความรับผิดชอบต่อข้อมูล (Accountability) การมีส่วนร่วมรับผิดชอบ (Responsible partnering) นโยบายการบรรณาธิการข้อมูล (Editorial policy) การเข้าถึงข้อมูล (Accessibility) เช่น การค้นพบได้ง่าย (General findability) สืบค้นได้ง่าย (Searchability) อ่านแล้วเข้าใจง่าย (Readability) และสะดวกแก่การใช้ (Usability) เป็นต้น หลักเกณฑ์ต่างๆเหล่านี้จะถูกนำทดลองใช้และเสนอเป็นกฎบังคับใช้ของสมาพันธ์ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ยุโรป (eEurope) ต่อไป

Crocco et al. (2002) สังเคราะห์งานวิจัยที่กล่าวถึงอันตรายจากการใช้ข้อมูลสุขภาพทางอินเทอร์เน็ต โดยสืบค้นบทความในวารสารทางการแพทย์จาก MEDLINE, CINAHL, HealthStar, PsycINFO และ EMBASE จำนวน 1,512 เรื่องซึ่งได้มาเฉพาะสาระสังเขป และเมื่อสืบหาวารสารฉบับเต็มแล้ว ได้บทความทั้งหมด 186 บทความ คณะผู้วิจัยอ่านและตรวจสอบบทความทั้งหมดพบว่า มี 3 บทความที่กล่าวถึงอันตรายจากข้อมูลสุขภาพทางอินเทอร์เน็ต 2 บทความกล่าวถึงอันตรายที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ และอีก 1 บทความกล่าวถึงอันตรายกับสัตว์เลี้ยงเมื่อผู้เลี้ยงปฏิบัติตามคำแนะนำในการรักษาโรคพยาธิหัวใจในสุนัข คณะผู้วิจัยให้ความเห็นว่า อันตรายจากเว็บไซต์สุขภาพที่ให้ข้อมูลไม่ถูกต้องจากเว็บน่าจะมีมากกว่านี้เพียงแต่ไม่มีรายงานไว้ในบทความเท่านั้น

Eysenbach et al. (2002) สังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับเกณฑ์คุณภาพข้อมูลสุขภาพ 79 เรื่องซึ่งถูกคัดเลือกจาก 165 เรื่อง จากการสืบค้นจากฐานข้อมูลต่าง ๆ ทางด้านสุขภาพ เช่น MEDLINE CINAHL และ EMBASE ผลการวิจัยพบว่า 55 เรื่องจาก 79 เรื่อง สรุปผลการวิจัย พบว่า คุณภาพข้อมูลสุขภาพบนเว็บยังเป็นปัญหาที่สำคัญ และจากการรวบรวมและสรุปเกณฑ์คุณภาพของข้อมูลสุขภาพ พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ มีหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลดังนี้ คือ (1) ความถูกต้อง (Accuracy) (2) ความครบถ้วน (Complete) (3) อ่านแล้วเข้าใจง่าย (Readability) (4) การออกแบบและจุดประสงค์ของการเสนอข้อมูล (Design) (5) การเปิดเผยข้อมูล (Disclosure) และ (6) การให้ข้อมูลเอกสารอ้างอิง (Reference)

จากที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่า ยังไม่มีการรายงานเกณฑ์การพิจารณาคุณภาพของข้อมูล หรือมีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลสุขภาพบนเว็บไซต์สุขภาพไทยบนอินเทอร์เน็ต แต่จากการ

ทบทวนวรรณกรรมทั้งในและต่างประเทศเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์ทางด้านสุขภาพดังกล่าวมาแล้ว
 คณะผู้วิจัยสามารถสรุปเกณฑ์ในการประเมินความน่าเชื่อถือของเว็บ ไว้ 6 ด้าน ดังนี้

1. ด้านแหล่งที่มาของข้อมูล

เว็บไซต์ที่ปรากฏอยู่บนอินเทอร์เน็ต ต้องมีการบอกแหล่งอ้างอิงที่สามารถสืบค้น
 เนื้อหาข้อมูลสุขภาพ และถ้ามีข้อมูลสุขภาพมาจากเว็บไซต์สุขภาพอื่น ๆ ควรมีการเชื่อมโยง (Link) ไปสู่
 แหล่งข้อมูลที่อ้างอิงด้วย นอกจากนี้ ต้องมีการเปิดเผยผู้ให้การสนับสนุนและลักษณะการสนับสนุน
 การจัดทำเว็บไซต์ โดยให้ระบุว่าได้รับการสนับสนุนจากที่ใด หรือหน่วยงานใด

2. ด้านเนื้อหา

เว็บไซต์ ต้องมีการระบุวัตถุประสงค์ของเว็บให้ชัดเจนว่า ต้องการเสนอความรู้เรื่อง
 สุขภาพหรือต้องการโฆษณาสินค้าสุขภาพเป็นหลัก ส่วนเนื้อหาบทความที่เขียน ต้องมีการระบุชื่อ
 ผู้เขียน และ / หรือตำแหน่งทางวิชาการหรือระดับความเชี่ยวชาญของผู้เขียนให้ครบถ้วน และถ้าเป็น
 ข้อมูลที่คัดลอกมาต้องคำนึงถึงลิขสิทธิ์ของเจ้าของต้นฉบับ บอกแหล่งอ้างอิงข้อมูลที่ไปคัดลอกมา
 นอกจากนั้น ข้อมูลที่น่าเสนอควรนำเสนอทั้งข้อดีและข้อจำกัด ไม่ควรนำเสนอเพียงด้านใดด้านหนึ่ง

3. ด้านความเป็นปัจจุบันของข้อมูลสุขภาพ

เว็บไซต์ที่ปรากฏอยู่บนอินเทอร์เน็ต ต้องมีการปรับปรุงข้อมูลให้มีความทันสมัย ระบุ
 วันเวลาในการเผยแพร่ข้อมูล และระบุวันเวลาในการแก้ไขปรับปรุงข้อมูลหรือบอกระยะเวลา /
 ความถี่ในการปรับปรุงข้อมูล

4. ด้านการตรวจสอบเนื้อหา

เว็บไซต์ที่เผยแพร่ข้อมูล ต้องได้รับการตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมจาก
 กองบรรณาธิการก่อนนำไปเผยแพร่บนอินเทอร์เน็ต และควรระบุในเว็บด้วยว่ามีกองบรรณาธิการ
 ทำหน้าที่ตรวจสอบข้อมูลสุขภาพหรือไม่ นอกจากนี้ควรมีข้อความเตือนให้ผู้อ่านหรือผู้ใช้ข้อมูลใช้
 วิจารณญาณ ในการนำข้อมูลสุขภาพไปใช้

5. ด้านเชื่อมโยงข้อมูลกับเว็บอื่น ๆ

เว็บไซต์ที่เชื่อมโยงไปสู่เว็บอื่น ๆ ที่ระบุไว้ในเว็บของตน การเชื่อมโยงนั้นต้อง
 สามารถเชื่อมโยงได้จริง เข้าถึงได้ง่าย สะดวก และรวดเร็ว

6. ด้านการออกแบบ

เว็บไซต์ต้องมีการออกแบบที่น่าสนใจ ทั้งการให้ขนาดตัวอักษร การให้สีตัวอักษร
 การกำหนดไอคอน และการวางรูปแบบต่าง ๆ ให้มีความน่าสนใจ

จากที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่า การประเมินเว็บไซต์สุขภาพมีความหลากหลายในเกณฑ์ที่ใช้
 และนำมาใช้ทั้งหมด อาจจะไม่สามารถประเมินเว็บไซต์สุขภาพจากการสำรวจได้ เช่น การมีกอง
 บรรณาธิการตรวจสอบข้อมูล หรือ การออกแบบเว็บที่น่าสนใจ ก็ไม่น่าจะเป็นเงื่อนไขในการประเมิน

ความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์สุขภาพ ดังนั้นเกณฑ์ที่ได้จากการสรุปจากผลการวิจัยอื่น ๆ นี้ จึงเป็นเพียงแนวคิดพื้นฐานที่จะนำมาใช้ในการอภิปรายกลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิที่จะพิจารณาและกำหนดเกณฑ์ความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์สุขภาพไทย ซึ่งจะได้กล่าวถึงต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ แบ่งการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ส่วน คือ (1) การวิจัยเชิงปริมาณ โดยทำการสำรวจปริมาณเว็บไซต์สุขภาพไทยทั้งหมดที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือก ซึ่งคณะผู้วิจัยกำหนดไว้ดังนี้ คือ เป็นเว็บไซต์ให้บริการบนอินเทอร์เน็ต มีการเผยแพร่ข้อมูลเป็นภาษาไทย และ ให้ข้อมูลสุขภาพสำหรับประชาชนในการดูแลตนเองตามคำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ นำเว็บไซต์สุขภาพไทยทั้งหมดที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกมาวิเคราะห์หาความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์สุขภาพ และ (2) การวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษากระบวนการจัดทำเว็บไซต์สุขภาพ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบเว็บไซต์

การวิจัยทั้ง 2 ส่วนมีรายละเอียดในการดำเนินการ ดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ

การวิจัยเชิงปริมาณนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจปริมาณเว็บไซต์สุขภาพไทยที่ให้ข้อมูลสุขภาพบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และนำมาวิเคราะห์หาความน่าเชื่อถือโดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. จัดประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ (Focus group) เพื่อพัฒนาเครื่องมือประเมินความน่าเชื่อถือเว็บไซต์สุขภาพบนอินเทอร์เน็ต ที่เหมาะสมกับสังคมไทย
2. สร้างเครื่องมือประเมินความน่าเชื่อถือเว็บไซต์สุขภาพบนอินเทอร์เน็ต
3. ดำเนินการสำรวจความน่าเชื่อถือเว็บไซต์สุขภาพบนอินเทอร์เน็ต
4. วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาความถี่ของข้อมูลและนำเสนอเป็นจำนวนร้อยละ และนำเสนอในรูปแบบตาราง

การดำเนินการวิจัยในส่วนของการวิจัยเชิงปริมาณ มีรายละเอียดดังนี้

ในการสำรวจความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์สุขภาพ คณะผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. สำรวจรายชื่อเว็บไซต์ค้นหา (Search engine) ทั้งในและต่างประเทศ ได้เว็บไซต์ค้นหา ทั้งหมด 52 รายชื่อ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 แสดงรายชื่อเว็บไซต์ค้นหา (Search Engine) ในประเทศไทยและต่างประเทศ

http://www.thaiseek.com/	http://www.questfinder.com/	http://www.excite.com/
http://hotsearch.bdg.co.th/	http://hotbot.com/	http://www.lycos.com/
http://www.linksiam.com/	http://infoseek.go.com/	http://www.yahoo.com/

ตารางที่ 1 (ต่อ)		
http://www.i-kool.com/	http://dogpile.com/	http://www.go.com/
http://www.goto.com/	http://go.to/hooray	http://www.search.com/
http://www.thaifind.com/	http://www.siaminside.com/	http://www.webcrawler.com/
http://www.google.com/	http://www.mamma.com/	http://www.profusion.com/
http://www.1blink.com/	http://www.catcha.co.th/	http://www.stpt.com/
http://www.ask.com/	http://www.alltheweb.com/	http://www.altavista.com/
http://www.debriefing.com/	http://www.looksmart.com/	http://www.siamguru.com/
http://www.infinisearch.net/	http://www.2q.to/	http://www.all4one.com/
http://www.metaeureka.com/	http://www.britannica.com/	http://www.cyber411.com/
http://www.onesearch.com/	http://www.gohip.com/	http://www.highway61.com/
http://www.searchport.org/	http://www.ixquick.com/	http://www.megaspider.com/
http://www.supercrawler.com/	http://www.metagopher.com/	http://www.multimeta.com/
http://www.sanook.com	http://www.hansa.com	http://www.vzaa.com
http://www.msn.com/	http://www.janenet.com	http://www.truehit.com
http://www.pixiant.com		

2. สํารวจแต่ละเว็บค้นหา ด้วยคำค้น “ข้อมูลสุขภาพ” พบแหล่งข้อมูลเว็บสุขภาพและจำนวนเว็บสุขภาพที่ทำการสำรวจดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แหล่งข้อมูลเว็บสุขภาพและจำนวนเว็บสุขภาพที่ใช้สำรวจความน่าเชื่อถือ

แหล่งข้อมูล	จำนวนเว็บที่ค้นได้	Dead Link	เว็บที่ผ่าน/ไม่ผ่านหลักเกณฑ์		จำนวนเว็บที่ผ่านเกณฑ์	
			ไม่ผ่าน	ผ่าน	จำนวนเว็บซ้ำ	จำนวนเว็บที่ใช้สำรวจจริง
1. Yahoo.com	205	19	155	31	0	31
2. Hunsanet.com	110	8	43	56	18	38
3. Jananet.com	97	46	8	43	31	12
4. Lycos.com	108	26	9	73	44	29

ตารางที่ 2 (ต่อ)						
5. Siamguru.com	131	31	24	76	35	41
6. Truehit.net	284	7	181	96	47	49
7. MSN.com	149	8	93	48	43	5
8. Alltheweb.com	198	22	125	51	48	3
9. Vzaa.com	11	0	0	10	8	2
10. ProFusion.com	10	1	9	0	0	0
11. LinkSiam.com	19	10	3	6	6	0
12. Pixiart.com	84	53	5	26	26	0
13. ThaiSeek.com	6	2	0	4	2	2
14. Sanook.com	100	45	14	51	39	12
15. Siaminside.com	8	0	0	8	2	6
16. Onsearch.com	11	0	4	7	7	0
17. Google.com	161	18	112	31	10	21
18. Altaviata.com	196	8	163	25	21	4
รวม	1888	304	948	642	394	255

จากตารางที่ 2 แสดงถึงแหล่งข้อมูลที่สามารถค้นหาเว็บไซต์ได้จำนวน 18 รายชื่อจากจำนวนเว็บค้นหาทั้งหมด 52 รายการ การสืบค้นเว็บไซต์ในการวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยใช้คำว่า “ข้อมูลสุขภาพ” จะพบจำนวนเว็บจากแหล่งข้อมูลแตกต่างกันออกไป จำนวนเว็บดังกล่าวนำมาสำรวจเบื้องต้นเพื่อคัดเลือกรับที่ไม่สามารถเข้าถึงได้ (Dead link) ออก หลังจากนั้นสำรวจเว็บที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกเว็บไซต์ที่ใช้ในการวิจัยซึ่งคณะผู้วิจัยกำหนดไว้ดังนี้ (1) เป็นเว็บที่ให้บริการบนอินเทอร์เน็ต มีการเผยแพร่ข้อมูลเป็นภาษาไทย และ (2) ให้ข้อมูลสุขภาพสำหรับประชาชนในการดูแลตนเองตามคำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เมื่อได้รายชื่อเว็บที่ตรงตามเกณฑ์คัดเลือกแล้ว คณะผู้วิจัยจึงดำเนินการสำรวจความน่าเชื่อถือของเว็บตามข้อคำถามในแบบสำรวจที่สร้างขึ้น

สรุป จากการสืบค้น “ข้อมูลสุขภาพ” จากเว็บค้นหาจำนวน 18 รายชื่อ พบเว็บข้อมูลสุขภาพทั้งหมด 1,888 เว็บ ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ จำนวน 304 เว็บ ไม่ผ่านเกณฑ์การเลือกเข้าเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 948 เว็บ ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกเว็บเป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อประเมินความน่าเชื่อถือจำนวน 642 เว็บ ในจำนวนเว็บดังกล่าว เป็นเว็บซ้ำที่ถูกประเมินแล้วจำนวน 394 เว็บ คงเหลือเว็บข้อมูลสุขภาพที่ประเมินได้จริง จำนวน 255 เว็บ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในส่วนของวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสำรวจ 1 ชุด คือแบบสำรวจความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์สุขภาพ มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1. คณะผู้วิจัยทำการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ วารสาร เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์สุขภาพที่ให้บริการบนอินเทอร์เน็ต

2. รวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับเกณฑ์ในการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์สุขภาพ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาแบบสำรวจเว็บไซต์สุขภาพของการวิจัยนี้จากการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ซึ่งคณะผู้วิจัยกำหนดคุณสมบัติผู้เชี่ยวชาญในการสนทนากลุ่ม คือ (1) เป็นผู้ดูแลเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับด้านสุขภาพ หรือมีความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศทางด้านสุขภาพ และ (2) ยินดีให้ความร่วมมือในการทำสนทนากลุ่ม ในการสนทนากลุ่มครั้งนี้ได้รับความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญจำนวนทั้งหมด 8 ท่าน (ภาคผนวก ก.) ในวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2547 เวลา 13.00-16.00 น. ณ คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มมาสรุปเนื้อหาและสร้างคำถามศัพท์และพัฒนาแบบสำรวจความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์สุขภาพ ซึ่งแบบสำรวจความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์ ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 คือ ข้อมูลทั่วไปของเว็บไซต์สุขภาพ ได้แก่ ชื่อเว็บไซต์สุขภาพ ที่อยู่ของเว็บไซต์ วัตถุประสงค์หลักของเว็บไซต์ ผู้อ่านกลุ่มเป้าหมาย ลักษณะเนื้อหาของเว็บไซต์ และประเภทของการนำเสนอข้อมูลสุขภาพ ลักษณะคำถามเป็นคำถามปลายเปิด

ส่วนที่ 2 คือ การประเมินเว็บไซต์สุขภาพ ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ ด้านเนื้อหา ด้านผู้เขียน ด้านการอ้างอิง ด้านความเป็นปัจจุบันของข้อมูล ด้านการโต้ตอบบนเว็บไซต์ และ ด้านผู้ให้สารสนเทศและการโฆษณา รวมข้อคำถาม 20 ข้อ ลักษณะคำถามมี 2 คำตอบให้เลือก คือ ใช่ และ ไม่ใช่ โดยให้ความหมายของคำตอบ ดังนี้

ใช่ หมายถึง มีข้อมูลนั้นปรากฏในเว็บไซต์สุขภาพ

ไม่ใช่ หมายถึง ไม่มีข้อมูลนั้นปรากฏในเว็บไซต์สุขภาพ

การให้ค่าคะแนน คำตอบ มีดังนี้

ใช่ ให้คะแนนเท่ากับ 1

ไม่ใช่ ให้คะแนนเท่ากับ 0

4. ส่งแบบสำรวจซึ่งมีจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 25 ข้อ ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน (ภาคผนวก ข.) ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content validity) หลังจากนั้นปรับปรุงและตัดข้อคำถามทิ้งตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ คงเหลือข้อคำถาม จำนวน 20 ข้อ

5. นำแบบสำรวจ ซึ่งมีข้อความทั้งหมด 20 ข้อ ไปทดลองใช้ประเมินเว็บสุขภาพ จำนวน 10 เว็บ โดยผู้วิจัย 2 ท่าน นำผลที่ได้ไปหาค่าความเที่ยงของเครื่องมือวิจัย (Inter-rater reliability) โดยคำนวณจากจำนวนข้อที่ผู้วิจัยให้คะแนนเท่ากันหารด้วยจำนวนผลรวมของข้อความที่ผู้วิจัยให้คะแนนต่างรวมกับจำนวนข้อที่ให้คะแนนเหมือนกัน ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง เท่ากับ .7 หลังจากนั้นคณะผู้วิจัยที่ร่วมทำการสำรวจเว็บได้ปรึกษาหารือถึงปัญหาอุปสรรคในการประเมินเว็บสุขภาพด้วยแบบสำรวจที่สร้างขึ้น พบว่าคำถามบางข้อไม่สามารถประเมินได้จากการสำรวจ จึงมีการพิจารณาเลือกเฉพาะข้อความที่สามารถประเมินเว็บสุขภาพได้จากการสำรวจเว็บเท่านั้น ซึ่งมีจำนวนข้อความทั้งหมด 12 ข้อ (ภาคผนวก ก.) ทดลองประเมินเว็บสุขภาพอีกครั้ง ได้ค่า สัมประสิทธิ์ความเที่ยง เท่ากับ .835 ถือว่าเป็นค่าความเที่ยงที่อยู่ในเกณฑ์ดี (Polit & Hungler, 1999)

เกณฑ์การแปลผล

สำหรับเกณฑ์ในการแปลผลคะแนนการประเมินเว็บสุขภาพ คณะผู้วิจัยดำเนินการดังนี้ คือ เมื่อได้คะแนนครบทุกข้อแล้ว นำคะแนนของการประเมินทุกเว็บมารวมกัน แล้วหาค่าเฉลี่ย ใช้หลักเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยตามการให้ความหมายค่าคะแนนของแบบประเมินเว็บสุขภาพที่ดัดแปลงมาจากวิธีคิดค่าคะแนนและการให้ความหมายค่าคะแนนของการประเมินเว็บสุขภาพของ Emory University (www.sph.emory.edu/WELLNESS/instruments.html, 2004) ประเทศสหรัฐอเมริกา ดังนี้

ค่าคะแนน

ร้อยละ 90 ขึ้นไป
หรือ 11 คะแนนขึ้นไป
ร้อยละ 75 ขึ้นไป
หรือ 9 คะแนนขึ้นไป
น้อยกว่าร้อยละ 75
หรือน้อยกว่า 9 คะแนน

ความหมาย

เว็บน่าเชื่อถือมาก : เป็นเว็บสุขภาพที่ผ่านเกณฑ์การสำรวจความน่าเชื่อถือ อย่างน้อย 11 ข้อ
เว็บน่าเชื่อถือปานกลาง : เป็นเว็บสุขภาพที่ผ่านเกณฑ์การสำรวจความน่าเชื่อถือ อย่างน้อย 9 ข้อ
เว็บน่าเชื่อถือน้อย : เป็นเว็บสุขภาพที่ผ่านเกณฑ์การสำรวจความน่าเชื่อถือ น้อยกว่า 9 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ มาวิเคราะห์หาความถี่ของข้อมูลและนำเสนอเป็นจำนวน ร้อยละ

การวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการจัดทำเว็บไซต์สุขภาพไทย และ เพื่อสร้างเครือข่ายนักสื่อสารสุขภาพสู่ประชาชน โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

การวิจัยนี้ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยมีแนวคำถามประเภทแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi - structure interview) ลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดรวมกับการบันทึกเทป เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจถึงกระบวนการพัฒนาเว็บไซต์สุขภาพ การได้มาซึ่งข้อมูลสุขภาพ การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัย ผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการสร้างเว็บไซต์สุขภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ ผู้รับผิดชอบหลักของเว็บไซต์สุขภาพ ในการวิจัยเชิงคุณภาพจะไม่มีกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่แน่นอนตายตัว เพราะการสิ้นสุดการสัมภาษณ์จะขึ้นอยู่กับภาวะที่ข้อมูลซึ่งดำเนินการไปพร้อม ๆ กับการสัมภาษณ์แล้ว พบว่า ไม่มีข้อมูลใหม่ ๆ เพิ่มมากขึ้นจากการสัมภาษณ์ในครั้งต่อไป ผู้วิจัยจะหยุดการสัมภาษณ์ อย่างไรก็ตาม Morse (2000) กล่าวว่าแม้ว่าจะไม่สามารถกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่แน่นอนได้ แต่สามารถประมาณจำนวนผู้ให้ข้อมูล สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพได้ คือ ประมาณ 20-30 ราย

เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการวิจัย

ในส่วนของการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือวิจัย ได้แก่ คณะผู้วิจัย โดยมีเครื่องมือช่วยในการสัมภาษณ์ คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำเว็บไซต์สุขภาพ โดยมีรายละเอียดการสร้างแบบสัมภาษณ์ดังนี้

1. ผู้วิจัยทำการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ วารสาร เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดทำเว็บไซต์สุขภาพที่ให้บริการบนอินเทอร์เน็ต

2. ร่างข้อคำถามปลายเปิดในการสัมภาษณ์ผู้ดูแลเว็บไซต์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา และสอดคล้องกับการศึกษาในส่วนของเชิงปริมาณ ตัวอย่างคำถาม เช่น มีกระบวนการสร้างและได้มาซึ่งข้อมูลที่ใช้ในการจัดทำเว็บไซต์สุขภาพอย่างไร มีการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยมากน้อยเพียงใด มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลหรือไม่ อย่างไร มีการตรวจสอบคุณภาพด้านความน่าเชื่อถือของข้อมูลสุขภาพบนอินเทอร์เน็ตอย่างไร ประมาณการค่าใช้จ่ายในการสร้างเว็บไซต์สุขภาพเป็นจำนวนเท่าไร ใครเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการสร้างเว็บไซต์สุขภาพ ต้องการความช่วยเหลือจากหน่วยงานใดบ้าง และต้องการให้ช่วยเหลือในด้านใดบ้าง

3. ส่งข้อคำถามปลายเปิดในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหากระบวนการสร้างเว็บไซต์สุขภาพ

4. นำข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงข้อคำถามเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ต่อไป (ภาคผนวก จ.)

การดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในส่วนของการวิจัยเชิงคุณภาพ มีรายละเอียดดังนี้

1. คณะผู้วิจัยจะเลือกเว็บไซต์สุขภาพที่ได้รับการจัดอันดับ Top 100 จาก Sanook.com (<http://www.sanook.com/top100/health>, 2004) ซึ่งเป็นเว็บไซต์สุขภาพที่มีผู้ใช้นิยมเข้าไปใช้บริการมากที่สุด และในขณะที่สำรวจความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์สุขภาพ จะคัดเลือกเว็บที่มีที่อยู่ของผู้ดูแลเว็บเพื่อการติดต่อเพื่อทำการสัมภาษณ์ต่อไป ในขั้นต้นคณะผู้วิจัยจะติดต่อกับ Webmaster ทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อขอข้อมูลผู้รับผิดชอบหลักของการพัฒนาเว็บ คือ รับผิดชอบด้านเนื้อหาข้อมูลสุขภาพ และขอที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ หรือ E-mail ที่ติดต่อสะดวกของผู้รับผิดชอบหลัก เพื่อขอความร่วมมือในการสัมภาษณ์ หลังการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำคำสัมภาษณ์มาถอดเทปและเริ่มการวิเคราะห์ข้อมูล กระบวนการดังกล่าวจะทำอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งไม่มีข้อมูลใหม่เพิ่มเติมจากการสัมภาษณ์ครั้งต่อไป ซึ่งหมายถึงข้อมูลอิ่มตัว หลังจากนั้นจะสัมภาษณ์ต่ออีกอย่างน้อย 5 ราย เพื่อเป็นการยืนยันการอิ่มตัวของข้อมูล ก่อนหยุดการสัมภาษณ์
2. ทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ภายหลังชี้แจงวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์และได้รับการยินยอมจากกลุ่มตัวอย่างว่าเต็มใจให้สัมภาษณ์ ทั้งนี้ในการสัมภาษณ์จะให้ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นผู้เลือกเวลา และสถานที่ ทำการสัมภาษณ์โดยการบันทึกเทปคนละประมาณ 50 – 60 นาที โดยคณะผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยที่ได้รับการฝึกฝนเทคนิคการสัมภาษณ์สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพแล้ว
3. ผู้สัมภาษณ์แต่ละคนถอดคำสัมภาษณ์จากเทป ภายหลังการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการถอดทุกคำพูดรวมกับการจดบันทึกของผู้สัมภาษณ์ถึงปฏิกิริยา สีหน้าและท่าทางของกลุ่มตัวอย่างขณะให้สัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้คำนึงถึงสิทธิของกลุ่มตัวอย่าง/ ผู้ให้ข้อมูล โดยการอธิบายเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัย ประโยชน์ของงานวิจัย เปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่าง/ ผู้ให้ข้อมูล ชักถามในประเด็นต่าง ๆ ที่สงสัย เมื่อผู้วิจัยได้อธิบายจนเป็นที่เข้าใจ และให้คำรับรองแก่กลุ่มตัวอย่าง/ ผู้ให้ข้อมูลว่า ข้อมูลส่วนบุคคลจะถูกเก็บเป็นความลับ ผลการวิจัยจะถูกเปิดเผยในภาพรวม ข้อมูลและเทปบันทึกเสียงจะถูกทำลายหลังการวิเคราะห์ข้อมูล และไม่ถูกนำไปอ้างอิงใด ๆ ก่อนได้รับอนุญาตจากผู้ให้ข้อมูลเป็นลายลักษณ์อักษร ผู้ให้ข้อมูลมีสิทธิจะไม่ตอบคำถามใด ๆ ที่ก่อให้เกิดความไม่สะดวกใจ และสามารถยุติการให้สัมภาษณ์ได้ทันทีตามความสมัครใจของผู้ให้ข้อมูล และเก็บรักษารายละเอียดข้อมูลส่วนบุคคลแยกจากข้อมูลการให้สัมภาษณ์ ซึ่งรายละเอียดของข้อความทั้งหมดปรากฏอยู่ในใบยินยอมของประชากรตัวอย่างหรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย (ภาคผนวก จ.) ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ให้กลุ่มตัวอย่าง/ ผู้ให้ข้อมูลอ่านและลงนามก่อนการสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแบ่งกลุ่มตามหมวดหมู่เนื้อหาจากข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา โดยจะเน้นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่ต้องทำไปพร้อม ๆ กับกระบวนการเก็บข้อมูล กล่าวคือ เมื่อสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละรายแล้ว นำมาถอดเทปคำให้สัมภาษณ์ทันที หลังจากนั้นจะเริ่มวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำบทสัมภาษณ์ที่ถอดเทปแล้วมาอ่านข้อความเพื่อทำความเข้าใจกระบวนการสร้างเว็บไซต์สุขภาพในภาพรวม อ่านบททวนอีกครั้งเพื่อจำแนกข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ ตรวจสอบข้อมูล และเปรียบเทียบข้อมูล เพื่อให้ความคิดรวบยอด ตั้งชื่อ และจัดหมวดหมู่ ซึ่งจะเกิดขึ้นตั้งแต่ระยะเริ่มต้นของการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลจะทำพร้อม ๆ กับการสัมภาษณ์ จนข้อมูลที่ได้ไม่มีข้อมูลใหม่ ๆ เกิดขึ้น หรือที่เรียกว่า ข้อมูลอิ่มตัว (Data saturation)

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล (Trustworthiness)

ความน่าเชื่อถือของข้อมูล หมายถึงการตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลและการตีความของผู้วิจัยเกี่ยวกับความเป็นจริงระดับต่าง ๆ กับความคิดของผู้ให้ข้อมูลว่าสอดคล้องกันหรือไม่ ซึ่งผู้วิจัยตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล ดังนี้

1. การได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ (Peer debriefing) โดยนำข้อมูลที่วิเคราะห์ได้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเว็บไซต์สุขภาพและเป็นผู้มีความรู้ทางการวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 3 ท่าน เป็นผู้อ่านและประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล
2. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ทีมผู้วิจัย (Multiple researchers) โดยให้ผู้วิจัยแต่ละคนในทีมวิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ไปวิเคราะห์แล้วนำเสนอแก่นหรือสาระที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล มาตรวจสอบความเหมือนและความต่างของสาระที่ได้จากการวิจัย
3. การยืนยันผลการวิจัย (Confirmability) เป็นการยืนยันผลการวิจัยที่เกิดขึ้นจากข้อมูล และการตรวจซ้ำ ซึ่งประกอบด้วยการบันทึกเทป (Audio-tape record) การถอดเทปคำต่อคำ (Verbatim) และการอ้างอิงคำพูดของผู้ให้ข้อมูล (Direct quotes) ในผลการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิจัยนี้ แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 คือ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ และตอนที่ 2 คือ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1: ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

การวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์สุขภาพ จำนวน 255 เว็บไซต์ มีดังนี้

ตารางที่ 3 จำนวน และ ร้อยละ วัตถุประสงค์หลักของเว็บไซต์สุขภาพ

วัตถุประสงค์หลักของเว็บไซต์สุขภาพ	จำนวน	ร้อยละ
1. ให้ความรู้สุขภาพเฉพาะเรื่อง	172	67.50
2. ให้ความรู้สุขภาพทั่วไป	78	30.50
3. ให้ความรู้หลาย ๆ เรื่องร่วมกัน	5	2.00
รวม	255	100.00

จากตารางที่ 3 วัตถุประสงค์หลักของเว็บไซต์ส่วนมากจะเป็นการนำเสนอความรู้สุขภาพเฉพาะเรื่อง รองลงมาคือ การให้ความรู้สุขภาพทั่วไป และให้ความรู้หลาย ๆ เรื่องร่วมกัน ร้อยละ 67.50, 30.50 และ 2.00 ตามลำดับ

ตารางที่ 4 จำนวน และ ร้อยละ ของกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย	จำนวน	ร้อยละ
ประชาชนทั่วไป	133	52.20
ทั้งประชาชนและเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์	62	24.30
ประชาชนเฉพาะกลุ่มความสนใจหรือเฉพาะโรค	5	2.00
ไม่ระบุกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน	55	21.50
รวม	255	100.00

จากตารางที่ 4 กลุ่มเป้าหมายของเว็บไซต์สุขภาพส่วนมาก คือ เฉพาะประชาชนทั่วไป ร้อยละ 52.20 รองลงมาคือ การเสนอข้อมูลเว็บไซต์สุขภาพให้แก่ประชาชนทั่วไปและเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ ร้อยละ 24.30 และสำหรับประชาชนเฉพาะกลุ่มความสนใจหรือเฉพาะโรค ร้อยละ 2 ส่วนอีกร้อยละ 21.50 ไม่ระบุกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของลักษณะเนื้อหาบนเว็บไซต์สุขภาพ

ลักษณะเนื้อหา	จำนวน	ร้อยละ
การแพทย์แผนปัจจุบัน	153	60.00
แพทย์ทางเลือก เช่น สมุนไพร ชีวจิต	23	9.00
ทันตกรรม	12	4.70
โภชนาการ	10	3.90
เภสัชศาสตร์	6	2.40
สหเวชศาสตร์ เช่น เทคนิคการแพทย์ รังสีวิทยา	4	1.60
เนื้อหามากกว่า 1 สาขา	47	18.40
รวม	255	100.00

จากตารางที่ 5 ลักษณะเนื้อหาของเว็บไซต์สุขภาพจะอยู่ในสาขาการแพทย์แผนปัจจุบันมากที่สุด คือ ร้อยละ 60 รองลงมา คือ แพทย์ทางเลือก ทันตกรรม โภชนาการ เภสัชศาสตร์ และสหเวชศาสตร์ ร้อยละ 9.00, 4.70, 3.90, 2.40 และ 1.60 ตามลำดับ นอกจากนี้บางเว็บยังเสนอข้อมูลสุขภาพที่มีเนื้อหามากกว่า 1 สาขา เช่น เว็บไซต์สุขภาพที่มีเนื้อหา 2 สาขา ได้แก่ แพทย์แผนปัจจุบันและแผนทางเลือก เภสัชศาสตร์และโภชนาการ หรือเว็บไซต์สุขภาพที่มีเนื้อหา 3 สาขา ได้แก่ โภชนาการ เภสัชศาสตร์ และสมุนไพร เป็นต้น

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของเว็บไซต์สุขภาพที่มีเนื้อหาการแพทย์แผนปัจจุบัน

ลักษณะเนื้อหา	จำนวน	ร้อยละ
สุขภาพเฉพาะกลุ่ม เช่น แม่และเด็ก สตรี วัยรุ่น	29	18.95
สุขภาพและความสวยงาม	15	9.80
สุขภาพจิต	13	8.50
ข้อและกระดูก	9	5.88
ผิวหนัง	8	5.23

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ลักษณะเนื้อหา	จำนวน	ร้อยละ
เพศศึกษาและระบบสืบพันธุ์	7	4.59
โรกระบบทางเดินหายใจ	7	4.59
การส่งเสริมสุขภาพ	6	3.92
ตา หู คอ จมูก	6	3.92
มะเร็ง	6	3.92
โรคหัวใจ	5	3.27
อื่นๆ เช่น เบาหวาน ความดันโลหิตสูง เอคส์	42	27.45
รวม	153	100.00

จากตารางที่ 6 ลักษณะเนื้อหาของเว็บไซต์สุขภาพทางการแพทย์แผนปัจจุบัน สามารถแยกเป็นหมวดหมู่ย่อยๆ ได้ดังนี้ คือ ลักษณะเนื้อหาส่วนใหญ่ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพเฉพาะกลุ่ม เช่น แม่และเด็ก สตรี วัยรุ่น ร้อยละ 18.95 รองลงมาคือ เนื้อหาเกี่ยวกับสุขภาพและความสวยงาม สุขภาพจิต ข้อและกระดูก และ ผิวหนัง ร้อยละ 9.80, 8.50, 5.88 และ 5.23 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีกลุ่มที่เสนอเนื้อหาอื่นๆ ที่ไม่สามารถจัดเข้ากลุ่มได้อีกร้อยละ 27.45 เช่น เบาหวาน ความดันโลหิตสูง เอคส์ โรคทางระบบประสาท เป็นต้น

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของการนำเสนอข้อมูลเว็บไซต์สุขภาพ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ลักษณะการนำเสนอข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
1. บทความที่เขียนขึ้นใหม่	198	39.76
2. การถาม-ตอบปัญหาสุขภาพ	95	19.08
3. บทความที่คัดลอกมาจากแหล่งข้อมูลอื่น	83	16.67
4. โฆษณาสินค้า	48	9.64
5. ข้อมูลที่ได้จากประสบการณ์ของบุคคลทั่วไป	38	7.63
6. ประชาสัมพันธ์หน่วยงาน/องค์กร	20	4.02
7. Link ไปที่ข้อมูลสุขภาพของเว็บอื่น	16	3.20
รวม	498	100.00

จากตารางที่ 7 การนำเสนอข้อมูลเว็บไซต์สุขภาพส่วนใหญ่ ร้อยละ 39.76 เป็น บทความที่เขียนขึ้นมาใหม่ รองลงมา คือ การถาม-ตอบปัญหาสุขภาพ บทความที่คัดลอกมาจากแหล่งข้อมูลอื่น การโฆษณาสินค้า ข้อมูลที่ได้จากประสบการณ์ของบุคคลทั่วไป การประชาสัมพันธ์หน่วยงานหรือองค์กร และการ link ไปยังข้อมูลสุขภาพของเว็บอื่น ร้อยละ 19.08, 16.67, 9.64, 7.63, 4.02 และ 3.20 ตามลำดับ

ตารางที่ 8 จำนวนคะแนนข้อคำถามในการประเมินความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์สุขภาพ

ข้อความ	การประเมิน	
	ใช่	ร้อยละ
1. เนื้อหาในเว็บไซต์ไม่ขัดต่อกฎหมาย ศีลธรรม/จริยธรรม	253	99.20
2. ให้ที่อยู่ (Email address) ที่ผู้อ่านสามารถติดต่อได้	187	77.30
3. มีช่องทางให้ผู้อ่านแสดงความคิดเห็นได้	183	71.80
4. สามารถทำการเชื่อมโยงข้อมูลที่ระบุไว้ได้	172	67.50
5. บอกวัตถุประสงค์ในการสร้างเว็บหรือวัตถุประสงค์ในการเผยแพร่ข้อมูล	113	44.30
6. เนื้อหาตรงตามวัตถุประสงค์	113	44.30
7. ระบุว่าเป็นการสร้างเว็บส่วนตัวหรือได้รับการสนับสนุนจากที่ใด	110	43.10
8. ระบุชื่อผู้เขียนบทความหรือข้อความบนเว็บ	85	33.30
9. มีการอ้างอิงหรือระบุแหล่งข้อมูลของเนื้อหาที่ปรากฏบนเว็บ	82	32.20
10. ระบุวันเวลาในการปรับปรุงข้อมูลครั้งล่าสุด	35	13.70
11. มีการลงวันที่ที่เผยแพร่ข้อมูลบนเว็บ	31	12.20
12. มีข้อความเตือนให้ใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจใช้ข้อมูล	23	9.00

จากตารางที่ 8 เกณฑ์ประเมินความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์สุขภาพที่ใช้ในการสำรวจครั้งนี้ มีทั้งหมด 12 องค์ประกอบ จากการศึกษ พบว่า เว็บไซต์สุขภาพส่วนมากเป็นเว็บที่มีเนื้อหาไม่ขัดต่อกฎหมาย ศีลธรรม/จริยธรรม ร้อยละ 99.20 รองลงมาคือ มีการให้ที่อยู่ (E-mail address) ที่ผู้อ่านสามารถติดต่อได้ มีช่องทางให้ผู้อ่านแสดงความคิดเห็นได้ สามารถทำการเชื่อมโยงข้อมูลที่ระบุไว้ได้ ร้อยละ 77.30, 71.80 และ 67.50 ตามลำดับ ส่วนองค์ประกอบความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์สุขภาพที่ยังพบน้อย คือ การบอกวัตถุประสงค์ในการสร้างเว็บหรือวัตถุประสงค์ในการเผยแพร่ข้อมูล ซึ่งทำให้ไม่

สามารถประเมินว่าเนื้อหาตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่ มีจำนวนเท่ากัน คือร้อยละ 44.30 สำหรับการระบุว่าเป็นการสร้างเว็บส่วนตัวหรือได้รับการสนับสนุนจากที่ใด ระบุชื่อผู้เขียนบทความหรือข้อความบนเว็บ การอ้างอิงหรือระบุแหล่งข้อมูลของเนื้อหาที่ปรากฏบนเว็บ การระบุวันเวลาในการปรับปรุงข้อมูลครั้งล่าสุด การลงวันที่ที่เผยแพร่ข้อมูลบนเว็บ พบร้อยละ 43.10, 33.30, 32.20, 13.70, และ 12.20 ตามลำดับส่วนการมีข้อความเตือนให้ใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจใช้ข้อมูล เป็นองค์ประกอบความน่าเชื่อถือของเว็บสุขภาพที่พบน้อยที่สุดในการสำรวจครั้งนี้ คือพบเพียง ร้อยละ 9.00

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของคะแนนความน่าเชื่อถือของเว็บสุขภาพ

ค่าคะแนน (คะแนนเต็ม 12)	จำนวนเว็บ	ร้อยละ
2.00	17	6.70
3.00	25	9.80
4.00	46	18.00
5.00	53	20.80
6.00	42	16.50
7.00	32	12.50
8.00	22	8.60
9.00	6	2.40
10.00	10	3.92
11.00	2	0.78
รวม	255	100.00

จากตารางที่ 9 จากการสำรวจความน่าเชื่อถือของเว็บสุขภาพ จำนวน 255 เว็บ โดยเกณฑ์ประเมินความน่าเชื่อถือของเว็บสุขภาพที่ใช้ในครั้งนี้ มีทั้งหมด 12 องค์ประกอบ จากการศึกษา พบว่าเว็บสุขภาพส่วนใหญ่ ที่มีระดับความน่าเชื่อถือน้อย ที่ประเมินได้ต่ำกว่า 9 คะแนนจากคะแนนเต็ม 12 มีจำนวน 237 เว็บ และเว็บสุขภาพที่มีระดับความน่าเชื่อถือปานกลางประเมินได้ 9-10 คะแนน จำนวน 16 เว็บ ส่วนเว็บสุขภาพที่มีระดับความน่าเชื่อถือมากประเมินได้ 11 คะแนน มีเพียง 2 เว็บ

ตอนที่ 2: ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

จากการสัมภาษณ์ผู้ดูแลเว็บทั้งหมด 30 คน นำข้อมูลที่ได้มาถอดเทปและวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้ คณะผู้วิจัยเสนอผลการวิจัยเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ดูแลเว็บสุขภาพ และส่วนที่ 2 กระบวนการสร้างเว็บสุขภาพ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ดูแลเว็บสุขภาพ

ตารางที่ 10 จำนวน และร้อยละของลักษณะส่วนบุคคลของผู้ดูแลเว็บ

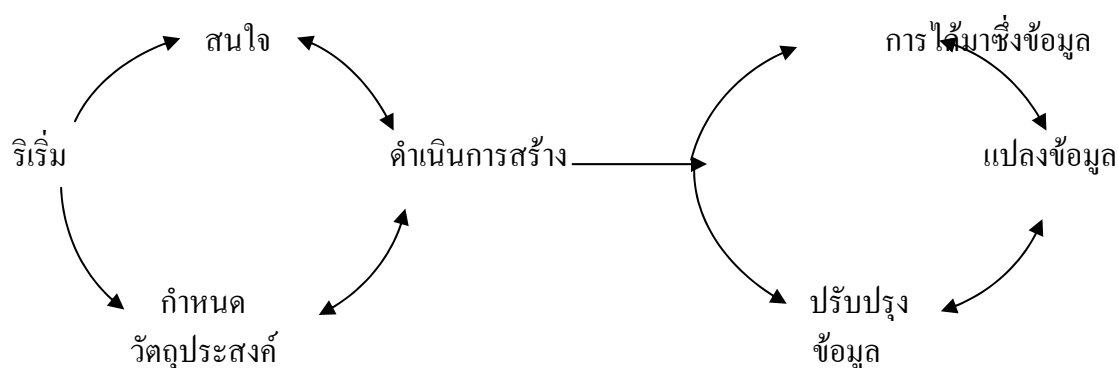
ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน n = 30	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	21	70.00
หญิง	9	30.00
อายุ		
น้อยกว่า 25 ปี	1	3.30
25 – 34 ปี	9	30.00
35 - 45 ปี	13	43.30
มากกว่า 45 ปี	7	23.40
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	1	3.30
ปริญญาตรี	9	30.00
สูงกว่าปริญญาตรี	20	66.70
อาชีพ		
สาขาสุขภาพ	13	43.30
สาขาอื่นๆ	17	56.70
ประสบการณ์ในการดูแลเว็บ		
น้อยกว่า 3 ปี	14	46.70
3 – 5 ปี	10	33.30
มากกว่า 5 ปี	6	20.00

จากตารางที่ 10 ผู้ดูแลเว็บไซต์ภาพซึ่งเป็นผู้ให้สัมภาษณ์ เพศชาย ร้อยละ 70 อายุระหว่าง 35-45 ปี ร้อยละ 43.30 การศึกษาส่วนใหญ่ระดับสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 66.70 ประกอบอาชีพในสาขาอื่น ๆ ที่ไม่ใช่สาขาสุขภาพและที่เป็นบุคลากรในสาขาสุขภาพใกล้เคียงกัน คือร้อยละ 56.70 และ 43.30 ตามลำดับ และส่วนใหญ่มีประสบการณ์การดูแลเว็บน้อยกว่า 3 ปี ร้อยละ 46.70

ส่วนที่ 2 กระบวนการสร้างเว็บ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ดูแลเว็บไซต์ภาพ พบว่า กระบวนการสร้างเว็บไซต์ภาพประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ความสนใจในการสร้างเว็บไซต์ภาพทางอินเทอร์เน็ต
2. การริเริ่มสร้างเว็บไซต์ภาพ
3. การกำหนดวัตถุประสงค์
4. การดำเนินการสร้างเว็บไซต์ภาพ
5. การได้มาซึ่งข้อมูลสุภาพ
6. การแปลงข้อมูล
7. การปรับปรุงข้อมูล

แผนภาพที่ 1: แสดงกระบวนการสร้างเว็บไซต์ภาพจากการวิเคราะห์เนื้อหา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ สามารถอธิบายกระบวนการจัดทำเว็บไซต์ภาพได้ดังนี้

ความสนใจในการสร้างเว็บไซต์ภาพบนอินเทอร์เน็ต

ผู้ดูแลเว็บไซต์ภาพซึ่งเป็นผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่กล่าวว่ากระบวนการเริ่มจัดทำเว็บไซต์ภาพเกิดจากความสนใจส่วนตัวที่เข้าไปท่องเที่ยวเว็บในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต แล้วพบว่าทำให้ความรู้เรื่องสุภาพมีเฉพาะในเว็บต่างประเทศ จึงสนใจที่จะสร้างเว็บไซต์ภาพของตนเองขึ้น ในขณะที่ผู้ดูแลเว็บบางคนเป็นผู้ประกอบวิชาชีพในสาขาสุขภาพ เช่น แพทย์ ทันตแพทย์ เภสัชกร เทคนิคการแพทย์

พยาบาล หรือเป็นอาจารย์ในสาขาวิชาชีพดังกล่าว ซึ่งมีการกิจต้องให้การดูแล ให้คำแนะนำ ส่งเสริมฟื้นฟูสุขภาพประชาชนอยู่แล้ว จึงสร้างเว็บเพื่อเผยแพร่ความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านสุขภาพของตนเองสู่ประชาชน หรือในขณะที่บางคนที่ไม่ได้เป็นผู้ประกอบวิชาชีพในสาขาสุขภาพ กล่าวว่าเมื่อเข้าไปท่องเที่ยวในอินเทอร์เน็ตแล้วเกิดแนวความคิดการประกอบธุรกิจที่อาศัยอินเทอร์เน็ตเป็นสื่อในการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์หรือให้บริการที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพ จึงเริ่มต้นให้ความสนใจการสร้างเว็บสุขภาพ

การริเริ่มสร้างเว็บสุขภาพ

ในการริเริ่มสร้างเว็บสุขภาพมีหลากหลายรูปแบบ ตั้งแต่ผู้ดูแลเว็บจะเรียนรู้การสร้างเว็บด้วยตนเอง การมีบุคคลใกล้ชิด เช่น คู่สมรส / สมาชิกในครอบครัวที่มีความรู้ในการสร้างเว็บช่วยเหลือการออกแบบจัดทำเว็บให้ การจัดทำเว็บสุขภาพในรูปคณะทำงานของหน่วยงาน หรือการว่าจ้างบริษัทเอกชนที่ให้บริการผลิตเว็บ นอกจากนี้ ผู้ดูแลเว็บบางส่วนเข้ารับการอบรมการสร้างเว็บที่หน่วยงานต่าง ๆ จัดขึ้นเพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ในพัฒนาการสร้างเว็บต่อไป

การกำหนดวัตถุประสงค์ของเว็บสุขภาพ

เมื่อผู้ดูแลเว็บมีความสนใจในการสร้างเว็บก็จะกำหนดวัตถุประสงค์ว่ากลุ่มเป้าหมายจะเป็นใคร จะเน้นเรื่องสุขภาพเรื่องใดที่อยู่ในความสนใจ และจากการสัมภาษณ์ผู้ดูแลเว็บถึงวัตถุประสงค์ในการสร้างเว็บสุขภาพ 2 ประเด็นหลัก คือ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลสุขภาพสำหรับประชาชน และ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลสุขภาพสำหรับเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์และประชาชนทั่วไป ส่วนการกำหนดเนื้อหาของเว็บนั้นจะขึ้นอยู่กับสาขาวิชาชีพที่ปฏิบัติงานและความสนใจของผู้ดูแลเว็บ ถ้าผู้ดูแลเว็บอยู่ในวงการสุขภาพ มักจะสร้างเว็บที่เกี่ยวกับพื้นฐานความรู้ในสาขาของตน เช่น เกษตรกร จะสร้างเว็บเกี่ยวกับการใช้ยา เป็นต้น ส่วนผู้ดูแลเว็บที่ไม่ได้อยู่ในสาขาสุขภาพ จะมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ข้อมูลสุขภาพสู่ประชาชน และอาจมีเรื่องการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์หรือให้บริการที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพเชิงธุรกิจเข้าร่วมด้วย

นอกจากนี้ผู้ดูแลเว็บบางรายที่ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายเอง วางแผนว่าในอนาคตจะเปลี่ยนวัตถุประสงค์จากการให้ข้อมูลสุขภาพเพื่อเผยแพร่ความรู้แก่ประชาชน มาเป็นการทำธุรกิจแทน ซึ่งผู้ดูแลเว็บกล่าวว่าในระยะแรกเริ่มจากความสนใจส่วนตัว โดยการนำประสบการณ์ การค้นหาข้อมูลมาเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต แล้วมีผู้อ่านเข้าเยี่ยมชมเว็บจำนวนมาก จึงมองเห็นช่องทางในการทำธุรกิจ ประกอบกับเหตุผลในการพัฒนาปรับปรุงรูปแบบเว็บ ซึ่งมีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มมากขึ้นและมีผลิตภัณฑ์สุขภาพติดต่อกับการสนับสนุน จึงคิดว่าน่าจะเปลี่ยนมาเป็นเว็บสุขภาพเชิงธุรกิจ ดังที่ผู้ดูแลเว็บรายหนึ่งให้สัมภาษณ์ว่า “เว็บก็เหมือนลูก ในระยะแรกเราต้องใช้เวลา แรงงานในการจัดทำ ต้องดูแล เอาใจใส่ เมื่อเวลาผ่านไประยะหนึ่ง เป็นเว็บที่ดีมีคนเข้าไปดูมาก คราวนี้เว็บก็จะเป็นฝ่ายดูแลเรา.....”

การดำเนินการสร้างเว็บสุขภาพ

หลังจากที่ผู้ดูแลเว็บกำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเว็บแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือดำเนินการสร้างเว็บ ในการสร้างเว็บนั้นแบ่งเป็น 2 ประเภท ประเภทแรกคือ ผู้ดูแลเว็บที่เรียนรู้การสร้างเว็บด้วยตนเองซึ่ง ส่วนใหญ่บอกว่า ในระยะแรกจะใช้เวลามาก แต่เมื่อสร้างเสร็จแล้วรู้สึกภาคภูมิใจ และเมื่อมีจำนวนผู้เข้าเยี่ยมชมมากก็ยังมีกำลังใจที่จะพัฒนาเว็บต่อไป

และอีกประเภทคือ ผู้ดูแลเว็บว่าจ้างบริษัทเอกชนที่ให้บริการผลิตเว็บ ซึ่งใช้งบประมาณของหน่วยงาน / องค์กร ผู้ดูแลเว็บเพียงแต่บอกแนวคิดหลัก ๆ ที่ต้องการให้ผู้รับจ้างไปดำเนินการต่อ ซึ่ง ผู้รับจ้างจะเป็นผู้ออกแบบการจัดวางเว็บ การกำหนดสีสันทันหรือ ขนาดตัวหนังสือของเว็บให้

ในขั้นตอนนี้ สามารถเวียนกลับไปที่ขั้นตอนการกำหนดวัตถุประสงค์และการดำเนินการสร้างเว็บสุขภาพ ได้ เช่น การกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดทำเว็บสุขภาพ บางเว็บที่เริ่มต้นจากวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ข้อมูลสุขภาพให้กับประชาชน แต่ระยะหลังอาจปรับเปลี่ยนเป็นการจัดทำเว็บเพื่อธุรกิจ เนื่องจากการติดต่อจากผู้ประกอบการให้บริการด้านสุขภาพหรือผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ให้ความสนใจในเว็บที่สร้างขึ้น และมีจำนวนผู้เข้าเยี่ยมชมเว็บสุขภาพที่สร้างขึ้นมากพอสมควร เช่น ผู้รับผิชอบเว็บเกี่ยวกับสุขภาพและความงามรายหนึ่งเล่าให้ผู้วิจัยที่ไปสัมภาษณ์ฟังว่า “ตรงนี้เราสามารถหางานได้ ช่วงนี้ธุรกิจสปาเยอะ พอหาลูกค้าได้” และเพิ่มเติมว่า “หลังจากหนังสือพิมพ์ นำเว็บที่สร้างขึ้นเผยแพร่ในคอลัมน์แนะนำเว็บ ทำให้มีผู้เข้าเยี่ยมชมวันละ 2,000 คน ทำให้มีบริษัทธุรกิจเอกชนติดต่อจะขอโฆษณาและสนับสนุนค่าใช้จ่ายเข้ามา 2 ราย” และเช่นเดียวกันกับการดำเนินการสร้างเว็บสุขภาพสามารถเวียนกลับไปมาได้ เช่น ผู้ดูแลเว็บที่จ้างผู้อื่นทำในระยะแรก ต่อมาถ้าผู้ดูแลเว็บมีการเรียนรู้การจัดทำเว็บมากขึ้น ก็ไม่จ้างผู้อื่นทำแต่นำมาดำเนินการสร้างและดูแลเว็บเอง ในขณะที่ผู้ดูแลเว็บที่เคยสร้างเว็บเอง แต่ไม่มีเวลาพอที่จะมาดำเนินการเอง ประกอบกับการได้รับเงินสนับสนุนการจัดทำเว็บสุขภาพ ก็อาจจะจ้างผู้อื่นให้ช่วยพัฒนาเว็บได้

การได้มาซึ่งข้อมูลสุขภาพ

ผู้ดูแลเว็บต้องมีการจัดเตรียมเนื้อหาสุขภาพที่จะนำไปเผยแพร่ในเว็บ การได้มาซึ่งข้อมูลสุขภาพมีด้วยกันหลายวิธีดังนี้

- 1) ข้อมูลจากความรู้และความเชี่ยวชาญของตนเอง
- 2) ข้อมูลที่ได้จากประสบการณ์
- 3) ข้อมูลที่ได้จากการสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิ
- 4) ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ

1) ข้อมูลจากความรู้และความเชี่ยวชาญของตนเอง

ผู้ดูแลเว็บจะเขียนข้อมูลเพื่อเผยแพร่บนเว็บเองจากความรู้และความเชี่ยวชาญของตนเอง ซึ่งส่วนมากมักจะเป็นผู้ที่จบการศึกษาในสาขาที่ตนดำเนินการสร้างเว็บ เช่น สาขาแพทยศาสตร์การกระดูก ก็จะเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้เรื่องข้อและกระดูก สาขาทันตกรรม ก็จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้เรื่องฟัน และโรคของฟัน และสาขาเภสัชศาสตร์ ก็จะให้ความรู้เกี่ยวกับยาและการใช้ยา เป็นต้น

2) ข้อมูลที่ได้จากประสบการณ์

การเขียนเนื้อหาสุขภาพจากประสบการณ์ของตนเองนั้น ส่วนใหญ่เป็นผู้ดูแลเว็บที่ไม่ใช่บุคลากรในสาขาสุขภาพ แต่มีประสบการณ์ในการดูแลสุขภาพของตนเองหรือของบุคคลในครอบครัว หรือจากการอ่านหนังสือแล้วมาผสมผสานกับประสบการณ์ของตน เขียนเป็นบทความขึ้นมาแล้วเผยแพร่บนอินเทอร์เน็ต

3) ข้อมูลที่ได้จากการสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้ดูแลเว็บที่ไม่ใช่ บุคลากร ในสาขาสุขภาพ แต่มาดำเนินการสร้างเว็บสุขภาพบางคน สอบถามผู้เชี่ยวชาญในสาขาสุขภาพที่ตนสร้างเว็บ เพื่อนำคำตอบไปเผยแพร่ให้กับผู้อ่านที่ถามคำถามทาง E-mail เข้ามาหรือในกระดานข่าว (Web board)

4) ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ

ผู้ดูแลเว็บบางคนสืบค้น / แสวงหาข้อมูลจากบทความ วารสารวิชาการที่เกี่ยวข้องในรูปแบบของวารสารที่พิมพ์เผยแพร่และวารสารอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งที่เป็นบทความวิชาการและบทความวิจัย ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลดังกล่าว มีทั้งนำมาสรุปเองหรือคัดตอนจากบทความที่ดีพิมพ์ในวารสารวิชาการนั้น ๆ มา และผู้ดูแลเว็บส่วนมากจะให้แหล่งที่มา (Reference) ของข้อมูลนั้น ๆ ด้วย

การแปลงข้อมูล

การแปลงข้อมูลเป็นอีกขั้นตอนหนึ่งที่ผู้ดูแลเว็บนำข้อมูลที่ได้จากการสืบค้น / แสวงหาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ มาแปลงข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบที่ตนเองกำหนดไว้

ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ดูแล จำแนกการแปลงข้อมูลได้เป็น 4 แบบ คือ

- 1) การเขียนบทความขึ้นใหม่
- 2) บทความที่คัดลอกจากแหล่งข้อมูลอื่น
- 3) การถาม-ตอบ
- 4) การเชื่อมโยงไปยังแหล่งข้อมูลอื่น

1) การเขียนบทความขึ้นมาใหม่

ข้อมูลสุขภาพที่เสนอบนเว็บส่วนใหญ่ เป็นข้อมูลที่เขียนขึ้นมาใหม่ ซึ่งผู้ดูแลเว็บผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด ต้องการให้ความรู้เบื้องต้นในการดูแลตนเองแก่ประชาชนมากกว่าที่จะให้ความรู้ในด้านการรักษา ข้อมูลที่เขียนขึ้นมาใหม่ใช้ภาษาที่ผู้อ่านหรือประชาชนเข้าใจได้ง่าย หลีกเลี่ยงการใช้ศัพท์แพทย์หรือศัพท์เทคนิคต่าง ๆ และเขียนแบบกระชับ ไม่ให้บทความมีความยาวเกินไป ในกรณีที่ผู้ดูแลเว็บเป็นผู้ประกอบวิชาชีพในสาขาสุขภาพ ข้อมูลจะมาจากความเชี่ยวชาญของผู้ดูแลเว็บเอง ในกรณีที่ไม่มีผู้เชี่ยวชาญ จะสืบค้น / แสวงหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลอื่นแล้วสรุปเขียนเป็นบทความขึ้นมา

2) บทความที่คัดลอกจากแหล่งข้อมูลอื่น

ข้อมูลประเภทนี้ส่วนมากจะนำมาจากแหล่งข้อมูลที่เป็นนิตยสารหรือวารสารทางการแพทย์ที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในลักษณะของรูปเล่ม และรวมถึง สิ่งตีพิมพ์ แผ่นพับ โดยหน่วยงานของกระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพเป็นผู้จัดทำขึ้นเพื่อแจกจ่ายแก่ประชาชน ผู้ดูแลเว็บจะคัดเลือกข้อมูลที่อ่านแล้วเข้าใจง่าย เหมาะสำหรับประชาชนทั่วไปมาคัดลอกแล้วนำขึ้นเว็บสุขภาพเพื่อเผยแพร่แก่ประชาชน

3) การถาม-ตอบ

การถาม-ตอบนี้ เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนซักถามข้อสงสัยเกี่ยวกับสุขภาพของตนหรือบุคคลในครอบครัว โดยเขียนคำถามไว้ในกระดานข่าว (Web board) เมื่อผู้ดูแลเว็บเข้าไปตรวจเช็คคำถามแล้ว จะตอบข้อคำถามนั้น ๆ กลับไป ซึ่งการตอบคำถามนี้ คำตอบมาจากความรู้ความเชี่ยวชาญของตนเอง จากประสบการณ์ของตนเอง สอบถามจากผู้เชี่ยวชาญ หรือ อาจใช้เอกสารอ้างอิงจากแหล่งข้อมูลอื่น ๆ อย่างใดอย่างหนึ่ง ในบางกรณีก็จะอาศัยข้อมูลจากหลาย ๆ แหล่งรวมกัน แล้วจึงเรียบเรียงตอบข้อคำถามกลับไป ผู้ดูแลเว็บที่เป็นผู้ประกอบวิชาชีพในสาขาสุขภาพและเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย เล่าว่า มีการมอบหมายงานให้แก่ผู้เรียนด้วยการให้รับผิดชอบตอบคำถามที่ประชาชนถามเข้ามาทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นการฝึกนักศึกษาทั้งด้านการทบทวนความรู้ และทักษะการสื่อสารในการถ่ายทอดความรู้สู่ประชาชน โดยผู้ดูแลเว็บซึ่งเป็นอาจารย์จะตรวจสอบความถูกต้องของคำตอบก่อนขึ้นเว็บ

4) การเชื่อมโยงไปยังแหล่งข้อมูลอื่น

การเชื่อมโยงไปยังแหล่งข้อมูลอื่นหรือบางครั้งเป็นเว็บรวมลิงค์ เป็นอีกหนึ่งวิธีในการให้ข้อมูลแก่ประชาชนโดยอาศัยข้อมูลที่มีปรากฏอยู่แล้วบนเว็บ ผู้ดูแลเว็บเพียงแต่ทำการเชื่อมโยงเว็บของแหล่งข้อมูลสุขภาพอื่น ๆ มายังเว็บของตน หรือที่เรียกว่า Portal site เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับผู้อ่านโดยไม่ต้องไปสืบค้นจากหลาย ๆ แหล่ง ในขณะที่เดียวกันก็อำนวยความสะดวกให้กับผู้ดูแลเว็บเช่นกันโดยที่ไม่ต้องเรียบเรียงเขียนขึ้นมาใหม่ หรือไม่ต้องพิมพ์คัดลอกมาจาก

แหล่งข้อมูลอื่น ๆ แหล่งข้อมูลที่ผู้ดูแลเว็บไปเชื่อมโยงนั้น ผู้ดูแลเว็บคิดว่ามีความน่าเชื่อถือ เพราะเป็นเว็บที่เปิดให้บริการให้ความรู้มานานแล้ว หรือเป็นเว็บที่จัดทำโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ

การปรับปรุงข้อมูล

เมื่อดำเนินการสร้างเว็บเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้ดูแลเว็บทำให้ข้อมูลเนื้อหาสุขภาพทั่วไป ที่ไม่มีการปรับปรุงข้อมูลเนื่องจาก เนื้อหาข้อมูลสุขภาพที่ให้ เป็นข้อมูลที่เป็นความรู้ ซึ่งไม่เปลี่ยนแปลง จึงไม่จำเป็นต้องปรับปรุงข้อมูล เช่น ข้อมูลการดูแลตนเองของมารดาขณะตั้งครรภ์ ฯลฯ ส่วนเว็บอื่นที่มีการปรับปรุงข้อมูลก็ให้เหตุผลว่า เพื่อให้ข้อมูลสุขภาพมีความทันสมัยตลอดเวลา หรือเพื่อเพิ่มเนื้อหาสาระข้อมูลสุขภาพให้มากขึ้น แต่ในกรณีเป็นเว็บที่ให้ข้อมูลสุขภาพเฉพาะเรื่อง การปรับปรุงข้อมูลก็เพื่อตอบปัญหาสุขภาพที่ผู้อ่านถามคำถามไว้ในกระดานข่าว (Web board) จากการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ดูแลเว็บมีการปรับปรุงเว็บใน 2 ลักษณะ คือ

- 1) การกำหนดเวลาในการปรับปรุงเว็บ
- 2) การไม่กำหนดเวลาในการปรับปรุงเว็บ

1) การกำหนดเวลาในการปรับปรุงเว็บ

การปรับปรุงเว็บลักษณะนี้ ผู้ดูแลเว็บจะมีการแจ้งให้ผู้อ่านทราบในเว็บหน้าแรก (Home page) ว่า เมื่อใดจะมีการปรับปรุงข้อมูล และบางเว็บ เมื่อปรับปรุงข้อมูลแล้วจะแสดงไว้ในเว็บหน้าแรก หรือถ้ามีข้อมูลใหม่นำเสนอบนเว็บก็จะมีคำว่า “ใหม่” หรือ “New” ท้ายข้อความนั้นแล้วทำการเชื่อมโยงไปยังรายละเอียดของข้อมูลในเว็บหน้าถัดไป ส่วนเว็บที่มีลักษณะเป็นฐานข้อมูลรวบรวมข่าวสุขภาพ ผู้ดูแลเว็บจะมีการปรับปรุงเป็นประจำเกือบทุกวัน

2) การไม่กำหนดเวลาในการปรับปรุงเว็บ

ผู้ดูแลเว็บไม่มีการแจ้งกำหนดเวลาในการปรับปรุงเว็บ เนื่องจากข้อจำกัดเรื่องเวลาและเห็นว่าข้อมูลที่นำเสนอไป ไม่ใช่ข้อมูลที่ล้าสมัย ไม่จำเป็นต้องปรับปรุง สำหรับข้อมูลที่นำมาจากนิตยสาร จุลสาร / วารสารของสมาคมวิชาชีพ เพื่อเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต จะปรับปรุงข้อมูลบนเว็บตามระยะเวลาหลังจากที่สิ่งพิมพ์ดังกล่าวตีพิมพ์และเผยแพร่เป็นรูปเล่มแล้ว และถึงแม้ว่าจะมีการถาม-ตอบบนกระดานข่าว ก็ไม่ได้เข้าไปตอบทุกวัน การตอบจะขึ้นกับการมีเวลาดำเนินการของผู้ตอบมากกว่า อย่างไรก็ตามถ้ามีการปรับปรุงเว็บก็จะมีแจ้งให้ผู้อ่านทราบเช่นกันโดยใช้คำว่า “ใหม่” หรือ “New” ท้ายข้อความนั้น แล้วทำการเชื่อมโยงไปยังรายละเอียดของข้อมูลที่เกี่ยวข้องในเว็บหน้าต่อไป

ในส่วนของการหาข้อมูล การแปลงข้อมูล และการปรับปรุงข้อมูล เป็นขั้นตอนที่ย้อนกลับไปมาได้ กล่าวคือในขั้นตอนการหาข้อมูลจะสามารถทำให้เกิดขั้นตอนการปรับปรุงได้โดยตรง เนื่องจากเมื่อมีข้อมูลใหม่ ๆ ผู้ดูแลเว็บจะต้องการเผยแพร่ให้ผู้อ่านทราบ ผู้ดูแลเว็บก็จะทำการปรับปรุงเว็บให้ทันสมัยขึ้น ในขณะเดียวกันข้อมูลดังกล่าวอาจต้องการการแปลงข้อมูลเพื่อให้กระชับและเป็นภาษาที่

อ่านง่าย และในขั้นตอนการแปลงข้อมูลอาจจะย้อนกลับไปยังขั้นตอนการหาข้อมูลได้ ถ้าข้อมูลที่นำไปแปลงแล้วยังมีเนื้อหาไม่เพียงพอ หรือไม่มีความชัดเจนพอที่ผู้อ่านจะเข้าใจ

นอกจากกระบวนการสร้างเว็บที่ได้จากการศึกษาครั้งแล้ว คณะผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเกณฑ์ความน่าเชื่อถือของเว็บตามความคิดเห็นของผู้ดูแลเว็บ ค่าใช้จ่ายในการสร้างเว็บ และสิ่งที่ผู้ดูแลเว็บคาดหวังในการได้รับความช่วยเหลือ จากการสอบถามความคิดเห็นในประเด็นดังกล่าว คณะผู้วิจัยคาดว่าจะเกิดประโยชน์ในการเป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับการศึกษาวិเคราะห์การเผยแพร่ข้อมูลสุขภาพในระยะต่อไป ซึ่งผู้ดูแลเว็บสุขภาพผู้ให้สัมภาษณ์ให้ความคิดเห็นเพิ่มเติม ดังนี้

เกณฑ์ความน่าเชื่อถือของเว็บสุขภาพ

เกณฑ์พิจารณาความน่าเชื่อถือของเว็บสุขภาพ ผู้ดูแลเว็บผู้ให้สัมภาษณ์ มีความเห็นว่า ผู้อ่านซึ่งผู้ใช้ข้อมูล / ผู้แปลงข้อมูล ควรจะต้องพิจารณาจาก องค์ประกอบ ดังนี้ คือ ประการแรก เว็บนั้นต้องมีการระบุผู้เขียนหรือผู้ให้ข้อมูล เช่น การเปิดเผยตนเองว่าเป็นแพทย์ มีการระบุความเชี่ยวชาญเฉพาะทางสาขาใด มีชื่อ / นามสกุล สถานที่ อยู่ / สถานที่ทำงาน เบอร์โทรศัพท์ที่ติดต่อได้ชัดเจน มี E-mail address ที่สามารถติดต่อได้จริง มีการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล (Reference) ประการต่อมา คือ เว็บที่นำเสนอข้อมูลที่จัดทำหรือรับผิดชอบโดยบุคลากรของหน่วยงานสุขภาพ หรือเป็นข้อมูลที่จัดทำโดยหน่วยงานที่เป็นของรัฐ / องค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร โดยสังเกตจาก Domain Name หรือระบบชื่อโดเมนที่กำหนดให้เป็นหน่วยงานของรัฐ หรือสถาบันการศึกษา เช่น เว็บที่ลงท้ายด้วย or.th / org / ac.th น่าจะสร้างความน่าเชื่อถือมากกว่า

ส่วนความคิดเห็นต่อ การกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ดูแล ความน่าเชื่อถือข้อมูลบนเว็บสุขภาพ ผู้ดูแลเว็บผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่าควรจะมี แต่ต้องเป็นหน่วยงาน หรือองค์กรที่มีความน่าเชื่อถือ มีบทบาทที่ชัดเจน ถ้าหน่วยงานหรือองค์กรดังกล่าวจะเข้ามาตรวจสอบความน่าเชื่อถือของเว็บสุขภาพ ผู้ดูแลเว็บผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ขัดข้อง แต่เกณฑ์ที่นำมาใช้ในการประเมินต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้า ต้องเป็นเกณฑ์ที่สามารถปฏิบัติได้จริง และเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป เหตุผลที่เห็นด้วยเพราะ 1) ประชาชนได้รับข้อมูลสุขภาพที่น่าเชื่อถือไม่ถูกหลอกลวง 2) รัฐบาล สามารถกระจายข้อมูลสุขภาพถึงประชาชนได้อีกช่องทางหนึ่ง เป็นการประหยัดงบประมาณ ค่าประชาสัมพันธ์ความรู้ประชาชนด้านสุขภาพ รวมทั้งยังสนองนโยบายการส่งเสริมสุขภาพ และ 3) ผู้ดูแลรับผิดชอบเว็บสุขภาพ สามารถทำงานมีคุณภาพมากขึ้น มีการเผยแพร่เนื้อหาที่ถูกต้อง อย่างไรก็ตาม การดำเนินการทั้งหมด รัฐควรให้การสนับสนุนเรื่องงบประมาณด้วย

ในขณะเดียวกัน ผู้ดูแลเว็บผู้ให้สัมภาษณ์ ให้ความเห็นว่าการประเมินความน่าเชื่อถือข้อมูลบนเว็บสุขภาพ ควรเป็นการดูแล ตรวจสอบ มากกว่าการควบคุม และการตรวจสอบความน่าเชื่อถือหรือความถูกต้องของข้อมูลนั้นเป็นสิ่งที่ปฏิบัติจริงได้ยาก เนื่องจากต้องมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่

ตรวจสอบความน่าเชื่อถือหรือความถูกต้องของข้อมูลเฉพาะเรื่อง และข้อมูลบนเว็บไซต์สุขภาพมีจำนวนมาก และเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ผู้ตรวจสอบต้องมีเวลามากพอที่จะตรวจสอบเว็บได้ทั้งหมด วิธีการตรวจสอบจะต้องมีรูปแบบที่ชัดเจน และต้องมีการตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง ผู้ดูแลเว็บผู้ให้สัมภาษณ์ไม่เห็นด้วยถ้าจะตรวจสอบความน่าเชื่อถือหรือความถูกต้องของข้อมูลสุขภาพเป็นครั้งคราว นอกจากนี้ จะต้องยอมรับผลที่อาจตามมาคือข้อมูลสุขภาพอาจมีความน่าเชื่อถือหรือความถูกต้องมากขึ้น แต่ผู้ทำเว็บไซต์สุขภาพอาจจะลดน้อยลง

สำหรับความคิดเห็นต่อการมี หน่วยงานที่รับผิดชอบกำกับ ดูแลเว็บไซต์สุขภาพ ผู้ดูแลเว็บผู้ให้สัมภาษณ์ มีความเห็นว่า ถ้าเป็นหน่วยงานภายใต้การทำงานของรัฐบาล จะไม่มีความคล่องตัว คิดขัดเรื่องระบบ ระเบียบ หรือถ้าเป็นหน่วยงานที่จัดตั้งโดย เอกชน / องค์กรอิสระ อาจมีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง และต้องคำนึงถึงการมีอำนาจจัดการควบคุมได้มากน้อยแค่ไหน สำหรับข้อเสนอแนะอื่น ๆ ได้แก่ ควรมีการกำหนดเกณฑ์ความน่าเชื่อถือหรือความถูกต้องของข้อมูลสุขภาพเป็นนโยบายระดับชาติ ให้การยกย่องชมเชย / ยอมรับเว็บที่มีการเผยแพร่ข้อมูลสุขภาพที่มีความน่าเชื่อถือหรือถูกต้องเป็นที่ยอมรับ มีการกำหนดเกณฑ์จริยธรรมการเผยแพร่ข้อมูลสุขภาพทางอินเทอร์เน็ตในทุกสาขาอาชีพ ไม่จำเป็นเฉพาะในสาขาวิชาชีพทางด้านสุขภาพเท่านั้น

สำหรับเรื่องการระบุชื่อผู้เขียนหรือผู้ให้ข้อมูล เช่น การเปิดเผยตนเองว่าเป็นใคร ผู้ดูแลเว็บมีความเห็นหลากหลายกัน ดังนี้ คือ ผู้ดูแลเว็บที่สร้างเว็บไซต์สุขภาพจากประสบการณ์ ความสนใจส่วนบุคคลและไม่ได้เป็นบุคลากรในสาขาสุขภาพ มักใช้ชื่อเล่น หรือนามแฝง ในการพูดคุยหรือถามตอบปัญหาสุขภาพ ปัญหาความงาม และ ความรัก ในกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้หญิงและกลุ่มวัยรุ่น ด้วยมีความเห็นว่าจะสร้างความเป็นกันเองกับผู้อ่านมากกว่า ขณะที่ ผู้ดูแลเว็บที่เป็นบุคลากรในสาขาสุขภาพจะแจ้งชื่อ / นามสกุลจริงให้ผู้อ่านทราบ หรือโดยกำหนดสัญลักษณ์หรือโลโก้บางอย่างหนึ่งที่แน่นอนตายตัว ยกตัวอย่างเช่น ถ้าบทความหรือคำตอบบนกระดานข่าว มีสัญลักษณ์หรือโลโก้ดังกล่าวปรากฏ ก็เป็นที่รู้กันว่า ผู้รับผิดชอบหรือผู้อยู่ในทีมเป็นผู้เข้ามาตอบเอง ไม่ใช่คำตอบจากผู้อ่านด้วยกันแต่ก็จะมีการจำกัดคือจะทราบเฉพาะผู้อ่านที่ติดตามเว็บนั้นอยู่เป็นประจำ แต่ถ้าเป็นผู้อ่านรายใหม่ที่ไม่เคยจะเข้ามาเยี่ยมชมเว็บหรือบังเอิญเข้ามาอ่านข้อมูล ก็จะไม่สามารถทราบว่าผู้เขียนหรือผู้ให้ข้อมูลเป็นใคร มีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด

นอกจากนี้ ผู้ดูแลเว็บบางคนเสนอว่าควรจะมีการจัดกลุ่มจำแนกประเภทของเว็บไซต์สุขภาพให้ชัดเจน ตามวัตถุประสงค์ของการสร้าง เช่น เป็นเว็บที่สร้างขึ้นเพื่อให้ข้อมูลสุขภาพ เว็บที่สร้างขึ้นเพื่อประชาสัมพันธ์การให้บริการทางสุขภาพ หรือเว็บที่สร้างขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ทางธุรกิจ เพื่อไม่ให้ผู้อ่านเกิดความสับสนระหว่างข้อมูลสุขภาพกับข้อมูลโฆษณา เหตุผลที่ควรจะต้องจำแนกประเภทของเว็บไซต์สุขภาพให้ชัดเจน สอดคล้องกับผู้ดูแลเว็บที่เป็นพนักงานบริษัทรับจ้างจัดทำเว็บไซต์สุขภาพที่มีความเห็นว่า “แม้จะเป็นเว็บที่มีวัตถุประสงค์ให้ความรู้สุขภาพแก่ประชาชนทั่ว ๆ ไป ซึ่งระยะแรก อาจมีผู้อ่าน

เข้าไปเยี่ยมชมเว็บจำนวนมาก แต่เมื่อมีผลิตภัณฑ์สุขภาพไม่ว่าจะเป็น ยา หรือผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร สนับสนุนเว็บที่ให้ข้อมูลความรู้ นั้น ซึ่งจะต้องเป็นข้อมูลทางบวกแก่ยา หรือผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร อย่างแน่นอน ผลที่ตามมาคืออาจไม่แน่ เนื่องจากผู้อ่านอาจจะเริ่มไม่ให้ความน่าเชื่อถือ ในความเป็น กลางของข้อมูลที่เผยแพร่ หรือไม่ให้ความน่าเชื่อถือแบรนด์ของสินค้าตัวนั้นด้วยซ้ำ สักพักทั้ง จำนวนคนเข้าเว็บจะน้อยลงและยอดขายอาจจะตกเลยก็ได้ เพราะเหมือนมันมีอะไรมาแฝงอยู่.....”

ค่าใช้จ่ายในการสร้างเว็บ

ค่าใช้จ่ายในการสร้างเว็บ ถ้าเป็นเว็บส่วนตัวเกือบทั้งหมดเสียค่าใช้จ่ายเอง ในการซื้อ บริการอินเทอร์เน็ต ประมาณ 1000- 3000 บาทต่อเดือน ผู้ดูแลเว็บบางรายกล่าวว่าเสียค่าบริการเป็น รายปี โดยเสียค่าใช้จ่ายประมาณ 30,000 บาท / ปี ในการเช่า คอมพิวเตอร์แม่ข่าย (Server) ซึ่งทำให้มี พื้นที่ในการสร้างเว็บเพิ่มมากขึ้นส่วนในรายที่ว่าจ้างผู้อื่นจัดทำเว็บจะเสียค่าบริการจัดทำเว็บประมาณ 20,000-30,000 บาท

ผู้ดูแลเว็บผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ ยอมรับได้ที่จะมีหน่วยงานหรือผลิตภัณฑ์สุขภาพให้การ สนับสนุนการจัดทำเว็บสุขภาพ เพราะการจัดทำเว็บสุขภาพมีค่าใช้จ่ายไม่มากนักน้อย แต่ไม่มีรายได้ แต่ การสนับสนุนนั้นควรจะอยู่ในขอบเขต ข้อตกลงที่ชัดเจน ตามจริยธรรมของผู้ดูแลเว็บและคำนึงถึง ประโยชน์ของประชาชนเป็นสิ่งสำคัญ โดยจะต้องเลือกหน่วยงานหรือผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ไม่เป็น อันตรายต่อสุขภาพ อาจารย์มหาวิทยาลัยท่านหนึ่งที่รับผิดชอบดูแลเว็บและไม่ได้เป็นบุคลากรในสาขา สุขภาพ ให้ความคิดเห็นในกรณีนี้ว่า “ถ้าเว็บที่เราทำอยู่เริ่มด้วยวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมสุขภาพ ประชาชน แต่เรามาขอรับการสนับสนุนจากผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ไม่ดี ไม่มีประโยชน์ เช่น เหล้า บุหรี่ ก็ไม่ควรจะมาทำเว็บสุขภาพ อยู่เฉย ๆ ดีกว่า”

สิ่งที่ผู้ดูแลเว็บสุขภาพคาดหวังการได้รับความช่วยเหลือ

ในภาพรวม สิ่งที่ผู้ดูแลเว็บสุขภาพผู้ให้สัมภาษณ์ คาดหวังการได้รับความช่วยเหลือ คือ (1) งบประมาณ เพื่อจัดทำฐานข้อมูล / แหล่งข้อมูลทางวิชาการที่เชื่อถือ อ้างอิงได้ มีประโยชน์ในการ นำมาใช้เป็นข้อมูลในการสร้างเว็บสุขภาพ (2) หน่วยงานที่สามารถช่วยกลั่นกรองข้อมูลให้มีความ น่าเชื่อถือ / ถูกต้อง (3) บุคลากรที่มีความรู้ด้านเทคโนโลยี เนื่องจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านสุขภาพมี ข้อมูล แต่ไม่มีความรู้เรื่องเทคโนโลยีหรืออาจจะมีทั้งความรู้และความสามารถทางเทคโนโลยี แต่ไม่มี เวลาในการพัฒนาและปรับปรุงเว็บ และ (4) ต้องการการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐบาล เช่น ให้พื้นที่ หรือคอมพิวเตอร์แม่ข่าย (Server) ฟรีในการเผยแพร่ข้อมูลสุขภาพบนอินเทอร์เน็ต

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผล

จากการสำรวจความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์สุขภาพไทยจากแหล่งข้อมูลเว็บไซต์สุขภาพที่เป็นเว็บค้นหา (Search engine) จำนวน 52 เว็บ พบว่ามีการบรรจุเว็บไซต์สุขภาพในเว็บค้นหา เพียง 18 เว็บเท่านั้น และในการสืบค้นด้วยคำค้นว่า “ข้อมูลสุขภาพ” ในแต่ละเว็บค้นหา จะได้ผลการค้นหาเว็บไซต์สุขภาพที่แตกต่างกันและเมื่อตรวจสอบรายชื่อเว็บไซต์สุขภาพที่บรรจุในเว็บค้นหาแต่ละรายชื่อแล้ว พบว่า มีรายชื่อเว็บไซต์สุขภาพที่ซ้ำอยู่เป็นจำนวนมากทั้งในส่วนที่เป็นเว็บค้นหาเดียวกันและเว็บค้นหาอื่น ๆ และเว็บไซต์สุขภาพบางรายชื่อก็ไม่มีการนำเสนอข้อมูลสุขภาพทั้ง ๆ ที่บรรจุอยู่ในหมวดหมู่ของเว็บไซต์สุขภาพ นอกจากนี้ยังมีเว็บไซต์สุขภาพที่ไม่สามารถเข้าถึงได้ (Dead link) อีกจำนวนหนึ่ง ดังนั้นในการค้นหาเว็บไซต์สุขภาพจากเว็บค้นหา อาจได้ข้อมูลที่ซ้ำซ้อนและถ้าดูจำนวนเว็บที่ปรากฏเป็นผลลัพธ์อาจได้ข้อสรุปที่ไม่ถูกต้อง เพราะเว็บค้นหาจะนับตามจำนวนเว็บที่ปรากฏโดยไม่สนใจว่าเว็บนั้นจะเข้าถึงได้หรือไม่ ภายในเว็บจะมีข้อมูลสุขภาพใหม่ หรือจะไปซ้ำกับเว็บอื่นหรือไม่ ทำให้ผู้ใช้ข้อมูลต้องเสียเวลาในการคัดเลือกเว็บไซต์สุขภาพที่มีข้อมูลที่ใช้ต้องการจริง ๆ แม้ว่าผู้ใช้ข้อมูลจะใช้คำค้นที่เฉพาะเจาะจง เช่น “เบาหวาน” หรือ “ความดันโลหิตสูง” ผู้ใช้ข้อมูลก็จะพบปัญหาเกี่ยวกับการสืบค้นด้วยคำค้นอื่น กล่าวคือจะมีทั้งเว็บที่ไม่เกี่ยวข้องและเว็บที่ไม่สามารถเปิดหรือเข้าถึงได้เป็นจำนวนมาก

จากจำนวนเว็บไซต์สุขภาพที่ได้รับการประเมินความน่าเชื่อถือ โดยประเมินจากด้านเนื้อหา การอ้างอิง ความเป็นปัจจุบันของข้อมูล การโต้ตอบบนเว็บ และการบอกแหล่งสนับสนุนเว็บ จะเห็นได้ว่ามีเว็บไซต์สุขภาพ เพียง 2 เว็บเท่านั้น ที่มีความน่าเชื่อถือมาก คิดเป็นร้อยละ 0.78 ของจำนวนเว็บไซต์สุขภาพที่ได้รับการประเมินทั้งหมดจำนวน 255 เว็บ เมื่อพิจารณารายละเอียดรายชื่อที่ประเมินแล้วพบว่า เว็บยังขาดความน่าเชื่อถือเกี่ยวกับการลงวันที่เผยแพร่ข้อมูล และ การระบุวันที่ปรับปรุงข้อมูลครั้งล่าสุด ส่วนเว็บที่มีความน่าเชื่อถือปานกลางจำนวน 16 เว็บ เมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้วพบว่าเว็บส่วนใหญ่ยังขาดความน่าเชื่อถือเกี่ยวกับการระบุวันเวลาในการปรับปรุงข้อมูลครั้งล่าสุด ระบุผู้สนับสนุนการสร้างเว็บ และ ระบุวันที่ที่เผยแพร่ข้อมูลบนเว็บครั้งล่าสุด ตามลำดับ

เว็บไซต์สุขภาพส่วนใหญ่ร้อยละ 60.0 ให้ข้อมูลด้านการแพทย์แผนปัจจุบัน ซึ่งมีลักษณะเนื้อหาเฉพาะเรื่องมาจัดสร้างเว็บ ซึ่งลักษณะเฉพาะเรื่องนี้ส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับสุขภาพเฉพาะกลุ่ม เช่น กลุ่มมารดาและเด็ก สตรี และ วัยรุ่น เป็นต้น จำนวนมากที่สุด (ตารางที่ 6) รองลงมา คือ ข้อมูลสุขภาพเกี่ยวกับสุขภาพและความสวยงาม และสุขภาพจิต ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจนี้ จะเห็นได้ว่าการจัดทำเว็บสอดคล้องกับกระแสการรณรงค์เรื่องสุขภาพตามกลุ่มอายุ ส่วนเว็บไซต์สุขภาพและความงามก็สอดคล้องกับแนวโน้มปัจจุบันของวัยรุ่นที่ต้องการดูแลความสวยงามและสุขภาพควบคู่กันไป ซึ่งในส่วนนี้สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ที่ผู้ดูแลเว็บบางรายจะเน้นปัญหาสุขภาพ ความงาม

และความรัก ส่วนเว็บไซต์สุขภาพจิตก็ได้รับความนิยมเช่นกัน เนื่องจากสภาพการดำรงชีวิตปัจจุบันมักจะมีปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเครียดได้ง่าย ประชาชนจึงต้องการที่พึ่งทางด้านจิตใจ เว็บไซต์สุขภาพจิตจึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้บริการเพื่อตอบสนองความต้องการดังกล่าวของประชาชน

ส่วนการนำเสนอข้อมูลสุขภาพบนอินเทอร์เน็ต ส่วนมากจะเป็นบทความที่เขียนขึ้นใหม่ ซึ่งบทความที่เขียนขึ้นมาใหม่นี้มักจะเป็นบทความสั้นๆ ใช้ภาษาง่ายๆ เหมาะสำหรับประชาชนทั่วไปอ่าน แต่บทความที่นำเสนอขึ้นนั้นไม่มีการระบุชื่อผู้เขียน ส่วนการถาม-ตอบโดยผู้เชี่ยวชาญ จากการสำรวจ ผู้เชี่ยวชาญมักจะตอบล่าช้ามีคำถามค้างคั่งจำนวนมาก สำหรับบทความที่คัดลอกมาจากแหล่งข้อมูลอื่นส่วนใหญ่มักจะมีการอ้างอิงถึงแหล่งข้อมูลที่นำบทความนั้นๆ มาเผยแพร่ด้วย ซึ่งนับว่าเป็นข้อดีที่ทำให้ผู้อ่านหรือผู้ใช้ข้อมูลมีความมั่นใจในการนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประโยชน์มากขึ้น นอกจากการนำเสนอทั้งสามแบบแล้วยังมีการสอดแทรกโฆษณา และประชาสัมพันธ์องค์กรที่เกี่ยวข้องในเว็บไซต์ด้วย จากการสำรวจการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ทั้งหมด พบว่า เป็นการนำเสนอที่แยกออกจากเนื้อหาข้อมูลสุขภาพ แต่การมี Web board ให้ผู้อ่านแสดงความคิดเห็นหรือถาม-ตอบกระนั้น จากการสำรวจ พบว่า การตั้งกระทู้ส่วนมากจะไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องการดูแลสุขภาพและในบางเว็บ ไม่มีการคัดกรองการเสนอความคิดเห็นในกระทู้ ทำให้มีข้อความไม่สุภาพปะปนออกสู่สาธารณะด้วย

ส่วนการวิเคราะห์กระบวนการจัดทำเว็บจากการสัมภาษณ์ผู้ดูแลเว็บ พบว่ากระบวนการจัดทำเว็บไซต์สุขภาพเริ่มจากความสนใจส่วนตัวในการใช้คอมพิวเตอร์และการท่องเที่ยวเว็บไซต์สุขภาพผ่านอินเทอร์เน็ต ทำให้เกิดความสนใจในการสร้างเว็บไซต์สุขภาพของตนเอง ซึ่งวัตถุประสงค์ของเว็บก็เพื่อเผยแพร่ความรู้เรื่องสุขภาพสู่ประชาชน ในขณะที่ผู้ดูแลเว็บบางรายสร้างเว็บไซต์สุขภาพเพื่อให้ความรู้และประชาสัมพันธ์ธุรกิจของตนควบคู่ไปด้วย สำหรับกลุ่มเป้าหมายของเว็บไซต์สุขภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์จะสอดคล้องกับผลการสำรวจ กล่าวคือกลุ่มเป้าหมายจะมี 2 กลุ่มคือ กลุ่มประชาชนทั่วไปและกลุ่มประชาชนและเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์

ในการดำเนินการสร้างเว็บ จะประกอบด้วย 2 ลักษณะ คือ ผู้ดูแลเว็บสร้างเอง และอีกส่วนหนึ่งจะว่าจ้างผู้อื่นสร้างเว็บให้ แต่ในส่วนเนื้อหาของสุขภาพ ผู้ดูแลเว็บจะเป็นผู้รับผิดชอบ จัดหาเนื้อหา โดยการเขียนจากประสบการณ์ของตนเอง จากการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่างๆ รวมถึงการสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญ ทำให้เกิดรูปแบบการนำเสนอข้อมูลเป็นหลายรูปแบบ ได้แก่ (1) การเสนอบทความที่เขียนขึ้นใหม่ ซึ่งเป็นบทความสั้นๆ ใช้ภาษาที่ประชาชนทั่วไปเข้าใจได้ง่าย สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสำรวจเว็บว่าบทความที่เขียนขึ้นใหม่ เป็นบทความที่ใช้ภาษาง่ายๆ ไม่มีศัพท์ทางการแพทย์ (2) บทความที่คัดลอกจากแหล่งข้อมูลอื่นๆ การนำเสนอนี้สอดคล้องกับการสำรวจข้อมูลในเว็บเช่นเดียวกัน และส่วนใหญ่จะให้เอกสารอ้างอิงถึงแหล่งข้อมูลต้นฉบับและถ้าเป็นไปได้ก็จะเชื่อมโยง (Link) ถึงแหล่งข้อมูลให้ด้วย (3) การถาม-ตอบซึ่งมักจะเป็นการใช้กระดาน

ข่าว (Web board) เป็นสื่อในการถาม-ตอบปัญหาสุขภาพ โดยไม่ได้กำหนดระยะเวลาที่แน่นอนในการตอบปัญหา แต่จากการสัมภาษณ์ผู้ดูแลเว็บส่วนใหญ่บอกว่า จะพยายามรีบตอบข้อคำถามที่ถามปัญหาเข้ามา จะมีส่วนน้อยที่จะตอบเมื่อมีเวลาว่าง จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จะมีข้อมูลบางส่วนที่ไม่สอดคล้องกับการสำรวจข้อมูลในเว็บสุขภาพที่พบว่า บางเว็บสุขภาพผู้ดูแลเว็บจะตอบปัญหาสุขภาพทุกวัน ขณะที่บางเว็บมีข้อคำถามบนกระดานข่าว (Web board) ที่ยังไม่ได้ตอบค้างอยู่เป็นจำนวนมาก การตอบปัญหาสุขภาพ จะมีการลงชื่อจริงหรือนามแฝงของผู้ตอบทุกครั้ง อย่างไรก็ตามจากการสัมภาษณ์ ผู้ดูแลเว็บบอกว่ามีการคัดกรองข้อมูลก่อนเผยแพร่บนเว็บ แต่จากการสำรวจเว็บสุขภาพในการศึกษาครั้งนี้ พบว่ายังมีบางเว็บที่ไม่ได้คัดกรองข้อมูลให้จำกัดอยู่เฉพาะปัญหาสุขภาพที่สอดคล้องกับเนื้อหาสุขภาพตามวัตถุประสงค์ของเว็บ ทำให้มีบางข้อความหรือคำถามที่เป็นการโฆษณาขายสินค้า การประกาศรับสมัครงาน รวมถึงการใช้ภาษาที่ไม่สุภาพเผยแพร่บนเว็บสุขภาพด้วย

ส่วนเกณฑ์ความน่าเชื่อถือของเว็บสุขภาพ จากความคิดเห็นของผู้ดูแลเว็บโดยการสัมภาษณ์มีบางส่วนของเว็บที่สอดคล้องกับเกณฑ์ที่คณะผู้วิจัยใช้สำรวจเว็บในการวิจัยนี้ ได้แก่การพิจารณาข้อมูลต่อไปนี้ คือ การระบุผู้เขียน ทั้งชื่อ ที่อยู่ และความเชี่ยวชาญ การให้ที่อยู่ติดต่อได้ มีการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล ส่วนเกณฑ์ที่ผู้ดูแลเว็บต้องการให้มีเพิ่มเติม คือ เป็นเว็บที่ดำเนินการโดยหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรที่ไม่แสวงหากำไร มีสัญลักษณ์หรือโลโก้บนเว็บสุขภาพ มีการจัดประเภทของเว็บสุขภาพให้ชัดเจน และมีการเสนอข้อความที่คำนึงถึงจริยธรรมและประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ นอกจากนี้ผู้ดูแลเว็บยังเสนอแนะให้มีการกำหนดเป็นนโยบายระดับชาติ มีการให้อำนาจในการควบคุม กำกับ ดูแล และควรมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

จากผลการวิจัยเชิงสำรวจและการวิจัยเชิงคุณภาพ คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการสำรวจความน่าเชื่อถือของเว็บสุขภาพ

1.1 การสืบค้นข้อมูลสุขภาพในปัจจุบัน ยังไม่ได้ข้อมูลเฉพาะเจาะจงตามที่ผู้อ่านต้องการ แม้ว่าจะมีการใช้คำค้นที่เฉพาะเจาะจง เมื่อสืบค้นก็จะได้ข้อมูลที่ผู้อ่านต้องมาคัดสรรอีกครั้งหนึ่ง เนื่องจากเว็บค้นหา (Search engine) จะให้รายชื่อเว็บที่มีคำค้นที่ผู้อ่านกำหนดให้ โดยไม่สนใจว่าจะมีเนื้อหาในเรื่องที่ต้องการมากน้อยเพียงใด ถ้าเว็บค้นหาพบว่ามีคำค้นก็จะรวบรวมมาแสดงไว้ในผลของการค้นหา ซึ่งส่วนหนึ่งของการแสดงผลจะเป็นเว็บที่ไม่สามารถเปิดได้ (Dead link) หรือไม่ใช่เนื้อหาที่ต้องการ ดังนั้นจึงควรมีหน่วยงานหรือองค์กรที่จะทำหน้าที่เป็นเว็บค้นหา (Search engine) ที่จะคัดกรองข้อมูลสุขภาพที่มีข้อมูลจริงและตรงตามคำค้นที่ผู้อ่านใช้สืบค้นจริง ๆ โดยไม่มีเว็บที่เข้าถึงไม่ได้หรือเว็บตาย (Dead link) และเว็บที่ไม่เกี่ยวข้องและมีการคัดกรองเว็บที่มีไวรัสออกจากสารบัญหรือคลังข้อมูลของเว็บสุขภาพด้วย

1.2 ข้อมูลในกระดานข่าว (Web board) มักเป็นข้อมูลที่แสดงความคิดเห็นและให้ข้อมูลที่มาจากประสบการณ์โดยปราศจากการอ้างอิงจากแหล่งวิชาการและไม่มีคำเตือนให้ใช้วิจารณญาณในการนำข้อมูลไปใช้ ผู้อ่านบางกลุ่มอาจนำวิธีการที่เสนอแนะไว้ในไปปฏิบัติกับตนเองและสมาชิกในครอบครัว ซึ่งอาจทำให้เกิดอันตรายได้ นอกจากนี้ยังมีข้อมูลโฆษณา ประชาสัมพันธ์ หรือประกาศรับสมัครงานเข้ามาในกระดานข่าวด้วย ดังนั้นผู้ดูแลเว็บควรมีการคัดกรองข้อมูลที่ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของเว็บออก ก่อนที่จะนำข้อมูลบนกระดานข่าวเผยแพร่บนอินเทอร์เน็ต

1.3 จากการสำรวจเว็บไซต์สุขภาพพบว่า เว็บจำนวนมากที่ยังขาดองค์ประกอบสำคัญที่แสดงถึงความน่าเชื่อถือของเว็บ ดังนั้นจึงควรมีองค์กรหรือหน่วยงานที่จะประชาสัมพันธ์ให้ทั้งผู้สร้างและผู้ใช้เว็บตระหนักถึงความสำคัญของการประเมินความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์สุขภาพก่อนที่จะนำข้อมูลจากเว็บไปใช้กับตนเองและครอบครัว หรือไปแปลงข้อมูลส่งต่อไปยังผู้อื่น และควรมีการสำรวจความคิดเห็นของผู้ใช้บริการข้อมูลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเกี่ยวกับเกณฑ์ความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์สุขภาพและของข้อมูลสุขภาพด้วย เพื่อศึกษามุมมองของผู้ใช้บริการข้อมูลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในการพิจารณาความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์สุขภาพ

2. ข้อเสนอแนะจากการศึกษากระบวนการสร้างเว็บไซต์สุขภาพ

2.1 จากการสัมภาษณ์ผู้ดูแลเว็บ พบว่าผู้ดูแลเว็บส่วนใหญ่ที่ให้ที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ (E-mail address) ไว้บนเว็บ แต่จะไม่ได้เข้าไปดูจดหมายในที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าว ทำให้ผู้อ่านไม่สามารถติดต่อผู้ดูแลเว็บได้จากที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ที่ปรากฏบนเว็บได้ ซึ่งการให้ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ เป็นหลักเกณฑ์หนึ่งที่ใช้ประเมินความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์สุขภาพ และเป็นสิ่งที่ควรใช้สื่อสารระหว่างผู้อ่านและผู้จัดทำเว็บ ดังนั้นผู้ดูแลจึงควรตระหนักถึงการตรวจสอบผู้จดหมายอิเล็กทรอนิกส์อย่างสม่ำเสมอเพื่อตอบข้อสงสัยและคำถามที่ผู้อ่านถามเข้ามาหรือจัดหาเจ้าหน้าที่เปิดผู้จดหมายและช่วยตอบจดหมายภายใต้การตรวจสอบของผู้ดูแลเว็บ

2.2 จากการสัมภาษณ์ผู้ดูแลเว็บ พบว่า ปัญหาในการจัดทำเว็บไซต์สุขภาพ คือ เรื่องของเวลาในการพัฒนาและปรับปรุงเว็บให้ทันสมัย เนื่องจากผู้ดูแลเว็บที่เป็นบุคลากรสาขาสุขภาพมีข้อมูลสุขภาพอยู่แล้วแต่ไม่มีเวลา เพราะมีหน้าที่การงานประจำที่ต้องปฏิบัติ การจัดทำเว็บไซต์สุขภาพเป็นเพียงการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และเป็นการเผยแพร่ข้อมูลสู่ประชาชนโดยไม่มีค่าตอบแทน ดังนั้นผู้ดูแลเว็บจึงต้องการความช่วยเหลือโดยการหาผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลเว็บแทนตนเอง ในขณะที่ผู้ดูแลเว็บที่ไม่ได้เป็นบุคลากรสาขาสุขภาพ ต้องการความช่วยเหลือเรื่องข้อมูลข่าวสารสุขภาพ ดังนั้นจึงควรมีการสร้างเครือข่ายผู้ดูแลเว็บเพื่อร่วมมือกันสร้างเว็บไซต์สุขภาพที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.3 จากการสอบถามเรื่องค่าใช้จ่ายในการจัดทำเว็บ พบว่า ผู้ดูแลเว็บส่วนใหญ่ต้องจ่ายค่าใช้จ่ายในการเช่า คอมพิวเตอร์แม่ข่าย (Server) ด้วยตนเอง ซึ่งค่าใช้จ่ายดังกล่าว เป็นเงินประมาณเดือนละ 1,000-10,000 บาทต่อเดือน ถ้ามีหน่วยงานของรัฐช่วยรับผิดชอบค่าใช้จ่ายดังกล่าว หรือให้

พื้นที่บนอินเทอร์เน็ตฟรีในการเผยแพร่เว็บไซต์ก็จะทำให้ผู้ดูแลเว็บไม่ต้องกังวลเรื่องค่าใช้จ่ายและจะคงารรักษาเว็บของตนในการเผยแพร่ความรู้สุขภาพอันจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนทั่วไปได้ยืนยาวมากขึ้น

2.4 จัดประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ให้ข้อมูล (Webmaster) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานอาหารและยา (อ.ย.) เพื่อสร้างเครือข่าย และหาข้อเสนอเกี่ยวกับการควบคุม กำกับ ตรวจสอบ และรับรองความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์สุขภาพบนอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย

บรรณานุกรม

- จิตเกษม พัฒนาศิริ. (2539). **เริ่มสร้างโฮมเพจด้วย HTML**. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเกชั่น.
- เจนวิทย์ เหลืองอร่าม. (2541). **อินเทอร์เน็ตและเวปไซด์ไวด์เว็บ**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ชัยยุทธ์ ลิมลาวัลย์. (2544). **Webmaster กับการบริหารเว็บไซต์**. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเกชั่น.
- สมาคมผู้ดูแลเว็บไทย. (August 5th, 2004). **Thai Web Master Association's Web Award Event**
Available at : <http://webmaster.or.th>.
- สุวัฒน์ ปุณณชัยยะ. (2540). มาชิมสร้าง Website มาทำเงินบนอินเทอร์เน็ตกัน. **คู่แข่ง**, 17(238), 75-77.
- Berland, G.K., Elliott, M.N., Morales, L.S., Algazy, J.I., Kravitz, R.L., Broder, M.S.D., et al. (2001). Health information on the Internet: Accessibility, quality, and readability in English and Spanish. **JAMA**, 285 (20):2,612-2,621.
- Brann, M., & Anderson, J. G. (2002). E-medicine and health care consumers: Recognizing current problems and possible resolutions for a safer environment. **Health Care**, 10(4) : 403-15.
- Commission of the European Communities Brussels. (2002). eEurope 2002: Quality criteria for health related websites. **Journal of Medical Internet Research** 4 (3):e15.
- Consumer Reports On Health. (2000). How to research a medical topic. **Consumer Reports on Health**, October, 7-9.
- Crocco, A. G., Villasis-Keever, M., & Jadad, A. R. (2002). Analysis of cases of harm associated with use of health information on the internet. **JAMA** 287(21):2869-2872.
- Davison, K. (1996). The quality of dietary information on the World Wide Web. **J Can Dietetic Assoc** 57: 137-141.
- Dyer, K.A. (2001). Ethical challenge of medicine and health on the Internet: A review. **Journal of Medical Internet Research** 3 (2):e23.
- Eng, T. R., and EvaluMetric L. L. C. (2001). **The eHealth Landscape: A Terrain Map of Emerging Information and Communication Technologies in Health and Health Care**. Princeton, NJ: Robert Wood Johnson Foundation, http://www.rwjf.org/app/rw_publications_and_links/publicationsPdfs/eHealth.pdf

- Eysenbach, G., Powell, J., Kuss, O., & Sa, E. (2002). Empirical studies assessing the quality of health information for consumers on the world wide web. **JAMA**, **287**(20):2691-2700.
- Fox, S., and Rainie, L. (2002). **Vital decisions: How Internet users decide what information to trust when they or their loved ones are sick**. Washington, D.C.: The Pew Internet & American Life Project, <http://www.pewinternet.org/reports/toc.asp?Report=59>.
- Fox, S., Rainie, L., Horrigan, J., Lenhart, A., Spooner, T. and Carter, C. (2000). **Trust and privacy online: Why Americans want to re-write the rules**. Washington, D.C.: The Pew Internet & American Life Project, <http://www.pewinternet.org/reports/toc.asp?Report=19>.
- Federal Trade Commission. (1999). **Operation Cure.all targets Internet health fraud** [press release]. Washington, D.C.: Federal Trade Commission, <http://www.ftc.gov/opa/1999/9906/opcureall.htm>
- Federal Trade Commission. (2001). **"Operation Cure.All" wages new battle in ongoing war against Internet health fraud** [press release]. Washington, D.C.: Federal Trade Commission, <http://www.ftc.gov/opa/2001/06/cureall.htm>.
- Health on the Net Foundation. (1999). **Fifth HON Survey on the Evolution of Internet Usage for Health Purposes**. Geneva, Switzerland: Health on the Net Foundation. http://www.hon.ch/Survey/ResultsSummary_oct_nov99.html.
- Health on the Net Foundation. (2001). **Evolution of Internet use for health purpose**. Geneva, Switzerland: Health on the Net Foundation, <http://www.hon.ch/Survey/FebMar2001/survey.html>.
- Hellawell, G.O., Turner K.J., LeMonnier, K. J. and Brewster, S. F. (2000). Urology and the Internet: An evaluation of Internet use by urology patients and of information available on urological topics. **BJU International** **86**:191-194.
- Horrigan, J. B., and Rainie, L. (2002). **Getting Serious Online**. Washington, D.C.: Pew Internet & American Life Project. <http://www.pewinternet.org>.
- Kim, P., Eng, T. R., Derring, M. J., & Maxfield. (1999). Published criteria for evaluating health related web sites: Review. **BMJ** **318**: 647-649.

- Latthe, P. M. (2000). Quality of medical information about menorrhagia on the worldwide web. **BJOG** **107** (1):39-43.
- Lasica, J. D. (2001). The fuzzy world of sponsored content. **Online Journalism Review**, <http://www.ojr.org/ojr/ethics/>.
- Lasica, J. D. (2002). Online news: Credibility Gap Ahead? **Online Journalism Review**, <http://www.ojr.org/ojr/lasica>.
- McMurdo, G. (1998). Evaluating web information and design. **Journal of Information Science**, **24**(3): 192.
- Miles, J., Petrie, C., & Steel, M. (2000). Slimming on the internet. **J R Soc Med** **93**: 254-257.
- Morse, J. M. (2000). Determining sample size. **Qualitative Health Research**, **10** (1), 305.
- Pandolfi, C., Impicciatore, P. and Bonati, B. 2000. Parents on the Web: Risks for quality management of cough in children. **Pediatrics** **105** (1):e1.
- Polit, D. F., & Hungle, B. P. (1999). **Nursing research principle and methods**. New York: Lippincott.
- Winker, M. A., Flanagan, A., Chi-Lum, B., White, J., Andrews, K., Kennett, R. L., et al. (2000). Guidelines for medical and health information sites on the internet: Principles governing AMA websites. **JAMA**, **283**(12): 1600-1606.

ภาคผนวก ก.
รายนามผู้เชี่ยวชาญในการสนทนากลุ่ม

1. นางสาวกฤษณา เบ็ญนุกุล	ผู้แทนผู้ดูแลโครงการชุมชนคนรักสุขภาพออนไลน์
2. พ.ต.อ. ญาณพล ชัยยืน	นายกสมาคม Thai Webmaster Association
3. นพ. วรวิทย์ เจริญศิริ	ผู้ดูแลเว็บ Bangkokhealth.com
4. ผศ. วรรณภา ศรีวิริยานุภาพ	คณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
5. รศ. ดร. รุจา ภูไพบูลย์	ภาควิชาพยาบาลศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์
โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล
6. อ. ดร. วรรณภา ประไพพานิช	ภาควิชาพยาบาลศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์
โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล
7. นพ. วันชาติ สุกจตุรัส	ประธานสภาวัฒนธรรมกลุ่มเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร
8. นายอิสระพงศ์ แจ่มเขว้า	ประธานบริษัทเวลด์เมดิค คอร์ปอเรชั่น อิงค์ จำกัด

ภาคผนวก ข.

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา

1. ผศ. เซาวเลิศ เลิศขโลพาร	ภาควิชาโสตทัศนศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. อ. ดร. วรรณภา ประไพพานิช	ภาควิชาพยาบาลศาสตร์
คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี
มหาวิทยาลัยมหิดล
3. นพ. สมศักดิ์ หวานกิจเจริญ	ผู้ดูแลเว็บ bangkokhealth.com
โรงพยาบาลกรุงเทพ
4. ดร. วรณช เนตรพิศาลวานิช	นักวิชาการสาธารณสุข 7
สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร
5. นายปรเมศวร์ มินศิริ	ผู้ดูแลโครงการชุมชนคนรักสุขภาพออนไลน์
http://www.thaihealthnet.com

ภาคผนวก ค.

แบบสำรวจความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์สุขภาพ

1. ข้อมูลทั่วไป

- 1.1 ชื่อเว็บ
- 1.2 ที่อยู่ของเว็บ
- 1.3 E-mail ของ Webmaster
- 1.4 วัตถุประสงค์หลักของเว็บ
 - ให้ความรู้เรื่องสุขภาพทั่วไป
 - ให้ความรู้สุขภาพเฉพาะเรื่อง ระบุ
 - ให้ข้อมูลอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ ระบุ.....
- 1.5 กลุ่มเป้าหมาย
 - ประชาชนทั่วไป
 - ประชาชนทั่วไปและเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์
 - อื่นๆ ระบุ.....
- 1.6 ลักษณะเนื้อหาของเว็บอยู่ในสาขา
 - การแพทย์แผนปัจจุบัน
 - เกษศาสตร์
 - โภชนาการ
 - ทันตกรรม
 - สมุนไพร
 - อื่นๆ ระบุ
- 1.7 ประเภทของการนำเสนอข้อมูล
 - บทความที่เขียนขึ้นใหม่
 - บทความที่คัดลอกมาจากแหล่งข้อมูลอื่น
 - ถาม-ตอบโดยผู้เชี่ยวชาญ
 - ข้อมูลที่ได้จากประสบการณ์ของบุคคลทั่วไป
 - อื่นๆ ระบุ.....

2. การประเมินเว็บไซต์

คำชี้แจง : แบบสำรวจนี้ต้องการทราบข้อมูลเกี่ยวกับ ด้านเนื้อหา ด้านผู้เขียน ด้านการอ้างอิง ด้านความเป็นปัจจุบันของข้อมูล ด้านการโต้ตอบบนเว็บ และ ด้านผู้ให้การสนับสนุนและการโฆษณา โปรดอ่านข้อความแต่ละข้ออย่างรอบคอบและกรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการประเมิน	
		ใช่	ไม่ใช่
1	วัตถุประสงค์ของเว็บไซต์บอกไว้อย่างชัดเจน		
2	การเสนอเนื้อหาตรงตามวัตถุประสงค์		
3	เนื้อหาไม่ขัดต่อ กฎหมาย ศีลธรรม และ จริยธรรม		
4	ระบุชื่อผู้เขียนบทความหรือข้อความบนเว็บ		
5	ให้ที่อยู่ (E-mail address) ที่ผู้อ่านสามารถติดต่อกับผู้ดูแลเว็บได้		
6	มีการอ้างอิงหรือระบุแหล่งข้อมูลของเนื้อหาที่ปรากฏบนเว็บ		
7	สามารถเชื่อมโยง (Link) ถึงเว็บที่อ้างอิงได้		
8	การระบุวันเวลาในการเผยแพร่ข้อมูล		
9	ระบุวันเวลาในการปรับปรุงข้อมูลครั้งล่าสุด		
10	มีช่องทางให้ผู้อ่านแสดงความคิดเห็น		
11	มีข้อมูลเตือนให้ผู้อ่านใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจใช้ข้อมูล		
12	ระบุว่าเป็นเว็บส่วนตัวหรือได้รับแหล่งสนับสนุนในการสร้างเว็บไซต์		

การให้คะแนน ถ้าตอบว่าใช่ ให้คะแนน เท่ากับ 1

ไม่ใช่ ให้คะแนน เท่ากับ 0

รวมคะแนนทั้งหมด เท่ากับ

ข้อเสนอแนะอื่นๆที่ได้จากการสำรวจเว็บ

.....

.....

.....

.....

คู่มือการใช้แบบประเมินเว็บไซต์สุขภาพ

ข้อที่	ข้อความ	คำอธิบาย
1	เนื้อหา วัตถุประสงค์ของเว็บไซต์สุขภาพบอกไว้อย่างชัดเจน	ใช่: บอกวัตถุประสงค์ในการเผยแพร่เว็บ เช่น เป็นเว็บไซต์สุขภาพเกี่ยวกับอะไร จุดมุ่งหมายในการสร้างเว็บไซต์สุขภาพ กลุ่มเป้าหมายคือใคร เป็นต้น
2	การเสนอเนื้อหาในเว็บไซต์ตรงตามวัตถุประสงค์	ใช่: บอกว่าเป็นข้อมูลโรคเบาหวาน ก็ควรเน้นเรื่องโรคเบาหวาน ไม่ใช่บอกว่าเป็นเว็บไซต์โรคเบาหวาน แต่เนื้อหากล่าวถึงโรคความดันโลหิตสูง หรือ การดูแลสุขภาพอื่นๆที่ไม่ใช่โรคเบาหวาน และมีระดับเนื้อหาเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย
3	เนื้อหาไม่ขัดต่อ กฎหมาย ศีลธรรม และ จริยธรรม	ใช่: ข้อความในเว็บไซต์ทุกตอน ไม่มีถ้อยคำหรือข้อมูลที่แอบอ้าง หรือเชิญชวนให้มีการละเมิด หรือทำผิดกฎหมายทำให้ผู้อื่นเสื่อมเสีย หรือมีรูปภาพลามกอนาจาร
4	ระบุชื่อผู้เขียนบทความหรือข้อความบนเว็บ	ใช่: มีการระบุชื่อผู้เขียน และ ประวัติด้านวิชาการ ประสบการณ์ ที่เกี่ยวข้อง หรือ คุณวุฒิของผู้เขียน แต่ถ้าผู้เขียนไม่ใช่บุคลากรทางการแพทย์ ต้องมีการระบุที่อยู่ของผู้จัดทำเว็บ ในกรณีที่เว็บไซต์สุขภาพจัดทำโดยองค์กร มีการระบุชื่อองค์กรไว้อย่างชัดเจน
5	ให้ที่อยู่ที่สามารถติดต่อกับผู้เขียนหรือผู้ดูแลเว็บได้	ใช่: มีการบอกแหล่งที่สามารถติดต่อได้ เช่น E-mail เบอร์โทรศัพท์ หรือสถานที่ทำงาน
6	มีการอ้างอิงหรือระบุแหล่งข้อมูลของเนื้อหาที่ปรากฏบนเว็บ	ใช่: บอกชื่อผู้แต่ง, ชื่อหนังสือ, ปีที่พิมพ์ อย่างชัดเจน ในกรณีที่เขียนเนื้อหาสุขภาพ โดยบุคลากรทางการแพทย์ ต้องระบุชื่อและวุฒิที่เกี่ยวข้องด้วย
7	สามารถเชื่อมโยง (Link) ถึงเว็บที่อ้างอิงได้	ใช่: ในเนื้อหาที่ระบุการ Link กับข้อมูลหน้าอื่น หรือเอกสารอ้างอิงอื่น จะต้อง Link ไปยังข้อมูลนั้นได้จริง

ข้อที่	ข้อความ	คำอธิบาย
8	การระบุวันเวลาในการเผยแพร่ข้อมูลบนเว็บ	ใช่ : มีการบอก วัน/เวลาในการนำเสนอข้อมูลบนเว็บครั้งแรก
9	ระบุวันเวลาในการปรับปรุงข้อมูลครั้งล่าสุด	ใช่ : บอกวัน/เวลาในการปรับปรุงข้อมูลครั้งล่าสุด
10	มีช่องทางให้ผู้อ่านแสดงความคิดเห็น	ใช่ : ผู้สำรวจจากการมีที่อยู่เพื่อการติดต่อ เช่น E-mail / Web board ที่สามารถติดต่อได้จริง
11	มีข้อมูลเตือนให้ผู้อ่านใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจใช้ข้อมูล	ใช่ : ในกรณีที่ให้ผู้อ่านแสดงความคิดเห็น และเผยแพร่ข้อความนั้นแก่ผู้อ่านอื่นๆ ควรมีข้อความเตือนให้ใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจใช้ข้อมูล
12	ระบุว่าเป็นเว็บส่วนตัวหรือได้รับแหล่งสนับสนุนในการสร้างเว็บไซต์สุขภาพ	ใช่ : ระบุข้อความเพื่อให้ผู้อ่านทราบว่า การสร้างเว็บไซต์สุขภาพนี้จัดทำโดยผู้ดูแลเว็บ หรือมีองค์กรใดสนับสนุนให้จัดทำเว็บไซต์สุขภาพนี้ขึ้นเพื่อเผยแพร่ข้อมูลสุขภาพ

ภาคผนวก ง.

รายชื่อเว็บไซต์สุขภาพที่สำรวจ *

เลขที่	ชื่อเว็บ	ชื่อ URL
1.	Healthnet in Thailand	http://www.healthnet.in.th
2.	ความรู้เรื่องโรคมะเร็ง	http://www.thaimed.com/thaiallergy
3.	ทัศนศาสตร์ไทย	http://www.thaiptometry.net
4.	Thaiclinic	http://www.thaiclinic.com
5.	Thaibaby.com	http://www.thaibaby.com
6.	Thai family plan	http://www.thaifamilyplan.com
7.	โรคอ้วนและการควบคุมน้ำหนัก	http://www.thaimed.com/obesity
8.	กองสุขภาพ	http://www.thaihed.com/main/index.php
9.	healthteen	http://www.healthteen.org
10.	Weeklybaby.com	http://www.weeklybaby.com
11.	หน้าวัวสมุนไพร ยาไทย และการแพทย์แผนไทย	http://www.nawua-herb.com
12.	สาสุข คอท คอม	http://www.sasook.com
13.	ศูนย์ข้อมูลสุขภาพเพศชาย	http://www.menhealth.pfizer.co.th
14.	ศูนย์ดูแลน้ำหนัก	http://welcome.to/obesity
15.	ผู้หญิง ผู้หญิง ผู้หญิง	http://www.geocities.com/Tokyo/Harbor/2093/doctors/lady.html
16.	ร่วมใจสร้างชุมชนคนรักสุขภาพ	http://www.thaihealth.or.th/th/index_th.php
17.	Pharmacist On Web	http://www.thaipharmacistonweb.com
18.	มุมมองสุขภาพจิต	http://www.mahidol.ac.th/mahidol/ra/rapc/mhpa.html
19.	Dr. X จากคลินิกหมอคนพพร	http://www.doctorx.ksc.net/
20.	ผู้หญิงนะกะ	http://www.pooyingnaka.com
21.	Live Well	http://www.livewellguide.com
22.	ศูนย์ธรรมชาติบำบัดบัตริ	http://www.balavi.com
23.	ศูนย์สุขภาพธรรมชาติบำบัด ไบโอติก	http://www.thai.net/biotik
24.	ชีวจิต Online	http://www.cheewajit.com
25.	สไต้ล้วยทิน	http://www.teenpath.net

* รายชื่อเว็บ เรียงลำดับตามการสำรวจจริง

เลขที่	ชื่อเว็บ	ชื่อ URL
26.	คุณแม่หัดเลี้ยง	http://www.geocities.com/kidstories
27.	วิ่งเพื่อสุขภาพ	http://www.thairunning.com
28.	มะลิคาตอทคอม	http://malila.com
29.	ฟิตเวย์ไทยแลนด์	http://www.thaifitway.com
30.	สุขภาพเพื่ออนาคต	http://thaihealth.net
31.	เว็บไซต์เพื่อสุขภาพที่ดีของคนไทย	http://www.thaihealth.info
32.	Siamhealth	http://www.siamhealth.com
33.	Doctor	http://www.doctor.co.th
34.	Samunpai	http://www.samunpai.com
35.	Thailabonline.com	http://www.thailabonline.com
36.	Clinicrak.com	http://www.clinicrak.com
37.	Cool-Health	http://www.cool-health.com
38.	เว็บฝึกเด็กออทิสติกและการฝึกพูด	http://www.autismthai.com
39.	Thainakarin ไทยนครินทร์	http://www.thainakarin
40.	Quit to win	http://www.thaiquit.com
41.	Waithong.com	http://www.waithonh.com
42.	Familyxone	http://www.familyxone.com
43.	สมาคมแพทย์โรคหัวใจแห่งประเทศไทย	http://www.thaiheart.org
44.	Thaicanerclinic	http://www.thaicanerclinic
45.	คลินิกผิว	http://www.clinic-skin.com
46.	สมาคมอนามัยเจริญพันธุ์ (ไทย)	http://www.thairhs.org
47.	ไทยแอโรบิกส์	http://thaiaerobics.com
48.	Watpo	http://www.watpo.com
49.	thaibone.com	http://www.thaibone.com
50.	สมาคมรูมาติสซั่มแห่งประเทศไทย	http://www.thairheumatology.org

เลขที่	ชื่อเว็บ	ชื่อ URL
51.	กลุ่มระกระบอง ชีวจิต	http://www.thai.net/cheewajitgroup
52.	ศูนย์รักษาสุภาพ	http://thaiwellness.esmartdesign.com
53.	ชมรมโรคตับแห่งประเทศไทย	http://www.thailiverclub.org
54.	Thai Heart Web	http://www.thaiheartweb.com
55.	ไต่บ้าน	http://www.thai.net/thai.born
56.	Churdchoo	http://www.churdchoo.com
57.	doctordex	http://www.doctordex.com
58.	Dr.Lek	http://www.drlek.com
59.	Siamdental.com	http://www.siamdental.com
60.	เคล็ดลับสุขภาพดี	http://www.geocities.com/health-talkus/
61.	jointtreatment	http://www.jointtreatment.com
62.	ชมรมเพื่อสุขภาพเด็กและวัยรุ่นเบาหวาน	http://www.thaidiabetes.com
63.	ภูมิแพ้ Poompae	http://www.poompae.com
64.	Psychiatry & psychology for mental health.com	http://www.how.to/mindcare
65.	เวทีสุขภาพของคนไทย	http://www.masdata.net
66.	healthykid	http://www.thai.net/heathbkids
67.	Thaidental.com	http://www.thaidental.com
68.	บ้านพัฒนาการครูอ้อ	http://www.autismthai.com
69.	Thaimed	http://www.thaimed.com
70.	Thaipun.com	http://www.thaipun.com
71.	Thai.Pharmacist on web	http://www.geocities.com
72.	วัยรุ่นน่ารู้	http://www.wiroon.com
73.	Thaiskin	http://thaiskin.Tripod.com
74.	ศูนย์รักษาผู้มีบุตรยาก	http://www.smcfertility.com/
75.	สมาคมเวชสำอางและผิวพรรณ	http://www.thaicosderm.org

เลขที่	ชื่อเว็บ	ชื่อ URL
76.	maedex	http://www.maedex.com
77.	ชมรมฟื้นฟูสุขภาพผู้ป่วยโรคมะเร็ง	http://www.siamca.com
78.	เวชกรรมฝังเข็ม	http://se-ed.net/thaiacupuncture
79.	Source of medicine & drugs	http://rx12.wsnhosti8ng.com
80.	Dr. Boonchai's world	http://fly.to.leftlet
81.	Payaban.com	http://www.payaban.com
82.	พรเกษมคลินิก	http://www.pornkasemclinic.com
83.	Healty2day	http://www.thainet/health2day
84.	สุกกายดอทคอม	http://www.sukkai.com
85.	Medical & Health Services	http://www.geocities.com/rodeoDrive/Boutique/2897/index.htm
86.	ฝ่ายเภสัชกรรมโรงพยาบาลรามารักษ์	http://rxrama.com
87.	สถาบันมะเร็งแห่งชาติ	http://www.nci.go.th
88.	จิตใจดอทคอม	http://www.jitjai.com
89.	AlternativeInfo.com	http://www.alternativeinfo.com
90.	Lovekid.com	http://www.lovekid.com
91.	โรงซ่อมกระดูก	http://members.tripod.com/~saksit/
92.	รายการคลินิกรักออนไลน์	http://www.lovesexclinic.com
93.	Thailand.Drug.Information.Network	http://www.askrx.net
94.	สุขภาพจิต ความรัก การครองเรือน วัยรุ่นเกย์	http://geocities.com/Tokyo/Harbnor/2093
95.	Dental Web	http://welcome.to.dentalweb/
96.	PD Dental Clinic Online	http://members.fortuncity.com/pddent/pindex.htm
97.	สมาคมผู้ดูแลผู้ป่วยสมองเสื่อม-ประเทศไทย	http://geocities.com/alzheimerasso/
98.	แพทย์แผนจีน	http://tsosot.i8.com/index2.htm
99.	วิตามิน	http://www.geocities.com/anuchalinpoo/menu1.htm
100.	จิตวิทยาและจิตเวช	http://how.to/mindcare

เลขที่	ชื่อเว็บ	ชื่อ URL
101.	Thainurse	http://www.thainurse.cjb.net
102.	Clinic online	http://www.clinic.worldmedic.com
103.	จรัสพงษ์คลินิก (Clinic neo)	http://www.clinicneo.co.th
104.	ศาลามังสวิวัติ	http://www.geocities.com/magaavirat
105.	ห้างเจริญการแพทย์ออนไลน์	http://www.geocities.com/HotSprings/Bata/4780
106.	คลินิกการกุศล	http://geocities.com/HotSprings/9029
107.	nushape	http://www.nushapeonline.com
108.	Trenbody.com	http://www.trendbody.com
109.	Perfect food Perfect package	http://www.soyafoods.co.th/Healthinfo_th.html
110.	Thaidental.com	http://www.thaidental.com
111.	มาป้องกันและรักษาโรคกระดูกสันหลัง เถอะ	http://hospital.police.go.th/ortho/bp/index.php
112.	มุมเพื่อนใจวัยรุ่น	http://www.friendcorner.net
113.	คุณหมอฟฤติชัย ดำรงรัตน์	http://www.pruttichi.com
114.	For friend 2000	http://www.forfriend2000.com
115.	มูลนิธิโรคหืดแห่งประเทศไทย	http://www.asthma.or.th
116.	มูลนิธิเข้าถึงเอดส์	http://www.aidaccess.com
117.	โครงการรักหัวใจใส่ใจโคเลสเตอรอล	http://www.handc.net/
118.	ศูนย์สุขภาพจิตสำหรับเด็กและครอบครัว	http://www.mahidol.ac.th/mahidol/ra/rape/child.html
119.	Thailibs.com	http://www.thailibs.com/
120.	โรคอ้วนและการควบคุมน้ำหนัก	http://welcome.to/obesity
121.	รัตน์-กิมเบล	http://www.rutningimbel.com/
122.	siamdrug	http://www.siamdrug.com
123.	บ้านไผ่ ดอทคอม	http://www.banpai.com/home.php
124.	ศูนย์การได้ยินดีเมค	http://www.dmed.co.th
125.	ทันตแพทย์สภา	http://dentalcouncil.or.th

เลขที่	ชื่อเว็บ	ชื่อ URL
126	Pantown	http://www.momtharat.pantown.com/community.php?id=33
127	นครพิงค์อภินาถกิจ	http://www.popcare.com/edu1.htm
128	ความดันโลหิตสูง	http://www.geocities.com/htn_project
129	Healthtalk	http://203.157.19.192/talkhealth.htm
130	Thai Healthy Way	http://www.thaihealthyway.com
131	ศูนย์ข้อมูลโรคติดเชื้อและพาหะนำโรค	http://webdb.dmhc.moph.go.th/ifc_nih/ezmm_main.asp
132	DMS Clinic	http://www.dmhc.moph.go.th/net/clinic/
133	ราชวิทยาลัยสูตินรีแพทย์แห่งประเทศไทย	http://www.rtcog.or.th
134	ศูนย์มะเร็งอุบลราชธานี	http://www.uboncancer.com
135	สมาคมแพทย์มุสลิมแห่งประเทศไทย	http://www.thaiislamic.com
136	Dermatological Society of Thailand	http://www.thaiderm.org
137	โรงพยาบาลพระรามเก้า	http://www.praram9.com
138	สมภพ อัมพูช คลินิก	http://www.somphob-amput-clinic.com
139	สมาคมรังสีวิทยาหลอดเลือดและรังสีร่วมรักษาไทย	http://www.thaivir.org/thai/public.php
140	สถาบันพลังกายทศพรเพื่อสุขภาพ	http://www.khunya.org/n_report17.html
141	Thaidentist.net	http://www.geocities.com/thaidentist2000/index.html
142	โรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์	http://www.yuwaprasat.org
143	มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ	http://www.thaihf.org/thainhf/index.asp
144	สมุนไพรรักษาชีวิต	http://www.morseng.com
145	HBL4U : health body life	http://www.businessinter.com/health5
146	โรงพยาบาลยันฮี: โรงพยาบาลแห่งความงามและสุขภาพ	http://www.yanhee.co.th
147	Icamtalk	http://www.icamtalk.com
148	หมออนามัย	http://www.mohanamai.com
149	AstraZeneca Thailand	http://www.astrazeneca.co.th/thai/patient.html
150	Rajavithi Hospital	http://www.rajavithi.go.th/resch.html

เลขที่	ชื่อเว็บ	ชื่อ URL
151	โรงพยาบาลจุฬารัตน์	http://www.chularat.com
152	ขยับการสลายชีวิต	http://anamai.moph.go.th/Agita-mundo/
153	Nikken Thailand	http://www.nikken.co.th
154	เว็บไซต์วิทยาศาสตร์สุขภาพของไทย	http://www.med.cmu.ac.th/library/links_THS/THS.htm
155	งานควบคุมโรคเอดส์และกามโรค	http://chiangmaihealth.com
156	กินให้ถูกเพื่อสุขภาพ	http://www.geocities.com/pornprun_som
157	Thaimedicineplant	http://www.thaimedicineplant.com
158	Thaiparents.com	http://www.thaiparents.com/index.html
159	โรงพยาบาลทุ่งสง นครศรีธรรมราช	http://geocities.com/tsh2545
160	ราชเทวีคลินิก:คลินิกคุณภาพสำหรับสุขภาพ ผิวของคุณ	http://www.rcskinclinic.com
161	สมาคมทันตแพทย์จัดฟันแห่งประเทศไทย	http://www.thaiortho.org
162	หน้าต่างสุขภาพ	http://www.sbh.moph.go.th/health/health_links.htm
163	Diabetes Thailand	http://www.diabetesthailand.com
164	โรงพยาบาลพุทธชินราช พิษณุโลก	http://budhosp.tripod.com/bentune.htm
165	ลานข่าวสุขภาพ	http://www.healthsquare.org/
166	โรงพยาบาลเลิดสิน	http://www.lerdsin.go.th/
167	Thaiherbclub	http://www.thaiherbclub.com/
168	สมาคมศัลยแพทย์ตกแต่งแห่งประเทศไทย	http://www.plasticsurgery.or.th/main/index.php
169	Nutrition-house	http://www.nutrition-house.com/thaiindex.html
170	Dental Site	http://www.geocities.com/Paris/Parc/6276
171	Spa health and beauty	http://www.spahealthandbeauty.net/index.asp
172	โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร	http://www.abhaibhubejhr.org/abhaibhubejhr/default.asp
173	Apex skin centre	http://www.apexskincentre.com/th/
174	กลุ่มแพทย์ไทยส่องกล้องทางนรีเวช	http://www.thaiendoscopy.org/main/index.php
175	Dr.thanapol	http://www.drthanapol.com/index.html

เลขที่	ชื่อเว็บ	ชื่อ URL
176	งานธนาคารเลือด	http://www.med.cmu.ac.th/hospital/blbank
177	สมิหลาซ้อป	http://www.samilashop.com
178	Orthochula.com	http://www.orthochula.com
179	ตาบอดสี	http://www.geocities.com/thaicolorblind
180	Siam Cancer	http://siamcancer.com
181	มูลนิธิหัวใจแห่งประเทศไทย	http://www.thaiheartfound.org
182	โรงพยาบาลนครพนม	http://hospital.moph.go.th/nakornphanom
183	สถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จพระเจ้าพระยา	http://www.somdej.go.th/main/index.php
184	Beinggood.com	http://www.beinggood.com
185	กัญญาออนไลน์	http://www.kanyaonline.netfirms.com
186	แผนงานสร้างเสริมสุขภาพมุสลิมไทย	http://www.muslimthaihealth.com
187	สมาคมรูมาติสซั่มแห่งประเทศไทย	http://www.thairheumatology.org/index.php
188	หน่วยบริการฐานข้อมูลสมุนไพร	http://www.medplant.mahidol.ac.th/index.asp
189	ตำรายาสมุนไพร	http://members.easyspace.com/alex95/herb.htm
190	จตุรรมแหล่งข้อมูลทางการแพทย์และยา	http://rx12.wsnhosting.com
191	Ear Nose Throat	http://www.members.tripod.com/earnosethroat-clinic/ear1.htm
192	การบริการตรวจหาเชื้อวัณโรคแบบทราบผลเร็ว	http://tb.biotec.or.th/thai/obj.htm
193	กลุ่มโรคไขข้ออักเสบ	http://dhf.ddc.mopg.go.th/index.html
194	สารพันโรคต่างๆ	http://www.geocities.com/HotSpring/Resort/7341
195	สมาคมเวชศาสตร์ฟื้นฟูแห่งประเทศไทย	http://www.rehabmed.or.th
196	โรงพยาบาลจิตเวชนครสวรรค์ราชชนกรินทร์	http://www.nph.go.th
197	Comedone	http://www.thai.net
198	สมุนไพรไทย	http://www.thai.net/siamherb
199	ตำราการตรวจโรควินิจฉัยโรค	http://www.doctordiag.com
200	นมแม่	http://www.nommae.org

เลขที่	ชื่อเว็บ	ชื่อ URL
201	บุญมีสมุนไพร	http://www.boonmeeherb.com
202	British Dispensary	http://www.britishdispensary.com
203	โรงพยาบาลพญาไท	http://www.phyathai.com/main.php
204	สมาคมประสาทวิทยาแห่งประเทศไทย	http://www.thaineurology.org
205	ชมรมสมาธิเพื่อสุขภาพ	http://medihealth.20m.com
206	เด็กไทยไม่กินหวาน	http://www.maikinwan.com
207	Healthybone.org	http://www.healthybone.org
208	รายงานเรื่องลูกยอสมุนไพรที่คนมองข้าม	http://www.thai.net/lookyor
209	สมาคมศัลยศาสตร์ระบบปัสสาวะ (ประเทศไทย)	http://www.thaiuro.or.th/knowledge/disease5.html
210	มูลนิธิสุขภาพไทย	http://thaihof.org/index.shtml
211	Healthy Thai	http://www22.brinkstor.com
212	diabetesfriends	http://www.diabetesfriends.com
213	แมกกาซีนออนไลน์เพื่อสุขภาพอาหารและยา	http://www.betterlifemag.com
214	โรงพยาบาลสวนปรุง	http://www.suanprung.go.th
215	ชมรมเภสัชกรภูเก็ต	http://www.rxphuket.com
216	Thaibeautysurgery.com	http://www.thaibeautysurgery.com
217	ศูนย์ข้อมูลสุขภาพและการควบคุมน้ำหนัก	http://www.geocities.com/health_talkus
218	กรมอนามัย	http://www.anamai.moph.go.th
219	amnach	http://www.geocities.com/amnach_s/
220	KMITL Health Care	http://www.kmitl.ac.th/health/index.html
221	ศูนย์สุขภาพจิตเขต 10	http://www.mhc10.com/knowledge.html
222	โรงพยาบาลปทุมธานี	http://www.pth.go.th
223	กองการบิน 46 ร่วมด้านยาเสพติด	http://www.wing46.rtaf.mi.th/Druglalc-inh.htm
224	กองโภชนาการ	http://www.anamai.moph.go.th/nurtri.htm
225	Physical Education	http://www.sattha.ac.th/palanamai/saranaroo.html

เลขที่	ชื่อเว็บ	ชื่อ URL
226	โรงพยาบาลเวชธานี	http://www.healththailand.com
227	Drug2home	http://www.drug2home.com
228	babybezt	http://www.babybezt.com
229	กองควบคุมโรคเอดส์ สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร	http://www.aidsbangkok.cjb.net
230	Thaihealth	http://www.thaihealth.8m.com
231	โครงการรักษาผู้ป่วยโรคลมชักครบวงจร	http://www.thaiepilepsy.com
232	สารน่านูโรคภัยไข้เจ็บ	http://www.ku.ac.th/~muntana/saranaroo
233	Snoringstop	http://www.snoringstop.com
234	สมาคมแพทย์โรคระบบทางเดินอาหารแห่งประเทศไทย	http://www.thaigastro.com
235	PlasticSx	http://www.thaiplasticsurgery.net
236	กองทุนรัฐวัฒนต้นมณีเพื่อออทิสติก	http://www.autisticthailand.com
237	doctorsan	http://www.doctorsan.com
238	Drtuusa.com	http://www.drtuusa.com
239	sexmustsay	http://www.eotoday.com/sexmustsay
240	laservision	http://www.thailasikcenter.com
241	สคส (มูลนิธิสร้างความเข้าใจเรื่องสุขภาพ ผู้หญิง)	http://www.whaf.or.th
242	Meetingmall.com	http://www.meetingmall.com
243	กลุ่มการพยาบาลโรคเรื้อรัง	http://www.nurse.thaileprosy.org/4/
244	Halal	http://www.halalthailand.com/index_th.php
245	โรงพยาบาลสมิติเวช	http://www.samitivej.com
246	2plastic.com	http://www.2plastic.com
247	โนนิตาฮิติ	http://1stsiam.com
248	Siamfitness	http://www.siamfitness.com
249	สำนักงานสาธารณสุขสตูล	http://www.sasuk12.com/satun
250	มูลนิธิณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่	http://www.ashthailand.or.th/th/index.php

เลขที่	ชื่อเว็บ	ชื่อ URL
251	สมาคมทันตกรรมจัดฟันและการวิจัยแห่งประเทศไทย	http://www.orthothailand.org
252	Healthteen	http://www.healthteen.com
253	Health and knowledge	http://www.saksiri.org
254	เมดิโปรการแพทย์และสุขภาพ	http://www.i-medipro.com
255	Pharmacology on the net	http://www.pharm.chula.ac.th/surachai/default.htm

ภาคผนวก จ.
ตัวอย่างคำถามสัมภาษณ์

I. ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1. อายุ ปี
2. อาชีพ
3. ระดับการศึกษา
4. ดูแลเว็บ.....URL
- ระยะเวลาที่ดูแลเว็บสุขภาพ.....ปี

II. ตัวอย่างคำถามที่ใช้สัมภาษณ์

1. เว็บไซต์สุขภาพไทยที่เผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต ในปัจจุบันเป็นอย่างไร / คิดว่ามีเนื้อหาสุขภาพด้านใดที่มีผู้สนใจมาก
2. ความแตกต่างระหว่างเว็บไซต์สุขภาพต่างประเทศกับของไทย
3. มีแนวคิดอย่างไร จึงสนใจสร้างสุขภาพเว็บไซต์สุขภาพ
4. กรุณาเล่ากระบวนการสร้างและได้มาซึ่งข้อมูลที่ใช้ในการจัดทำเว็บไซต์สุขภาพ
5. มีการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยมากน้อยเพียงใด/ ใช้วิธีการใดทำให้ข้อมูลมีความน่าสนใจ
6. มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลหรือไม่ อย่างไร
7. คิดว่าผู้อ่าน เชื่อถือ หรือนำข้อมูลที่เผยแพร่ในเว็บไซต์สุขภาพไปใช้ประโยชน์มากน้อยแค่ไหน
8. จะทำให้ผู้อ่านทราบได้อย่างไร ว่าข้อมูลบนเว็บไซต์สุขภาพมีความน่าเชื่อถือ
9. คิดว่าเกณฑ์ในการประเมินเว็บไซต์สุขภาพ ควรมีองค์ประกอบการประเมินอะไรบ้าง
10. ใครเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการสร้างเว็บไซต์สุขภาพที่จัดทำ
11. ค่าใช้จ่ายในการสร้างเว็บไซต์สุขภาพมีอะไรบ้าง ประมาณการค่าใช้จ่ายในการสร้างเว็บไซต์สุขภาพเป็นจำนวนเท่าไร
12. ต้องการความช่วยเหลือจากหน่วยงานใดบ้าง และต้องการให้ช่วยเหลือในด้านใดบ้าง
13. คิดว่าแนวทางเว็บไซต์สุขภาพในอนาคตของคนไทย จะเป็นอย่างไร
14. มีข้อเสนอแนะอย่างไร เกี่ยวกับการควบคุม กำกับ ตรวจสอบ และรับรองคุณภาพด้านความน่าเชื่อถือของข้อมูลสุขภาพบนอินเทอร์เน็ต ควรจะเป็นหน่วยงานใดของรัฐ เอกชน หรือองค์กรอิสระ
15. มีวิธีอย่างไรที่จะทำให้ผู้เชี่ยวชาญทางสุขภาพ เผยแพร่ข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ตมากขึ้น

ภาคผนวก จ.

ใบยินยอมของประชากรตัวอย่างหรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย

Informed Consent Form

ข้าพเจ้าได้ทราบจากคณะผู้วิจัย ประกอบด้วย ผศ. ดร.สุกัญญา ประจุศิลป์ ผศ. ดร. อารีย์วรรณ อ่วมตานี อ. อนิรุทธิ์ สติมัน และ อ. ครรชิต จามรมาน ในโครงการวิจัย การศึกษาการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสุขภาพผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ชุดโครงการวิจัย สังเคราะห์ระบบข้อมูลข่าวสารสุขภาพ เพื่อประชาชนระยะที่ 1

ข้าพเจ้า ยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัยนี้ด้วยความสมัครใจโดยมิได้มีการบังคับขู่เข็ญหลอกลวงแต่ประการใด

ข้าพเจ้าได้รับการอธิบายจากผู้วิจัยเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัย รวมทั้งประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย และมีโอกาสได้ซักถามผู้วิจัยในประเด็นต่าง ๆ และได้รับคำอธิบายจนเป็นที่เข้าใจตรงกัน

ข้าพเจ้าได้รับการรับรองจากผู้วิจัยว่า จะเก็บข้อมูลส่วนบุคคลของข้าพเจ้าเป็นความลับ จะเปิดเผยผลสรุปการวิจัยในภาพรวม ข้อมูลและเทปบันทึกเสียงจะถูกทำลายหลังการวิเคราะห์ข้อมูล และไม่ถูกนำไปอ้างอิงใด ๆ ก่อนได้รับอนุญาตจากข้าพเจ้าเป็นลายลักษณ์อักษร

ข้าพเจ้ามีสิทธิจะไม่ตอบคำถามใด ๆ ที่ก่อให้เกิดความไม่สะดวกใจแก่ข้าพเจ้า และขอยุติการให้สัมภาษณ์ได้ตามความสมัครใจของข้าพเจ้า

ข้าพเจ้าได้อ่านใบยินยอมของประชากรตัวอย่างหรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยจนเป็นที่เข้าใจแล้ว และพร้อมจะให้ความร่วมมือในการวิจัย จึงลงลายมือชื่อสมัครใจยินยอมให้ข้อมูลในการวิจัยนี้

.....

()

วันที่.....

.....

()

ผู้วิจัย

วันที่.....

ประวัติผู้วิจัย

คณะผู้วิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุกัญญา ประจุศิลป์ (ปฏิบัติหน้าที่ หัวหน้าโครงการวิจัย)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ระดับ 8 รองคณบดีฝ่ายจัดการศึกษา

คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อารีย์วรรณ อ่วมธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ระดับ 7

คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อาจารย์ อนิรุทธ์ สติมัน

ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศิลปากร

อาจารย์ ครรชิต จามรมาน

คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวหน้าชุดโครงการ

รองศาสตราจารย์ ดร. ประกอบ คูปรัดน์

ที่ปรึกษาโครงการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อนุชัย วีระเรืองไชยศรี

คณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ พรณรงค์ โชติวรรณ

คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กฤษณา กิตติยาคิษฐ์

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย